

Tuula Kettunen

YMPÄRISTÖTERVEYDEN-
HUOLLON LAKISÄÄTEISEN
TÄYDENNYSKOULUTUKSEN
KEHITTÄMINEN

Opinnäytetyö
Ympäristötekniologia YAMK

Tammikuu 2011

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences	Opinnäytetyön päivämäärä 31.1.2011				
Tekijä(t) Tuula Kettunen	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Ympäristötekniologia YAMK, kestävä yhdyskunta				
Nimeke Ympäristöterveydenhuollon lakisääteisen täydennyskoulutuksen kehittäminen					
Tiivistelmä Työelämän osaamisvaatimusten kasvaminen ja Euroopan yhteisön lainsäädännön jatkuva muuttuminen ja kehittyminen aiheuttavat paljon haasteita ympäristöterveydenhuollolle. Osaamisen ylläpitämiseksi tarvitaan säännöllistä täydennyskoulutusta.					
<p>Tämän opinnäytetyön aikana selvitettiin, kuinka ympäristöterveydenhuollon ammatillista osaamista kehittävä täydennyskoulutus tulisi järjestää valtakunnallisesti. Selvitettäviä asioita olivat tulevaisuuden koulutustarpeet ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueilla, koulutuksen koordinointi, järjestäminen ja laadunvarmistus valtakunnallisesti sekä koulutuksen lainsäädännöllinen perusta. Lisäksi selvitettiin, miten täydennyskoulutuksesta aiheutuvat lisäkustannukset tulisi jakaa.</p> <p>Kyselytutkimus tehtiin sähköisellä web-kyselyjärjestelmällä, jonka kautta kyselyt lähetettiin sähköpostitse ympäristöterveydenhuollossa toimiville terveystarkastajille ja terveystarkastuksen johtajille sekä keskus- ja aluehallintovirastoissa työskenteleville ympäristöterveydenhuollon asiantuntijoille. Kyselyn tuloksia analysoitiin Excel-ohjelman ja SPSS- tilasto-ohjelman avulla.</p> <p>Vastauksien perusteella ympäristöterveydenhuollossa täydennyskoulutustarvetta on kaikilla ympäristöterveydenhuollon osa-alueilla johtuen mm. lainsäädännön muutoksista, globalisaatiosta ja tehtävien monimutkaistumisesta. Ongelmana kuitenkin on koulutusmäärärahojen niukkuus.</p> <p>Kyselyn kohderyhmän mielestä täydennyskoulutuspäiviä tulisi olla vuodessa 6 - 10 päivää ja koulutuksen tulisi olla täsmäkoulutusta. Koulutuksen rahoitukseen tulisi osallistua sekä työnantajat että ympäristöterveydenhuollosta vastaavat ministeriöt. Ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutusta tulisi koordinoida yhden elimen toimesta, joka määrittelee alan täydennyskoulutustarpeet ja laatii yhtenäisen ympäristöterveydenhuollon koulutuskalenterin keskitetysti. Koulutuksen laadun varmistamiseksi tämän saman tahon tulisi määrittää koulutuksen laatuksiteerit, jotka täydennyskoulutuksen tulisi täyttää sisällön ja tavoitteiden osalta. Laatuksiteerit täyttävästä koulutuksesta osallistujille tulisi antaa todistus ja henkilöstön koulutustiedot tulisi koota yhteen ympäristöterveydenhuollon henkilöstön koulutusrekisteriin.</p>					
Asiasanat (avainsanat) ympäristöterveydenhuolto, täydennyskoulutus, aikuiskoulutus, elinikäinen oppiminen, työelämän osaamisvaatimukset					
Sivumäärä 65 sivua + 15 liitesivua	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 33%;">Kieli</td> <td style="width: 33%;">URN</td> </tr> <tr> <td>suomi</td> <td></td> </tr> </table>	Kieli	URN	suomi	
Kieli	URN				
suomi					
Huomautus (huomautukset liitteistä) Liitteitä 3 kpl					
Ohjaavan opettajan nimi Yliopettaja Pia Haapea Matti Karuvaara	Opinnäytetyön toimeksiantaja Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö Johtaja Jari Keinänen				

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the master's thesis 31 st January 2011	
Author(s) Tuula Kettunen		Degree programme and option MSc program in Environmental Technology	
Name of the master's thesis Developing the statutory further education of the environmental health sector			
Abstract <p>Growing demands regarding the capability requirements in working life as well as the constant changes and developments of the European Union legislation place plenty of challenges for the environmental health sector. This calls for the need of regular further education among the employees in the environmental health sector.</p> <p>The aim of this thesis was to examine how the further education of the environmental health professionals should be organized in a national level. This thesis covered the clarification of future needs for the different sectors of environmental health, coordination and organizing of the education, quality assurance regarding the education as well as the statutory basis for further education was being covered. Furthermore, the allocation of the additional costs of further education was being studied.</p> <p>In this thesis, the above mentioned research questions were carried out through conducting a questionnaire through Webropol- system. The questionnaires were targeted to the environmental health inspectors and the managers as well as the environmental health sector experts working in the central and regional state administrative agencies. The questionnaires were analyzed through Excel- and SPSS -programmes.</p> <p>Based on the research, there is a need for further education within all the sectors of the environmental health. The need for education is based on for example the changes in the legislation, globalization and the ever more complicated tasks related to the environmental health sector. The problem, however, is clearly the scarcity of allowances reserved for the education.</p> <p>On the basis of the results in this study, there should be 6-10 days of further education and the education should be organized as specified education. The financing should be realized both through the employer and the ministries in charge of environmental health. Further education should be coordinated through one particular instance, which would define the needs for further education in the sector, and would also draw a common education calendar for the sector. In regards of quality assurance, the same instance could define the quality criteria of the education, which the further education should fulfill in regards of the contents and the aims of the education. Participants should be awarded a certificate of the education and there should be a common database for the further education regarding the personnel working in the environmental health sector.</p>			
Subject headings, (keywords) environmental health, further education, adult education, life-long learning, capability requirements of working life			
Pages 65 pages and 15 appendix pages	Language Finnish	URN	
Remarks, notes on appendices 3 appendices			
Tutor Principal Lecturer Pia Haapea Matti Karuvaara		Master's thesis assigned by Ministry of Social Affairs and Health Director Jari Keinänen	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO, VASTUUT JA VALVONTA	3
2.1	Ympäristöterveydenhuollon määritelmä ja sitä koskeva lainsäädäntö	3
2.2	Ympäristöterveydenhuollon vastuutahot	4
2.2.1	Sosiaali- ja terveysministeriö	4
2.2.2	Maa- ja metsätalousministeriö	5
2.2.3	Työ- ja elinkeinoministeriö	5
2.2.4	Ympäristöministeriö	5
2.2.5	Keskusvirastot	6
2.2.6	Aluehallintovirastot	7
2.2.7	Kunnat ja kuntien muodostamat yhteistoiminta-alueet	9
2.3	Ympäristöterveydenhuollon osa-alueet ja niiden valvonta	9
2.3.1	Elintarvikevalvonta	10
2.3.2	Eläinlääkintähuolto	11
2.3.3	Kemikaalilain valvonta	11
2.3.4	Kuluttajaturvallisuuden ja kuluttajapalveluiden valvonta	12
2.3.5	Terveydensuojelu	13
2.3.6	Tupakkalain valvonta	14
3	YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSET	14
4	YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON TÄYDENNYSKOULUTUSTA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ	16
4.1	Kansanterveyslaki	16
4.2	EY:n valvonta-asetus	17
5	AIKUIS-JA TÄYDENNYSKOULUTUKSEN TAVOITTEET JA KOULUTUSMUODOT	17
5.1	Aikuis- ja täydennyskoulutuksen määritelmät	17
5.2	Aikuis- ja täydennyskoulutuksen tavoitteet	19
5.3	Elinikäinen oppiminen	19
5.4	Ammattikorkeakoulujen täydennyskoulutus	20
5.4.1	Avoin amk-opetus	20

5.4.2	Erikoistumisopinnot.....	20
5.4.3	Maksullinen täydennyskoulutus.....	21
5.4.4	Korkeakoulutettujen oppisopimustyyppinen täydennyskoulutus.....	21
5.5	Yliopistojen täydennyskoulutus.....	21
5.5.1	Avoin yliopisto-opetus.....	22
5.5.2	Maksullinen täydennyskoulutus.....	22
5.6	Muu täydennyskoulutus.....	22
6	YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON TÄYDENNYSKOULUTUKSEN NYKYTILANNE	23
6.1	Ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutusta järjestävät tahot.....	23
7	TÄYDENNYSKOULUTUSKYSelyn KUVAUS JA KÄSITTELY	24
7.1	Tutkimusmenetelmät	24
7.2	Tutkimusaineistojen kuvaus ja rajaukset	25
8	TÄYDENNYSKOULUTUSKYSelyn TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU	26
8.1	Taustatiedot vastaajista.....	27
8.2	Täydennyskoulutustarve	33
8.3	Kouluttautumismahdollisuudet.....	39
8.4	Koulutukseen hakeutumiseen vaikuttavat seikat	42
8.5	Täydennyskoulutuksesta tiedottaminen	47
8.6	Täydennyskoulutuksen koordinointi ja koulutuksen laadun määrittäminen.....	49
8.7	Täydennyskoulutukseen liittyvien kustannusten jako.....	50
8.8	Vapaat kommentit.....	51
8.9	Aiemmat tutkimukset.....	53
9	YHTEENVETO	54
9.1	Koulutusmuodot	54
9.2	Osallistumismahdollisuudet ja koulutukseen hakeutumisen kriteerit.....	54
9.3	Koulutuksesta tiedottaminen	55
9.4	Koulutuksen koordinointi ja kustannusten jako	55
9.5	Koulutustarpeet ympäristöterveydenhuollossa	56
9.6	Haasteita kouluttajatahoille	58
10	YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON TÄYDENNYSKOULUTUKSEN KEHITTÄMINEN, TOIMENPIDE-EHDOTUKSET.....	58

11 POHDINTA	59
LÄHTEET	61

LIITTEET

- 1 Terveystarkastajille lähetetty kyselylomake
- 2 Terveysvalvonnan johtajille lähetetty kyselylomake
- 3 Keskus- ja aluehallintoviranomaisille lähetetty kyselylomake

1 JOHDANTO

Nykyisessä tietoyhteiskunnassa työelämä vaatii työntekijöiltä entistä parempaa tietotaitoa ja osaamista. Työelämän osaamisvaatimukset ovat kasvaneet myös globalisaation myötä. Ympäristöterveydenhuollossa haasteita asettaa erityisesti Euroopan yhteisön lainsäädännön jatkuva muuttuminen ja kehittyminen ja sen myötä tulevat muutokset valvontaviranomaisten työhön. Ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueita kattaa hyvin monipuolinen lainsäädäntö, jossa yhdistävä tekijänä on ihmisen terveydensuojelu elinympäristössä olevilta vaaroilta. Käytännössä lainsäädännön ja moninaisten tehtävien hallinta vaatii ympäristöterveydenhuollon henkilöstöltä yhä syvempää tietämystä ja erikoistumista, kokonaisuuksien ymmärtämistä ja itsenäistä päätöksentekokykyä. Työelämän ja lainsäädännön jatkuvat muutokset, valvontaviranomaisten voimavarojen vähentyminen ja tehtävien lisääntyminen vaativat työntekijöiltä myös joustavuutta, hyvää stressinsietokykyä ja oman osaamisen ylläpitoa. Osaamisen ylläpitämiseksi tarvitaan säännöllistä täydennyskoulutusta.

Ympäristöterveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksesta on säädetty *kansanterveyslaissa* (66/1972, 41 §) ja elintarvikevalvontaviranomaisten osalta *Euroopan yhteisön yleisessä valvonta-asetuksessa* (882/2004, 6. artikla). Ympäristöterveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksesta ei ole kuitenkaan annettu yksityiskohtaisempia määräyksiä esimerkiksi koulutuksen laadun, keston tai seurannan osalta. Täydennyskoulutus ei ole myöskään tällä hetkellä valtakunnallisesti koordinoitua.

Tämän tutkimuksen päätavoitteena oli selvittää, kuinka ympäristöterveydenhuollon ammatillista osaamista kehittävä täydennyskoulutus tulisi valtakunnallisesti järjestää. Tutkimuksen toisena tehtävänä oli kartoittaa, mitä ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutusta on tällä hetkellä tarjolla ja mitkä ovat tulevaisuuden koulutustarpeet ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueilla. Näitä tutkimustehtäviä lähestyttiin Webropolilla toteutettujen kyselyjen avulla, jotka suunnattiin ympäristöterveydenhuollossa toimiville terveystarkastajille ja terveystarkastuksen johtajille sekä keskus- ja aluehallintovirastoissa työskenteleville ympäristöterveydenhuollon asiantuntijoille. Tutkimustehtävää syvennettiin kartoittamalla keskus- ja aluehallintovirastojen asiantuntijoiden

käsityksiä siitä, mikä taho olisi luontevin täydennyskoulutuksen koordinoija, miten täydennyskoulutuksen laadunvarmistus tulisi järjestää ja miten täydennyskoulutuksesta aiheutuvat lisäkustannukset tulisi jakaa. Työssä selvitettiin myös ympäristöterveydenhuoltoon liittyvää lainsäädäntöä, tehtäväkenttää ja toimintaympäristön muutoksia sekä niistä aiheutuvia haasteita täydennyskoulutukselle.

Tutkimuksen tilaajana oli sosiaali- ja terveysministeriö. Tutkimukselle oli tarvetta, koska ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutuksen koordinointi valtakunnallisesti on tällä hetkellä erittäin ajankohtainen ja ratkaistava asia ja sitä pohditaan sekä ministeriö- että keskusvirastotasolla. Aiheesta ei ole tehty aiempia tutkimuksia ympäristöterveydenhuollon osalta tässä laajuudessa, mutta Helsingin yliopiston Ruralia Instituutti on sivunnut aihetta selvittämällä ympäristöterveydenhuollon henkilöstöön kuuluvien eläinlääkäreiden täydennyskoulutustarpeita.

2 YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO, VASTUUT JA VALVONTA

2.1 Ympäristöterveydenhuollon määritelmä ja sitä koskeva lainsäädäntö

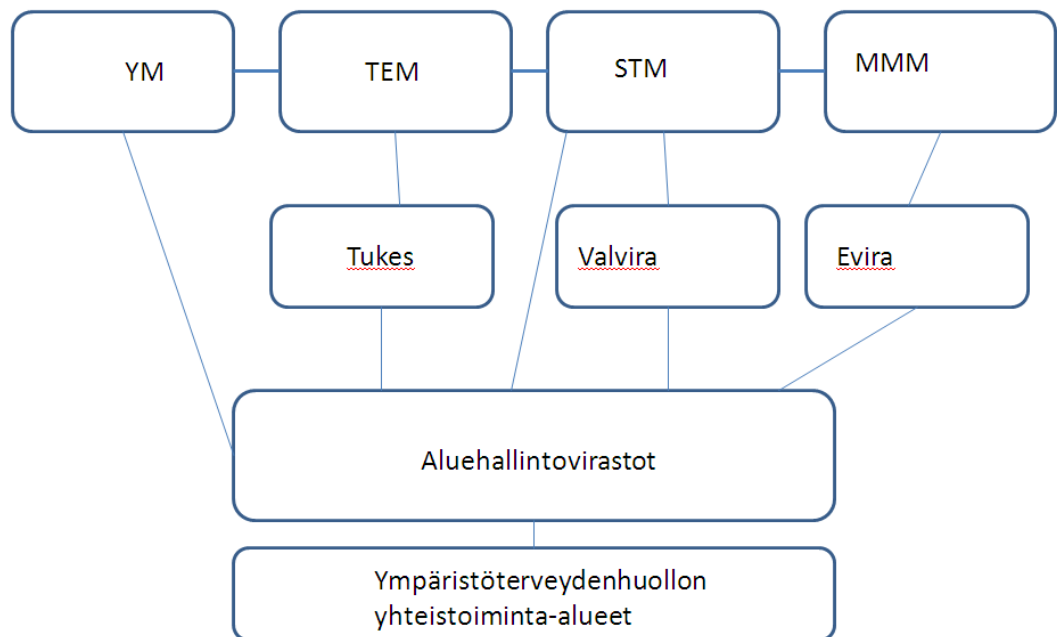
Ympäristöterveydenhuollosta säädetään *kansanterveyslaissa* (66/1972). Lain 1 §:n mukaan ympäristöterveydenhuolto on osa kansanterveystyötä ja sen tarkoituksena on yksilön ja elinympäristön terveydensuojelu. Ympäristöterveydenhuollosta säädetään kansanterveyslain lisäksi *terveydensuojelulaissa* (763/1994), *elintarvikelaissa* (23/2006), *eläinlääkintähuoltolaissa* (765/2009), *kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetussa laissa* (75/2004), *tupakkalaissa* (693/1976) sekä *kemikaalilaissa* (744/1989). Edellä mainittujen lainsäädäntöjen lisäksi ympäristöterveydenhuollon toimintakenttään läheisesti liittyvää muuta lainsäädäntöä ovat säteilylaki (592/1991), geenitekniikkalaki (377/1995), ympäristönsuojelulaki (86/2000) ja jätelaki (1072/1993). Näiden lakien lisäksi on annettu myös hyvin paljon lakeihin pohjautuvia asetuksia, joten lainsäädäntökirjo on hyvin laajaa.

Lainsäädännön tunteminen ja tehtävien hyvä hallitseminen vaatii valvontaviranomaiselta paljon perehtyneisyyttä asiaan. Esimerkiksi ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvat erilaiset mittaukset ja tutkimukset, kuten melumittaukset tai sisäilmatutkimukset ovat erittäin haastavia niihin liittyvän problematiikan vuoksi ja vaativat hyvää asiantuntemusta. Tehtävien hallitsemisen kannalta valvontaviranomaisten erikoistuminen jollekin tietylle ympäristöterveydenhuollon osa-alueelle on siten välttämätöntä.

Ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä kunnassa tai kuntien välisenä yhteistoimintana säädetään *laissa ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta* (410/2009). Lain 2 §:n mukaan ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä vastaa yksi toimielin, jolla on oltava käytettävissään 10 henkilötyövuotta vastaavat henkilöresurssit. Yhteistoiminta-alueiden muodostamisen taustalla on ympäristöterveydenhuollon voimavarojen vähentyminen 1990-luvulla ja tehtävien lisääntyminen muun muassa Suomen EU-jäsenyyden ja kansainvälistymisen myötä (Aronen 2009). Yhteistoiminta-alueet mahdollistavat hyvin erikoistumisen verrattuna tilanteeseen, että ympäristöterveysvalvontaa tekisi vain yksi tai muutama valvontaviranomainen yrittäen hallita koko laajan tehtäväkentän.

2.2 Ympäristöterveydenhuollon vastuutahot

Ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueiden valvomiseksi on laadittu monipuolinen lainsäädäntö, kuten aiemmassa luvussa jo todettiin. Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntöjen ylin johto on jaettu neljän eri ministeriön kesken. Kuvassa 1 on esitetty ympäristöterveydenhuoltoon liittyvät tahot. Lainsäädännöstä vastaavat sosiaali- ja terveysministeriö (STM), maa- ja metsätalousministeriö (MMM), työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) sekä ympäristöministeriö (YM). Ministeriöiden lisäksi ympäristöterveydenhuollon ohjaus ja valvonta kuuluu keskus- ja aluehallintovirastoille ja käytännön toimivaltainen valvonta tapahtuu pääsääntöisesti kunnissa tai kuntien muodostamissa yhteistoiminta-alueissa. (STM 2010.) Seuraavissa alaluvuissa käydään läpi ministeriöiden, keskus- ja aluehallintovirastojen sekä kuntien yhteistoiminta-alueiden roolia ja tehtävänjakoa.

KUVA 1. Ympäristöterveydenhuollon tahot

2.2.1 Sosiaali- ja terveysministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriö on ympäristöterveydenhuollon järjestämisen vastuuministeriö. Se vastaa terveydensuojelulaista ja ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetusta laista. Sosiaali- ja terveysministeriön päävastuulla on lisäksi tu-

pakkalain, kemikaalilain, säteilylain ja geeniteknikkalain valvonta. Kemikaalilain osalta sosiaali- ja terveysministeriö vastaa yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa lainsäädännön valmistelusta liittyen kemikaalien terveysvaaroihin ja fysikaalisiin vaarominaisuuksiin. (STM 2010.) Säteilylain (592/1991) 5 §:n nojalla sosiaali- ja terveysministeriölle kuuluu muun muassa säteilyn terveydellisten haittavaikutusten yleinen arviointi sekä säteilyaltistusta aiheuttavien toimenpiteiden tarpeen arviointi. Geeniteknikkalain (377/1995) 4 §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriölle kuuluu sen lain valvonnan ohjaus ja johto ihmisen terveyteen liittyvissä kysymyksissä.

2.2.2 Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriön vastuulle kuuluvat elintarvikelain, eläinlääkintähuoltolain, eläintautilain sekä eläinsuojelulain valvonnan ylin johto ja suunnittelu. Maa- ja metsätalousministeriön elintarvike- ja terveysosasto vastaa muun muassa elintarvikkeiden turvallisuudesta ja laadusta sekä eläinten terveydestä ja hyvinvoinnista. (MMM 2010.)

2.2.3 Työ- ja elinkeinoministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriö puolestaan vastaa kulutustavaroista ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetuista laeista. Merkittävimpiä työ- ja elinkeinoministeriölle kuuluvia kuluttajakysymyksiä ovat Suomen aloitteiden tekeminen EU:n kuluttajalainsäädännön kehittämiseksi, Suomen kantojen valmistelu EU:n päätöksentekoa varten sekä kuluttajaa koskevan lainsäädännön kehittäminen. (TEM 2010.)

2.2.4 Ympäristöministeriö

Ympäristöterveydenhuollon toimintakenttään liittyy läheisesti myös ympäristönsuojelua ja jätteitä koskevat lait. Päävastuu ympäristönsuojelu- ja jätelaista on ympäristöministeriöllä. (STM 2010.) Se vastaa hallinnonalansa strategisesta suunnittelusta, ohjauksesta sekä säädösvalmistelusta (YM 2010).

Taulukkoon 1 on koottu eri ympäristöterveydenhuollosta vastaavien ministeriöiden toimialaan kuuluvat lait.

TAULUKKO 1. Ministeriöiden toimialaan kuuluvat lait

MINISTERIÖT:	TOIMIALAAN KUULUVAT LAIT:
MMM	Elintarvikelaki, eläinlääkintähuoltolaki
STM	Terveysuojelulaki, tupakkalaki ja kemikaalilaki
TEM	Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta
YM	Kemikaalilaki (ympäristövaarojen osalta)

2.2.5 Keskusvirastot

Ympäristöterveydenhuollosta vastaavien ministeriöiden alaisina toimii kolme keskusvirastoa, Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto (Valvira), Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira) sekä Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes). Keskusvirastojen tehtävänä on suunnitella, ohjata ja valvoa ympäristöterveydenhuoltoa valtakunnallisesti omilla toimialoillaan. Lisäksi ne muun muassa laativat yhteisiä valtakunnallisia ympäristöterveydenhuollon valvontaohjelmia. (Forsbacka ym. 2010.)

Valvira on sosiaali- ja terveysministeriön alainen keskusvirasto, jonka tehtävänä on edistää palvelujen laatua sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä edistää ihmisten ja elinympäristön terveysriskien hallintaa (Laki sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirastosta 669/2008.)

Elintarviketurvallisuusvirastosta säädetään laissa Elintarviketurvallisuusvirastosta (25/2006). Lain 1 §:n mukaan virasto kuuluu maa- ja metsätalousministeriön toimialaan ja sen tehtävänä on maa- ja metsätalouden tuotantotarvikkeiden turvallisuuden ja laadun valvonta sekä eläinten- ja kasvinterveyden valvonta ja tutkimus.

Tukes toimii työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla ja sen tehtävänä on mm. ehkäistä ympäristö- ja terveyshaittoja ja varmistaa vaatimusten mukaisten tavaroiden ja palveluiden vapaa liikkuvuus (Laki turvallisuus- ja kemikaalivirastosta 1261/2010). Lisäksi sen tehtävänä on muun muassa valvoa ja edistää tuotteisiin liittyvää teknistä turvallisuutta sekä kuluttaja- ja kemikaaliturvallisuutta.

Taulukossa 2 on esitetty keskusvirastojen toimialaan kuuluvat lait. Eviralle kuuluu elintarvikelain ja eläinlääkintähuoltolain valvonta. Se johtaa, ohjaa ja kehittää elintarvikkeiden ja maatalouden alkutuotannossa käytettävien tuotteiden valvontaa. (Evira 2010.) Valviralle kuuluvat terveydensuojelulain, tupakkalain ja elintarvikelain valvonta alkoholijuomien osalta (Valvira 2010). Tukesin valvonnan piiriin kuuluu kemikaalilain kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain valvonta. Se vastaa kulutustavaroiden turvallisuuden valvonnasta, laatii ohjeistuksia valvonnan toteuttamisesta, kouluttaa tarkastajia sekä koordinoi ja kehittää valvontaa. (Tukes 2010.)

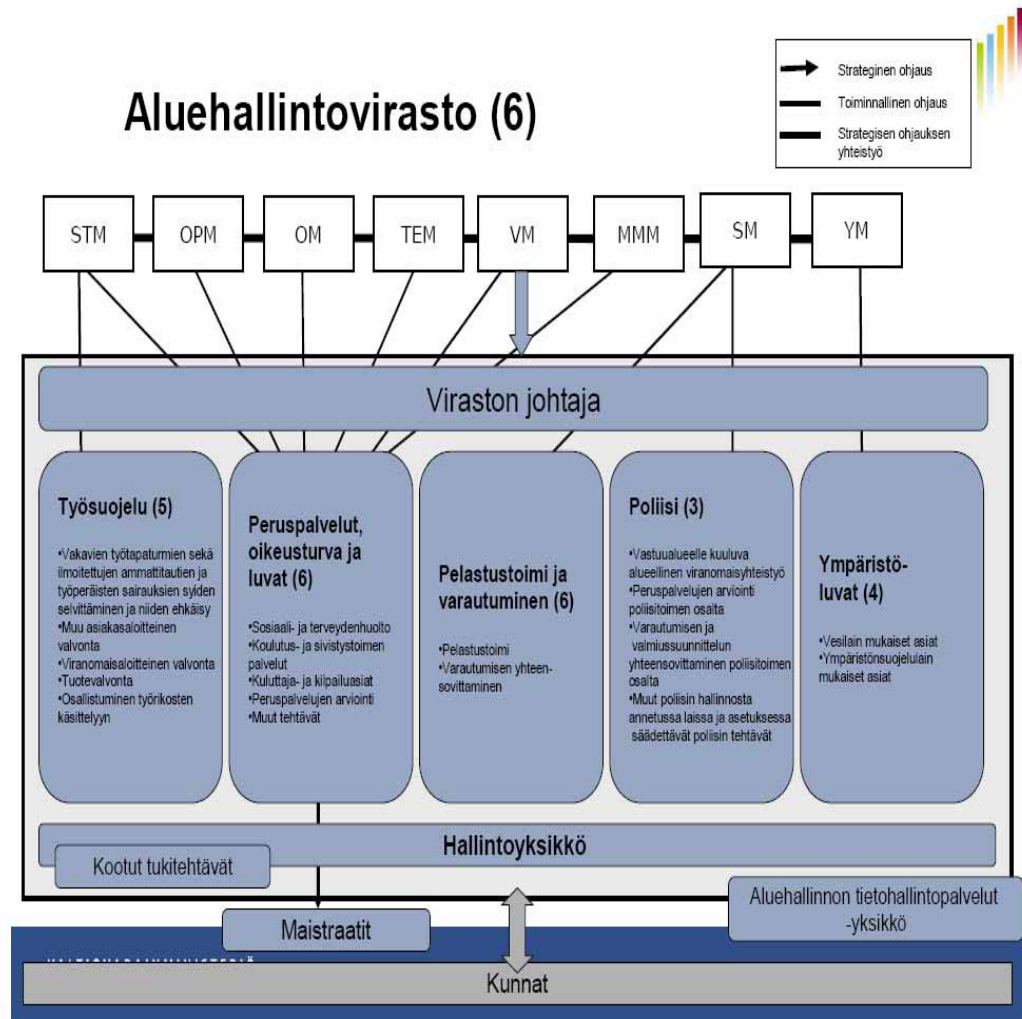
TAULUKKO 2. Keskusvirastojen toimialaan kuuluvat lait.

KESKUSVIRASTOT:	
Evira	Elintarvikelaki, eläinlääkintähuoltolaki
Valvira	Terveydensuojelulaki, tupakkalaki, elintarvikelaki
Tukes	Kemikaalilaki, laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta

2.2.6 Aluehallintovirastot

Manner-Suomessa on kuusi aluehallintovirastoa (AVI). Niiden lisäksi Ahvenanmaalla toimii valtion aluehallintovirastona Ahvenanmaan valtionvirasto. Virastot hoitavat aiempien lääninhallitusten, ympäristölupavirastojen sekä alueellisten ympäristökeskusten ja työsuojelupiirien lupa-, valvonta- ja oikeusturvatehtäviä. (AVI 2011.)

Kuvassa 2 on esitetty aluehallintovirastojen organisoituminen tehtävien ja vastuualueiden mukaisesti. Vastuualueita on yhteensä viisi: 1) työsuojelu, 2) peruspalvelut, oikeusturva ja luvat, 3) pelastustoimi ja varautuminen, 4) poliisi sekä 5) ympäristöluvat. Ympäristöterveydenhuoltoon liittyvät tehtävät kuuluvat ”peruspalvelut, oikeusturva ja luvat” vastuualueelle.

KUVA 2. Aluehallintovirastojen organisaatio, vastualueet ja tehtävät (STM 2010, mukaeltu)

Aluehallintovirastojen tehtävänä ympäristöterveydenhuollossa on edistää kuntien yhteistoiminta-alueiden muodostumista ja mahdollistaa erikoistuminen ympäristöterveydenhuollon valvontatehtävissä. Niiden tehtävänä on myös tukea ja valvoa kuntien ympäristöterveydenhuollon valvonnan toimeenpano ja varmistaa muun muassa viranomaisvalvonnan suunnitelmallisuus ja riskiperustaisuus. (Staff, 2009.) Lisäksi aluehallintovirastojen tehtävänä on ohjata ja valvoa annettujen säännösten ja määräysten noudattamista omilla toimialueillaan. Aluehallintovirastojen tulee ottaa huomioon valvonta- ja ohjaustoiminnassaan niitä koskevat valtioneuvoston antamat strategia asiakirjat ja tulossopimukset sekä ministeriöiden ja keskusvirastojen ympäristöterveydenhuoltoa koskevat toiminnallisten linjausten mukaiset tulossopimukset. (Forsbacka ym. 2010.)

Elintarvikevalvonnan osalta aluehallintovirastojen tehtävänä on ohjata kuntien suorittamaa valvontaa sekä valvoa elintarvikemääräysten noudattamista varsinkin laitoksissa, joissa valmistetaan eläimistä saatavia elintarvikkeita (AVI 2010). Aluehallintovirastot vastaavat myös kuntien eläinlääkintähuollon ohjauksesta ja valvonnasta. Eläinlääkintähuollon piiriin kuuluvia toimeenpanotehtäviä ovat muun muassa eläintautien vastustaminen, eläinjäte- ja vierasainevalvonta.

2.2.7 Kunnat ja kuntien muodostamat yhteistoiminta-alueet

Kunnissa tai kuntien muodostamilla yhteistoiminta-alueilla tapahtuu ympäristöterveydenhuollon käytännön valvontatyö kuntien valvontasuunnitelmien mukaisesti (Forsbacka ym. 2010). Jokaisessa kunnassa on oma terveydensuojeluviranomainen, monijäseninen toimielin, kuten terveys- tai muu lautakunta. Käytännön valvontaa toimielimen alaisuudessa tekevät viranhaltijat, kuten terveystarkastajat ja eläinlääkärit. (Lepistö 2008.) Kunnan tehtävänä on huolehtia ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön velvoitteiden noudattamisesta kunnan alueella. Kunnan vastuulla olevat ympäristöterveydenhuollon tehtävät liittyvät muun muassa suunnitelmalliseen valvontaan, valvontakohteiden toimintaa koskevien hakemusten käsittelyyn, valvontatarkastuksiin sekä neuvontaan ja ohjaukseen. (Hartikainen 2008.)

Yhteistoiminta-alueita käsitellään myös luvussa kolme, ympäristöterveydenhuollon toimintaympäristön muutos osiossa.

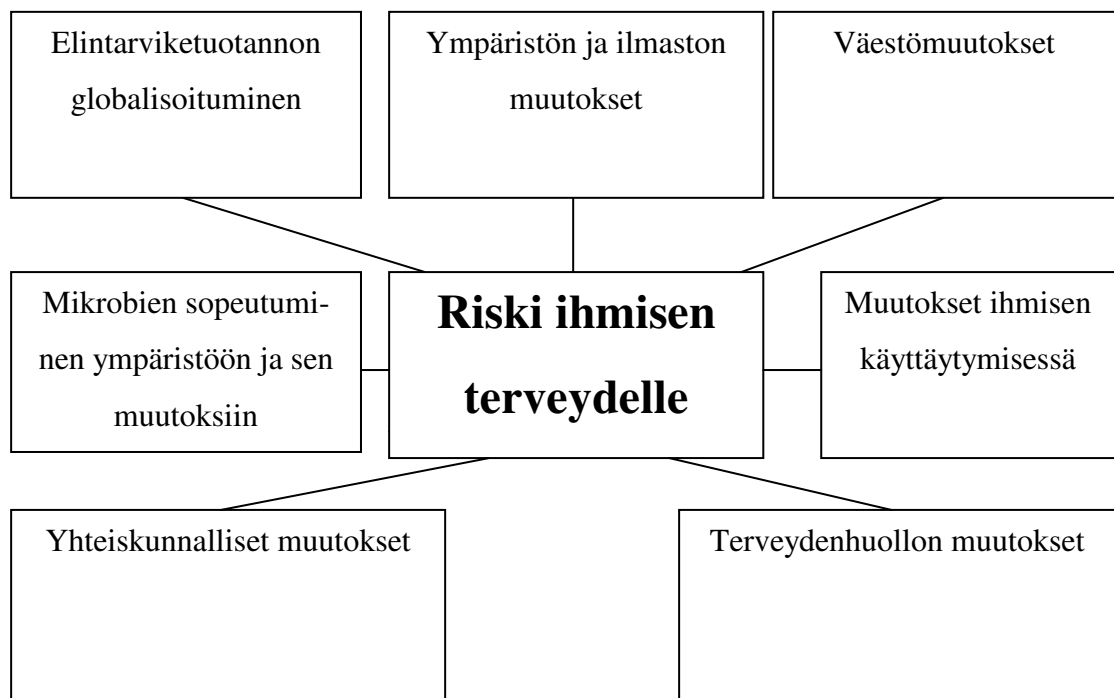
2.3 Ympäristöterveydenhuollon osa-alueet ja niiden valvonta

Tässä alaluvussa käydään tarkemmin läpi ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvia osa-alueita ja niiden valvontaa, jotta saataisiin käsitys ympäristöterveydenhuollon laajasta tehtäväkentästä ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä peilaten asiaa myös täydennyskoulutuksen näkökulmasta. Koska tehtäväkenttä on hyvin laaja, kaikki tehtävät eivät ole enää yhden ihmisen hallittavissa, vaan tehtävien menestyksellinen hoitaminen vaatii nykyään erikoistumista ja sitä myötä myös jatkuvaa täydennyskouluttautumista.

2.3.1 Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvonnalla tarkoitetaan elintarvikelain (23/2006) 6 §:n mukaan ”*elintarvikemääräyksiin liittyvää yleistä ohjausta ja neuvontaa sekä valvontatoimenpiteitä, joilla asianomainen viranomainen toteaa, että elintarvike, siitä annettavat tiedot, sen käsittelymenetelmät ja -olosuhteet sekä elintarvikealan toimijan toiminta vastaavat elintarvikemääräyksiä*”. Elintarvikevalvonnan tehtävänä on siis valvoa ja edistää kaikkien elintarvikkeiden turvallisuutta, asianmukaista laatua ja koostumusta sekä ehkäistä ja poistaa elintarvikkeista johtuvia terveyshaittoja.

Elintarvikevalvonta on muuttunut yhä vaativammaksi. Kuvassa 3 on esitetty elintarviketurvallisuutta uhkaavat tekijät tulevaisuudessa. Haasteita valvonnalle asettaa muun muassa globalisaatio ja EU:n muuttuvat vaatimukset. Globalisaation myötä ihmisten ja tavaroiden liikkuvuus lisääntyy ja Suomeen voi saapua kuluttajan terveydelle vaarallisia elintarvikkeita, jolloin elintarvikkeiden välityksellä leviävien tautien määrä kasvaa. Myös ilmastonmuutos aiheuttaa ongelmia elintarviketurvallisuudelle. Ilmaston lämpiämisen seurauksena taudinaiheuttajien elinolosuhteet paranevat ja ruokamyrkytysten määrä lisääntyy. Riskien hallitsemiseksi tarvitaan tehokasta elintarvikevalvontaa ja elintarviketurvallisuuteen panostavaa tutkimusta. (Heikinheimo ym. 2010.)

KUVA 3. Elintarviketurvallisuutta uhkaavat tekijät tulevaisuudessa. (Heikinheimo ym. 2010 mukaeltu)

Eviran toimialan valvontastrategian mukaisesti tavoitteena on, että valvonta toimii moitteettomasti koko elintarvikeketjussa. Lisäksi valvonnan tulee olla korkeatasoista ja laadukasta ja siihen tulee voida luottaa ja sitä tulee voida arvostaa. (Forsbacka ym. 2010.) Tämän toteutuminen vaatii valvontaviranomaisilta paljon tietämystä, pitkää käytännön kokemusta sekä jatkuvaa täydennyskouluttautumista. Valvonnassa omat haasteensa valvontaviranomaisille asettaa valvontakohteiden riskiperustainen valvonta, erilaiset terveysvaaratilanteet ja niiden selvittäminen sekä valvontaresurssien riittävyys.

2.3.2 Eläinlääkintähuolto

Eläinlääkintähuoltolain (765/2009, 1 §) tarkoituksena ”on varmistaa kuntien järjestämien eläinlääkäripalvelujen saatavuus ja laatu sekä muiden eläinlääkäripalveluiden valvonta. Lisäksi lain tarkoituksena on varmistaa elintarvikkeiden turvallisuuden sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta. Lain noudattamista valvoo ja ohjaa maaja metsätalousministeriö. Myös tällä saralla valvonnalle on tullut uusia haasteita. Heikinheimon ym. 2010 mukaan elintarvikevälitteiset taudinaiheuttajat ovat yhä useammin zoonoottisia. Syyksi tähän epäillään eläin- ja elintarviketuotannossa tapahtuneita muutoksia. Esimerkiksi suuret tilakoot ja sitä myötä eläintiheyden kasvu edesauttavat zoonoosien leviämistä ja lisääntymistä. Suuret tilakeskittymät aiheuttavat haasteita myös rehuotantoon, koska tietyt elintarvikevälitteiset taudinaiheuttajat pystyvät kulkeutumaan rehujen välityksellä eläimiin ja sitä kautta edelleen ihmisiin. (Heikinheimo ym. 2010.)

Huolestuttavaa on myös muutokset mikrobien antibioottiresistenssissä. Erityisesti kolmansissa maissa antibioottien käyttö on vapaampaa kuin Suomessa ja niistä voi aiheutua jäämiä eläinperäisiin elintarvikkeisiin sekä antibioottiresistenssin lisääntymistä. Resistentit mikrobikannat voivat levitä myös ihmisiin elintarvikkeiden välityksellä. (Heikinheimo ym. 2010.)

2.3.3 Kemikaalilain valvonta

Kemikaalilain tarkoituksena on ehkäistä ja torjua terveys- ja ympäristöhaittoja, joita kemikaalit voivat aiheuttaa. Lailla pyritään ehkäisemään myös palo- ja räjähdysvaaraa.

Valtakunnallisen kemikaalilain valvontaohjelman tavoitteena on muun muassa lisätä kemikaalilain edellyttämän kunnallisen valvonnan suunnitelmallisuutta, tehokkuutta ja laatua. (Forsbacka ym. 2010.) Kemikaalilain (744/1989) mukaan kemikaalivalvonnan ylin johto on jaettu kahden eri ministeriön kesken. Ylin johto ja ohjaus kuuluvat sosi-aali- ja terveysministeriölle kemikaalien aiheuttamien terveyshaittojen osalta. Kemi-kaalien aiheuttamien ympäristöhaittojen ehkäisemisen ja torjumisen osalta ylin johto ja ohjaus kuuluvat ympäristöministeriölle. Kemikaalien tuotevalvontatehtävät on kes-Kitetty vuoden 2011 alusta lähtien Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon.

Kunnan kemikaalivalvontaviranomaisen tehtävänä on kemikaalilain (744/1989) 7 §:n mukaan valvoa kemikaalilain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista kun kyseessä on kemikaalien markkinoille saattaminen tai vähittäismyynti. Sen lisäksi kunnan tulee valvoa, että biosidivalmisteiden markkinoille luovuttaminen ja käyttö on kemikaalilain ja biosidiasetuksen (466/2000) mukaista. Kemikaalilain ja sen nojalla annettujen asetusten, kuten REACH- ja CLP valvonta on haastavaa ja vaatii erityistä perehtymistä asiaan. Kemikaaleihin liittyvät turvallisuusriskit eivät ole täysin yksiselit-teisiä. Uusia yhdisteitä syntyy koko ajan ja niiden riskinarviointi on vaativaa ja hidasta toimintaa.

2.3.4 Kuluttajaturvallisuuden ja kuluttajapalveluiden valvonta

Kuluttajaturvallisuuden ja kuluttajapalveluiden valvonta kohdistuu kulutustavaroihin ja kuluttajapalveluihin, joita käytetään yksityiseen kulutukseen. Kulutustavaroista ja kuluttajapalveluista turvallisuudesta annetun lain (75/2004) valvonnasta vastaa turva-tekniikan keskus (Tukes). Muita valvontaviranomaisia ovat Tullilaitos, aluehallintovi-rastot ja kunnat (Forsbacka ym. 2010). Kuluttajaturvallisuuden valvonta voi kohdistua kulutustavaroihin mm. leluihin, kosmeettisiin valmisteisiin, henkilösuojaimiin, konei-siin, pesuaineisiin, nikkeliä sisältäviin tuotteisiin ja kynttilöihin joista tarkastetaan lähinnä pakkausmerkintöjen sekä varoitus- ja käyttöohjeiden oikeellisuus. Kuluttaja-palveluiden valvonta puolestaan voi kohdistua esim. leikkikenttien, kuntosalien, ui-mahallien, laskettelurinteiden, ohjelmapalveluiden, huvipuistojen, vesiliukumäkien ja karting-ratojen toiminnan turvallisuuden valvontaan.

Kuntien tehtävänä on suorittaa pääsääntöisesti riskinarviointiin perustuvaa kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvontaa. Tukesin ja Tullilaitoksen tehtäviin kuuluu kulutustavaroiden turvallisuuden valvonta, kun taas aluehallintovirastot ohjaavat kuntien toimintaa ja järjestävät niille koulutusta. Valtakunnallisen ympäristöterveydenhuollon valvontaohjelman 2011 - 2014 mukaan kuluttajaturvallisuusvalvonnan haasteena on riittävien resurssien varmistaminen ja erikoistuneiden viranhaltijoiden saaminen valvontaan. Tarkoitus olisi, että viranhaltijan työtehtävät koostuisivat suurimmaksi osaksi kuluttajaturvallisuusvalvonnan tehtävistä. Tällä seikalla olisi vaikutusta sekä työmotivaatioon että valvonnan tehokkuuteen.

2.3.5 Terveydensuojelu

Terveydensuojelu perustuu terveydensuojelulakiin (763/1994) ja sen perusteella annettuihin alemmanasteisiin säädöksiin. Lain 1 §:n mukaan terveydensuojelun tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen. Terveydensuojelun avulla pyritään ennalta ehkäisemään, vähentämään ja poistamaan sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa. Valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman tavoitteena on yhtenäistää valvontakäytäntöjä koko maassa ja saattaa toiminnanharjoittajat samanarvoiseen asemaan valvonnan tiheyden ja laadun osalta (Forsbacka ym. 2010).

Terveydensuojeluun kuuluvia osa-alueita ovat talous- ja uimaveden valvonta sekä erilaisten ilmoituksenvaraisten toimintojen ja huoneistojen terveydellisten olojen valvonta. Näitä ilmoituksenvaraisia huoneistoja ovat muun muassa päiväkodit, koulut, majoi- tus- ja kokoontumishuoneistot, vanhainkodit ja vastaavat vanhustenhuollon yksiköt sekä parturit ja kampaamot. Suurimmat haasteet terveydellisten olojen valvonnassa liittynevät asumisterveyteen lukuisten homeongelmien vuoksi. Toisaalta myös talous- veteen liittyvät erikoistilanteet, lähinnä vesiepidemiat teettävät valvontaviranomaisilla töitä.

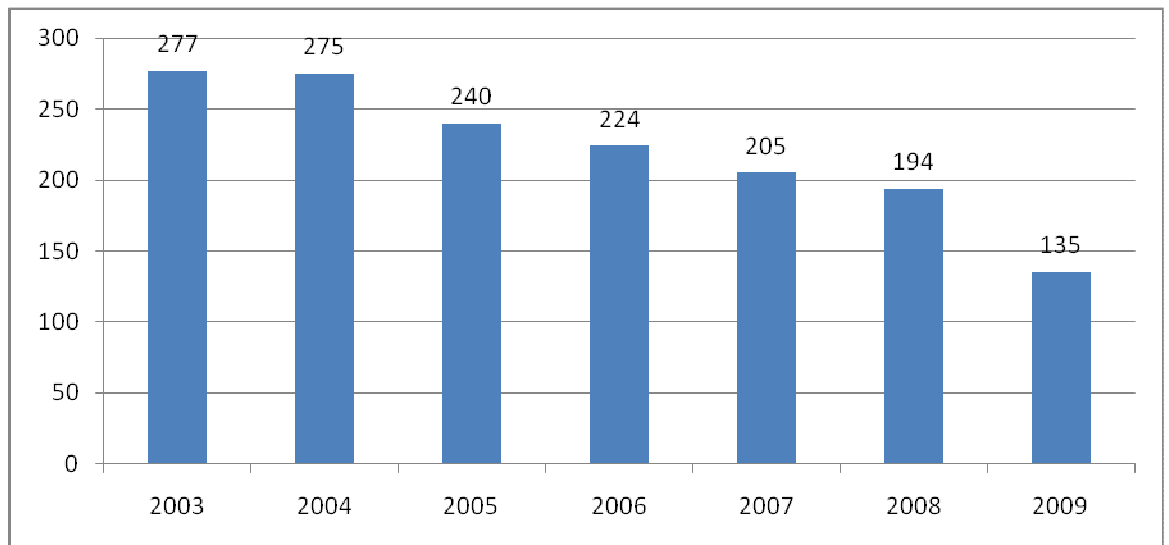
2.3.6 Tupakkalain valvonta

Tupakkalaissa (963/1976) säädetään toimenpiteistä, joilla vähennetään tupakointia yhteiskunnassa ja ehkäistään tupakoinnin aiheuttamien terveystahaittoja. Kunnat vastaa- vat ensisijaisesti tupakkalaissa säädetystä valvonnasta. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) valvoo tupakkatuotteiden mainontaa ja tupakkatuotteiden myyntiä muun muassa niiltä osin kuin se koskee tupakkatuotteiden koostumusta, laa- dunvalvontaa ja pakkausmerkintöjä. Työsuojeluviranomaiset puolestaan valvovat tu- pakkalain noudattamista työyhteisöissä ja poliisi valvoo tupakkalainsäädännön toteu- tumista julkisissa yleisötilaisuuksissa. Tullin tehtävänä on valvoa tupakkatuotteiden maahantuontia.

3 YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSET

Kuntien toimintaympäristössä merkittävimmät muutokset liittyvät kunnallisten ympä- ristöterveydenhuollon valvontayksiköiden koon kasvattamiseen. Valtioneuvoston pe- riaatepäätöksen (1.3.2007) mukaan ympäristöterveydenhuolto on järjestettävä paikalli- sella tasolla niin, että kuntien vastuulla olevasta valvonnasta vastaa yhteistoiminta- alue. Yhteistoiminta-alueita tulee muodostaa periaatepäätöksen mukaan 50 - 85 kappa- letta ja niiden on aloitettava toimintansa viimeistään 1.1.2013. Tarkoituksenmukaisen työnjaon ja erikoistumisen mahdollistamiseksi tulisi valvontayksikön vähimmäiskoon olla 10 - 15 henkilötyövuotta (Aronen 2009).

Kuvassa 4 on esitetty ympäristöterveydenhuollon yksiköiden määrät vuosina 2003 – 2009. Tuon ajanjakson aikana valvontayksiköiden määrät olivat vähentyneet 277 yksi- köstä 135 yksikköön. Suuret toimintayksiköt antavat valvontaviranomaisille hyvän mahdollisuuden erikoistua tietylle ympäristöterveydenhuollon osa-alueelle.

KUVA 4. Ympäristöterveydenhuollon yksiköiden kehitys vv. 2003-2009 (Ympäristö ja Terveys lehti 2010, mukaeltu)

Valvontayksiköiden koon kasvattamisella pyritään tehostamaan valvontaa ja varmistamaan sen riittävä taso (Aronen 2009). Pelkästään sillä, että muodostetaan suuria yksiköitä, ei toiminta automaattisesti tehostu tai valvonnan laatu parane, mutta suuret yksiköt mahdollistavat valvontaviranomaisten tehtävien uudelleen organisoimisen ja erikoistumisen tietyille ympäristöterveydenhuollon osa-alueelle ja tätä kautta tavoitteet valvonnan tehostumisesta ja riittävästä tasosta voivat toteutua.

Ympäristöterveydenhuollon tehtävät ovat laajentuneet 1990-luvulta lähtien johtuen kansallisen ja EY:n lainsäädännön vaatimuksista (Aronen ja Laamanen 2006). Samaan aikaan ympäristöterveydenhuollon voimavarat vähenivät voimakkaasti. Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistion (2003:30) mukaan terveystarkastajien terveystarkastukseen käyttämä työpanos väheni 30 %:lla vuosina 1988 - 1996. Tehtävien monitkaistuessa lainsäädännön vaatimusten ja yleisten osaamisvaatimusten myötä sekä yhteistoiminta-alueiden laajentuessa tehtävien menestyksellinen hoito vaatii viranomaisten erikoistumista ja jatkuvaa täydennyskoulutusta.

Ympäristöterveydenhuollon valvonta on lisäksi muuttunut suunnitelmalliseksi ja maksulliseksi. Valvonnan maksullisuus edellyttää osaltaan entistä vahvempaa ammattitaitoa ja laatua valvonnan suorittajilta. (Forsbacka ym. 2010.)

4 YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON TÄYDENNYSKOULUTUSTA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

Ympäristöterveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksesta on säädetty kansanterveyslaissa (66/1972) sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston valvonta-asetuksessa (EY) N:o 882/2004 elintarvikevalvontaviranomaisen osalta. Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarvittaessa tarkempia säännöksiä muun muassa ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutuksen sisällöstä, laadusta ja seurannasta.

4.1 Kansanterveyslaki

Kansanterveyslain (66/1972) 41 §:n mukaan ”*kunnan tai kuntayhtymän tulee huolehtia siitä, että kansanterveystyön henkilöstö osallistuu peruskoulutuksen pituudesta, työn vaativuudesta ja toimenkuvasta riippuen riittävästi heille järjestettyyn täydennyskoulutukseen*”. Koska ympäristöterveydenhuolto on osa kansanterveystyötä, täydennyskoulutusvelvoite koskee myös ympäristöterveydenhuollon henkilöstöä. Tarkempia säännöksiä muun muassa täydennyskoulutuksen sisällöstä, järjestämisestä, arvioinnista ja seurannasta voidaan antaa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella, mutta niitä ei ole annettu ympäristöterveydenhuollon henkilöstön osalta. Sen sijaan terveydenhuollon henkilöstön osalta sosiaali- ja terveysministeriö on antanut asetuksen terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksesta (1194/2003) sekä oppaan terveydenhuollon täydennyskoulutussuosituksista (2004:3). Kyseisessä asetuksessa on määritetty täydennyskoulutuksen laadun edellytyksistä, määrästä, järjestämisestä ja seurannasta. Oppaassa on annettu suosituksia täydennyskoulutuksen suunnittelusta, sen mahdollistamisesta ja toteutuksesta sekä täydennyskoulutuksen seurannasta ja arviointikriteereistä.

4.2 EY:n valvonta-asetus

Euroopan yhteisön lainsäädännössä on täydennyskoulutusvelvoite, joka koskee elintarvikevalvontaviranomaisia. Elintarvikevalvonta on osa ympäristöterveydenhuoltoa. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 882/2004 6 artiklan mukaan rehujen ja elintarvikkeiden virallista valvontaa harjoittavan henkilöstön tulee saada toimialueellaan soveltuva koulutus, jonka perusteella se pystyy hoitamaan velvollisuutensa pätevästi ja harjoittamaan virallista valvontaa johdonmukaisella tavalla. Sen lisäksi valvontahenkilöstön on saatava säännöllistä lisäkoulutusta tarvittaessa. Asetuksen mukaan täydennyskoulutuksen tulee perustua toimintayksikössä tehtyyn suunnitelmaan ja sen sisällön on tuettava asetettuja täydennyskoulutustavoitteita.

5 AIKUIS-JA TÄYDENNYSKOULUTUKSEN TAVOITTEET JA KOULUTUSMUODOT

Suomessa ei ole täydennyskoulutusta kokonaisuutena koskevaa puitelakia, vaan täydennyskoulutus sisältyy koulutusta koskevaan yleiseen sekä eri organisaatiomuotoihin ja toimintajärjestelmiin kohdistuvaan lainsäädäntöön (STM 2004).

Tässä luvussa on käsitelty aikuis- ja täydennyskoulutuksen määritelmiä ja tavoitteita. Alaluvuissa 5.4 ja 5.5 on käsitelty ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen eri koulutusmuotoja ja niihin liittyvää lainsäädäntöä. Syy siihen, miksi tässä työssä on käsitelty lähinnä korkea-asteen täydennyskoulutusmuotoja, on se, että ympäristöterveydenhuollon valvontatehtävät ovat pääsääntöisesti asiantuntijatehtäviä ja näin ollen täydennyskoulutus on luontevaa järjestää korkea-asteella.

5.1 Aikuis- ja täydennyskoulutuksen määritelmät

Aikuiskoulutuksella yleisesti tarkoitetaan aikuisia varten suunniteltua, organisoitua ja järjestettyä koulutusta, jonka tavoitteena on tuottaa nopeasti ja joustavasti työvoimaa

kaikkiin ammatteihin, kehittää aikuisopiskeluun soveltuvia opetus- ja oppimismenetelmiä sekä kehittää työyhteisöjä oppiviksi organisaatioiksi. (Auvinen ym. 2005.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM 2010) mukaan aikuiskoulutus voi olla omaehtoista koulutusta, henkilöstökoulutusta tai työvoimapoliittista koulutusta. Omaehtoisesta koulutuksesta vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö, työvoimapoliittisesta koulutuksesta työ- ja elinkeinoministeriö ja henkilöstökoulutuksesta työnantajat. Oppilaitosten järjestämää aikuisille tarkoitettua koulutusta toteutetaan kaikilla koulutusjärjestelmän asteilla eli perusopetuksessa ja aikuislukioissa, ammatillisissa oppilaitoksissa ja aikuiskoulutuskeskuksissa, valtakunnallisissa ja ammatillisissa erikoisoppilaitoksissa, ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa sekä vapaan sivistystyön oppilaitoksissa. Lisäksi aikuiskoulutusta järjestetään työpaikkojen henkilöstökoulutuksena tai työnantajien muulla tavoin organisoimana valmennuksena. Opetus on ensisijaisesti monimuoto-koulutusta, jossa opiskelu jaksotetaan lähi- ja etäopetuksen jaksoille. Ammatillista lisäkoulutusta järjestetään toisella asteella, ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Toisen asteen ammatillinen koulutus voi olla tutkintoon johtamatonta ammatillista lisäkoulutusta. Korkeakoulujen täydennyskoulutusta annetaan yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. (OKM 2010.)

Täydennyskoulutuksen perusmääritelmän mukaan täydennyskoulutuksella tarkoitetaan tutkinnon suorittaneille suunnattua aikuiskoulutusta, jonka tarkoituksena on ylläpitää ja lisätä henkilöstön ammattitaitoa ja osaamista (Hietaniemi ja Virtanen 2010).

Kunnallisen työmarkkinalaitoksen kunnallisen henkilöstön osaamisen kehittämistä koskevan suosituksen (7.8.2008) mukaan täydennyskoulutus voi olla lyhyt- tai pitkäkestoista ja koulutuksen tulee olla työnantajan hyväksymää ja työtehtäviin liittyvää. Henkilöstön kehittämisen tavoitteena on turvata se osaaminen, jota tarvitaan kunnan palvelutuotannossa. Henkilöstön kehittämisellä voidaan samalla myös tukea muutoksen hallintaa ja nopeuttaa uuteen tilanteeseen tai uusiin työtehtäviin sopeutumista.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksesta (1194/2003) mukaan työhön perehdytystä ja työnohjausta ei lasketa mukaan täydennyskoulutukseen, eikä täydennyskoulutukseksi katsota myöskään työhön liittyviä kokouksia tai alle puolen päivän mittaisia koulutustilaisuuksia, elleivät ne ole osa

laajempaa täydennyskoulutuskokonaisuutta. Asetuksen (1194/2003) mukaan täydennyskoulutuksen tulee perustua toimintayksikössä tehtyyn suunnitelmaan ja sen sisällön on tuettava asetettuja täydennyskoulutustavoitteita. Lisäksi koulutuksen opetusmenetelmien tulee olla kohderyhmälle sopivia ja koulutuksen tarkoitusta tukevia. Vuosittaisen täydennyskoulutuksen määrä on kyseessä olevan asetuksen mukaan riippuvainen työntekijän peruskoulutuksen pituudesta, toimenkuvasta ja sen muuttumisesta, työn vaativuudesta ja ammatillisista kehittymistarpeista.

5.2 Aikuis- ja täydennyskoulutuksen tavoitteet

Tärkeä osa aikuiskoulutusta on ammattitaitoa uudistava, laajentava tai syventävä lisä- ja täydennyskoulutus. Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan aikuis- ja täydennyskoulutuksen tavoitteena on parantaa työvoiman alueellista ja ammatillista liikkuvuutta sekä kannustaa työikäisiä osaamisen jatkuvaan ylläpitoon ja sen kehittämiseen. Muita tavoitteita ovat muun muassa työn tuottavuuden parantaminen ja eläkkeelle siirtymisen myöhentäminen.

Ympäristöterveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutustarve lähtee ammatillisen osaamisen vaatimuksista, jotka ovat koko ajan kasvaneet muun muassa lainsäädännön muuttumisen ja globalisaation myötä, kuten tässä opinnäytetyössä on jo aiemmin todettu.

5.3 Elinikäinen oppiminen

Euroopan yhteisöjen komissio laati vuonna 2000 valmisteluasiakirjan elinikäisestä oppimisesta Lissabonissa pidetyn Eurooppa-neuvoston kokouksen perusteella. Asiakirjassa todettiin, että *elämisen, oppimisen ja työskentelemisen mallit ovat muuttumassa nopeasti, mikä merkitsee sitä, että ihmisen on sopeuduttava muutokseen ja muutettava vakiintuneita toimintatapoja*. Eurooppa-neuvoston loppupäätelmänä oli, että onnistunut siirtyminen tietopohjaiseen talouteen ja yhteiskuntaan edellyttää elinikäistä oppimista. Täydennyskoulutuksella voidaan vastata hyvin elinikäisen oppimisen haasteisiin.

Suomessa elinikäinen oppiminen on määritelty yhdeksi koulutuspolitiikkaa suuntaavaksi näkökulmaksi. Tavoitteena on, että ihmisillä on kaikkina ikäkausina mahdollisuus ylläpitää ja kehittää osaamistaan.

5.4 Ammattikorkeakoulujen täydennyskoulutus

Ammattikorkeakouluissa järjestetään ammatillista osaamista täydentävää koulutusta erikoistumisopintoina, maksullisena täydennyskoulutuksena ja avoimen ammattikorkeakoulun kautta sekä oppisopimustyyppisenä koulutuksena. Muista edellä luetelluista koulutuksista paitsi oppisopimustyyppisestä koulutuksesta on säädetty ammattikorkeakoululaissa (351/2003). Oppisopimustyyppisestä koulutuksesta on annettu opetusministeriön päätös vuonna 2009 alkavasta korkeakoulutettujen oppisopimustyyppisestä täydennyskoulutuksesta.

5.4.1 Avoin amk-opetus

Ammattikorkeakoulut järjestävät avointa ammattikorkeakouluopetusta. Opiskelu avoimessa ammattikorkeakoulussa antaa henkilölle mahdollisuuden opiskella ammattikorkeakoulututkintoon kuuluvia tai muita vastaavia koulutuksen osia. Avoimessa ammattikorkeakoulussa tarjottavat opinnot ovat ammattikorkeakoulun hyväksymien opetussuunnitelmien mukaisia opintoja. Ammattikorkeakoulut voivat ottaa avoimen ammattikorkeakouluopetuksen suoritukset huomioon opiskelijavalinnassaan, jolloin sitä voidaan käyttää polkuna ammattikorkeakoulun tutkintoon johtavaan koulutukseen. Aikuiskoulutusneuvoston mukaan avoin ammattikorkeakoulu tulee kehittää ammattikorkeakouluopintoihin johtavaksi väyläksi sekä merkittäväksi osaksi ammattikorkeakoulujen täydennyskoulutusta. (Avoin amk 2008.)

5.4.2 Erikoistumisopinnot

Valtioneuvoston asetuksen ammattikorkeakouluista (352/2003) mukaan ammatilliset erikoistumisopinnot ovat ammattikorkeakoulututkintoon pohjautuvia laajoja täydennyskoulutusohjelmia, joita voi suorittaa opisto- ja korkea-asteen tutkinnon suorittami-

sen jälkeen. Erikoistumisopintojen laajuus on 30–60 opintopistettä. Ammattikorkeakoulut päättävät ammatillisten erikoistumisopintojen sisällöistä ja opetussuunnitelmista ammattikorkeakoululle määrätyn koulutustehtävän rajoissa.

5.4.3 Maksullinen täydennyskoulutus

Ammattikorkeakoulut järjestävät myös maksullista täydennyskoulutusta, joka sisältää kaiken tilauksesta tapahtuvan koulutuksen ja se suunnitellaan ja tarjotaan tietyn opiskelijaryhmän tarpeisiin, mutta myös tutkinnon osien suorittaminen on mahdollista toteuttaa täydennyskoulutuksen yhteydessä (OPM 2008).

5.4.4 Korkeakoulutettujen oppisopimustyyppinen täydennyskoulutus

Korkeakoulutettujen oppisopimustyyppinen koulutus on korkeakoulututkinnon jälkeen suoritettavaa täydennyskoulutusta. Sen tulee olla tasoltaan korkeakoulututkinnon jälkeiseen osaamiseen liittyvää ja vastata laajuudeltaan ja sisällöltään erityispätevyysvaatimuksia. Koulutukseen on mahdollista osallistua myös muiden kuin korkeakoulututkinnon suorittaneiden, mikäli heidän työtehtävänsä ovat sellaisia, että ne yleensä vaativat korkeakoulututkintoa. Tästä esimerkkinä ovat opistoasteen tutkinnon suorittaneet henkilöt. Koulutuksen laajuus on 30 opintopistettä, josta vähintään puolet oppimisesta tapahtuu työpaikalla. Oppimista täydennetään korkeakoulun tietopuolisella opetuksella ja ohjauksella. (OPM 2008.)

5.5 Yliopistojen täydennyskoulutus

Yliopistolain (558/2009) mukaan yliopistoissa voidaan suorittaa alempia ja ylempiä korkeakoulututkintoja sekä tieteellisiä, taiteellisia ja ammatillisia jatkotutkintoja. Sen lisäksi yliopistot voivat järjestää myös maksullista täydennyskoulutusta ja avointa yliopisto-opetusta. Yliopistollinen täydennyskoulutus voi olla tutkinnon ja opintojen täydentämiseksi tarjottavaa täydennyskoulutusta, joka on suunnattu yliopistotutkinnon suorittaneille henkilöille tai se voi olla työelämän ammatillisiin tarpeisiin suunnattua täydennyskoulutusta henkilöille, jota ovat olleet jonkin aikaa työelämässä (Hietaniemi ja Virtanen 2010).

5.5.1 Avoin yliopisto-opetus

Suomen yliopistot järjestävät kaikille avointa opetusta joko itse tai yhteistyöoppilaitosten kanssa. Avoimelle yliopisto-opetukselle on omaleimaista laaja yhteistyö aikuis-koulutusorganisaatioiden kanssa. Opetuksen sisällöstä vastaavat aina yliopistot ja opetussuunnitelmat ovat yliopiston tiedekunnan tai laitoksen hyväksymiä. Opetus vastaa yliopistojen perustutkinto-opetusta. (Avoin yliopisto 2010.)

5.5.2 Maksullinen täydennyskoulutus

Yliopistot järjestävät maksullista täydennyskoulutusta kaikilla koulutusaloillaan. Koulutusta järjestävät yliopistojen täydennyskoulutuskeskukset, ainelaitokset ja erilliset laitokset. Koulutus on tarkoitettu pääasiassa akateemisen tutkinnon suorittaneille, erilaisissa ammateissa toimiville henkilöille, mutta kurssivalikoimaan kuuluu myös koulutusta, johon voi hakea ilman korkeakoulututkintoa ammatillisen kokemuksen tai kiinnostuksen perusteella. Koulutukset voivat olla yhden päivän tai muutaman päivän pituisia tietoisuuksia, seminaareja tai lyhytkursseja. Asiantuntija- ja erikoistumisohjelmat voivat olla lukukauden tai muutaman vuoden pituisia. (Opintoluotsi 2010.)

Pitkäkestoisessa täydennyskoulutuksessa yhdistyvät yleensä sekä henkilökohtainen ammatillinen kehittyminen että työyhteisön kehittämistarpeet. PD eli Professional Development ja MBA eli Master of Business Administration ovat esimerkkejä pitkistä täydennyskoulutusohjelmista. (Opintoluotsi 2010.)

5.6 Muu täydennyskoulutus

Ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutusta järjestävät muutkin tahot kuin varsinaiset koulutusorganisaatiot. Koulutusta järjestävät sekä keskus- että aluehallintovirastot, kunnat, erilaiset järjestöt kuten Ympäristö- ja terveystieteiden tutkimuskeskus ry, Kunnallinen ympäristö- ja terveydenhoitoyhdistys ry (KYTHY), Eläinlääkäriliitto ja Eläinlääkärihygieenikkoyhdistys sekä alan lehdet, esimerkiksi Ympäristö ja Terveys -lehti sekä Elintarvike ja Terveys -lehti.

6 YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON TÄYDENNYSKOULUTUKSEN NYKYTILANNE

Ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutusta ei koordinoida valtakunnallisesti tällä hetkellä. Täydennyskoulutukselle ei ole myöskään asetettu kriteereitä sen keston, laadun, seurannan tai arvioinnin osalta. Eri kouluttajat suunnittelevat ja markkinoivat omia täydennyskoulutustuotteitaan. Koulutusta järjestetään sekä laajoina että pieni-muotoisempina koulutustilaisuuksina. Koulutusta antavat yliopistot, ammattikorkeakoulut, keskus- ja aluehallintovirastot, erilaiset järjestöt, lehdet sekä monet muut tahot. Keskusvirastojen koulutustilaisuuksissa päivitetään viranomaisten tietoja toimintaympäristössä, lainsäädännössä ja ohjeistuksissa tapahtuvista muutoksista.

Ympäristöterveydenhuollon tärkeimmät vuosittain järjestettävät koulutustilaisuudet ovat (Evira 2007):

- valtakunnalliset elintarvikevalvonnan koulutuspäivät
- ympäristöterveydenhuollon valtakunnalliset koulutuspäivät
- ympäristöterveydenhuollon alueelliset koulutuspäivät
- eläinlääkäripäivät
- aluehallintovirastojen vuosittaiset neuvottelupäivät

Koulutustarjontaa on hankala tällä hetkellä hahmottaa, koska mitään kattavaa ympäristöterveydenhuollon yhteistä koulutuskalenteria ei ole olemassa. Eri kouluttajatahoilla on esimerkiksi omia kalentereitaan, mutta kaikkea tarjolla olevaa ympäristöterveydenhuollon koulutusta ei saa yhdestä paikasta.

6.1 Ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutusta järjestävät tahot

Tällä hetkellä ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutusta järjestävät ammattikorkeakoulut (mm. Mikkelin ammattikorkeakoulu), yliopistot (mm. Itä-Suomen yliopisto, Helsingin yliopisto), ministeriöt (STM, MMM) yhteistyössä keskus- ja aluehallintovirastojen kanssa, kunnat ja kuntaliitto, erilaiset järjestöt ja alan lehdet sekä muut tahot, muun muassa koulutusyhtiö Professio Finland Oy sekä FCG Efeko.

Keskusvirastot järjestävät vuosittain valtakunnallisia koulutuspäiviä yhteistyössä eri tahojen kanssa. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen järjestämä täydennyskoulutus on pääasiassa maksullista täydennyskoulutusta tai avoimen ammattikorkeakoulun tai avoimen yliopiston järjestämää koulutusta. Ammattikorkeakouluista eniten täydennyskoulutusta lienee Mikkelin ammattikorkeakoulussa, jolla on pitkät perinteet ympäristöterveyden kouluttajana sekä tutkintoon johtavassa koulutuksessa että ammatillista osaamista antavana täydennyskouluttajana.

Seuraavassa luvussa kerrotaan tämän työn tutkimuksellisesta osiosta, jonka tarkoituksena oli selvittää, kuinka ympäristöterveydenhuollon ammatillista osaamista kehittävä täydennyskoulutus tulisi järjestää valtakunnallisesti. Selvitettäviä asioita olivat tulevaisuuden koulutustarpeet ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueilla, koulutuksen koordinointi, järjestäminen ja laadunvarmistus valtakunnallisesti. Lisäksi selvitettiin, miten täydennyskoulutuksesta aiheutuvat lisäkustannukset tulisi jakaa.

7 TÄYDENNYSKOULUTUSKYSELYN KUVAUS JA KÄSITTELY

7.1 Tutkimusmenetelmät

Täydennyskoulutustarpeiden ja -koulutuksen järjestämiseen liittyvien seikkojen kartoittamiseksi tehtiin Webropol-kyselyt terveystarkastajille, terveystarkastajien johtajille sekä keskus- ja aluehallintovirastojen ympäristöterveydenhuollon asiantuntijoille. Tarkastajille suunnatussa kyselyssä kartoitettiin taustatietojen lisäksi täydennyskoulutustarvetta ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueilla, heidän kouluttautumismahdollisuuksia sekä muita kouluttautumiseen liittyviä seikkoja. Lisäksi selvitettiin koulutusmuotoon, koulutuksen keston ja koulutuksesta tiedottamiseen liittyviä asioita. Tulokset on käsitelty niin, että niitä ei voida yhdistää tiettyyn paikkakuntaan tai viranhaltijaan.

Kyselyn tulokset analysoitiin tilastollisin menetelmin käyttäen SPSS:n tilasto-ohjelmistoa ja Microsoftin Excel-ohjelmaa. Aineistosta on ajettu frekvenssit ja ristiintaulukot. Ristiintaulukoista nähtiin, että tapauksia oli liian vähän. Ristiintaulukoiden joka solussa tulisi olla vähintään 5 tapausta ja alle viiden tapauksen soluja ei saisi olla kuin enintään 25 %. Tämä ei toteutunut tässä tutkimuksessa. Kyselyt tehtiin kolmelle

eri ryhmälle ja jokaisella ryhmällä oli hieman erilaiset kyselylomakkeet. Näistä kolmesta ryhmästä kaksi oli kooltaan liian pieniä, jotta olisi saatu aikaan tilastollisia eroja ryhmien välillä. Erojen saaminen ryhmien välille olisi vaatinut useampia tapauksia joka ryhmässä, joten aineisto oli liian pieni muiden luotettavien tilastollisten analyysien tekoa varten, joten niitä ei tehty.

7.2 Tutkimusaineistojen kuvaus ja rajaukset

Tutkimusaineistona on Webropolilla tehdyt kyselyt kunnan terveystarkastajille, terveysvalvonnan johtajille sekä keskus- ja aluehallintovirastojen ympäristöterveydenhuollon asiantuntijoille, lähinnä tarkastajille ja ylitarkastajille. Kyselyt toteutettiin huhti - kesäkuussa vuonna 2010. Terveystarkastajien vastausaika kyselyyn oli 26.4.-5.5.2010, terveysvalvonnan johtajien 14.-25.6.2010 sekä keskus- ja aluehallintovirastojen ympäristöterveydenhuollon asiantuntijoiden 15.-25.6.2010.

Kyselyä ei saatu lähetettyä täysin kattavasti kaikille terveystarkastajille, terveysvalvonnan johtajille sekä keskus- ja aluehallintoviranomaisille johtuen siitä, että sähköpostiosoitteet eivät olleet täysin ajan tasalla. Tämä johtui siitä, että kunnat ovat muodostaneet yhteistoiminta-alueita ja sähköpostiosoitteet ovat muuttuneet.

Kaikille kolmelle ryhmälle laadittiin omat kyselylomakkeensa, joissa oli pääosin samoja kysymyksiä, mutta myös osittain eriäviä kysymyksiä. Terveystarkastajille suunnatussa kyselyssä selvitettiin vastaajien taustatietojen lisäksi täydennyskoulutustarpeita ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueilla, heidän kouluttautumismahdollisuuksia ja kriteereitä koulutukseen hakeutumiselle. Lisäksi selvitettiin heidän mielestään sopivia täydennyskoulutusmuotoja ja -laajuuksia sekä koulutuksesta tiedottamiseen liittyviä seikkoja. Kyselyssä oli myös mahdollisuus tuoda vapaasti esille omia mielipiteitä. Terveysvalvonnan johtajilta kysyttiin osittain samoja asioita kuin terveystarkastajilta, mutta lisäksi tiedusteltiin heidän esimiesasemansa vuoksi täydennyskoulutusten kustannuksiin liittyviä asioita. Keskus- ja aluehallintovirastojen asiantuntijoilta selvitettiin edellä mainittujen kysymysten lisäksi myös heidän mielipiteitään täydennyskoulutuksen valtakunnallisesta koordinoinnista ja laadunvarmistuksesta. Liitteissä 1-3 on esitetty tutkimuksen saatekirjeet ja kyselylomakkeet kokonaisuudessaan.

Terveystarkastajille suunnattu kysely lähetettiin 274 henkilölle ja vastauksia saatiin 84 eli vastausaktiivisuus oli 31 %, jota voidaan pitää tämän tyyppisessä kyselyssä hyvänä. Kyselylomakkeessa oli 26 kysymystä, joista strukturoituja oli 8, puolistrukturoituja 13 ja avoimia kysymyksiä 5.

Terveysvalvonnan johtajille suunnattu kysely lähetettiin 76 henkilölle ja vastauksia saatiin 20, vastausaktiivisuus oli 26 % eli hieman alhaisempi kuin terveystarkastajille suunnatussa kyselyssä. Yksi syy alhaisempaan vastausaktiivisuuteen lienee ollut kyselyajankohta. Kysely toteutettiin kesäkuussa, jolloin osa terveysvalvonnan johtajista saattoi jo olla kesälomalla. Terveysvalvonnan johtajille suunnatussa kyselylomakkeessa oli 30 kysymystä, joista strukturoituja oli 9, puolistrukturoituja 13 ja avoimia kysymyksiä 8.

Alue- ja keskushallintovirastojen ympäristöterveydenhuollon asiantuntijoille suunnattu kysely lähetettiin 63 henkilölle ja vastauksia saatiin 17 eli vastausaktiivisuus oli 27 %. Myös tämän ryhmän vastausaktiivisuuteen saattoi vaikuttaa kyselyajankohta sekä lisäksi se, että tässä kyselyssä oli eniten kysymyksiä ja myös avointen kysymysten määrä oli suurin. Kyselylomakkeessa oli 34 kysymystä, joista strukturoituja oli 10, puolistrukturoituja 14 ja avoimia kysymyksiä 10.

Kunnan ympäristöterveydenhuollossa toimiville eläinlääkäreille ei tehty kyselyä, koska helmikuussa 2010 valmistui laaja eläinlääkäreiden täydenniskoulutustarpeita kartoittava Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin tekemä tutkimus. Tämän tutkimuksen tuloksia on sivuttu alaluvussa 8.9.

8 TÄYDENNYSKOULUTUSKYSÉLYN TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELO

Tässä luvussa on esitetty kyselytutkimusten tulokset. Kyselyt suunnattiin terveystarkastajille, terveysvalvonnan johtajille sekä keskus- ja aluehallintovirastojen ympäristöterveydenhuollon asiantuntijoille. Kyselyjä lähetettiin Webropolin kautta yhteensä 413 kappaletta ja kyselyihin tuli kaiken kaikkiaan vastauksia 121 kappaletta, joista terveystarkastajilta 84, terveysvalvonnan johtajilta 20 ja keskus- tai aluehallintovirastojen ympäristöterveydenhuollon asiantuntijoilta 17. Kokonaisvastausaktiivisuus oli vajaa

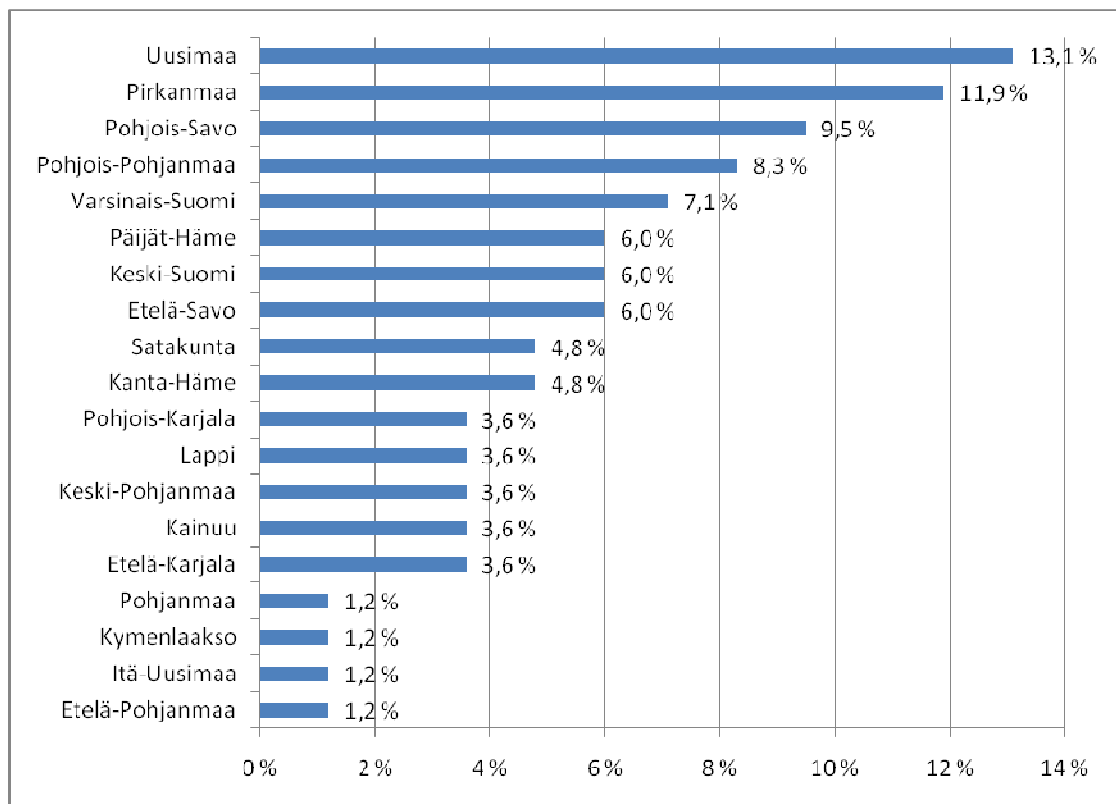
30 %. Eri osioiden täydennyskoulutustarpeiden kohdalla pystyi valitsemaan useamman vaihtoehdon, joten täydennyskoulutustarpeiden yhteenlasketut osuudet eivät ole 100 %.

8.1 Taustatiedot vastaajista

Taustatietoina kyselyyn osallistuneilta tiedusteltiin heidän toimipaikkansa sijaintimaakuntaa, sukupuolta, ikää, työuraa vuosina, tehtävänimikettä, koulutustasoa sekä mistä oppilaitoksesta ja minä vuonna he ovat valmistuneet. Terveystarkastajilta tiedusteltiin myös ammatillisen tutkinnon suuntautumista. Taustatietoina kysyttiin myös sitä, mikä toimialan osana ja minkä kokoinen heidän työyksikkönsä on.

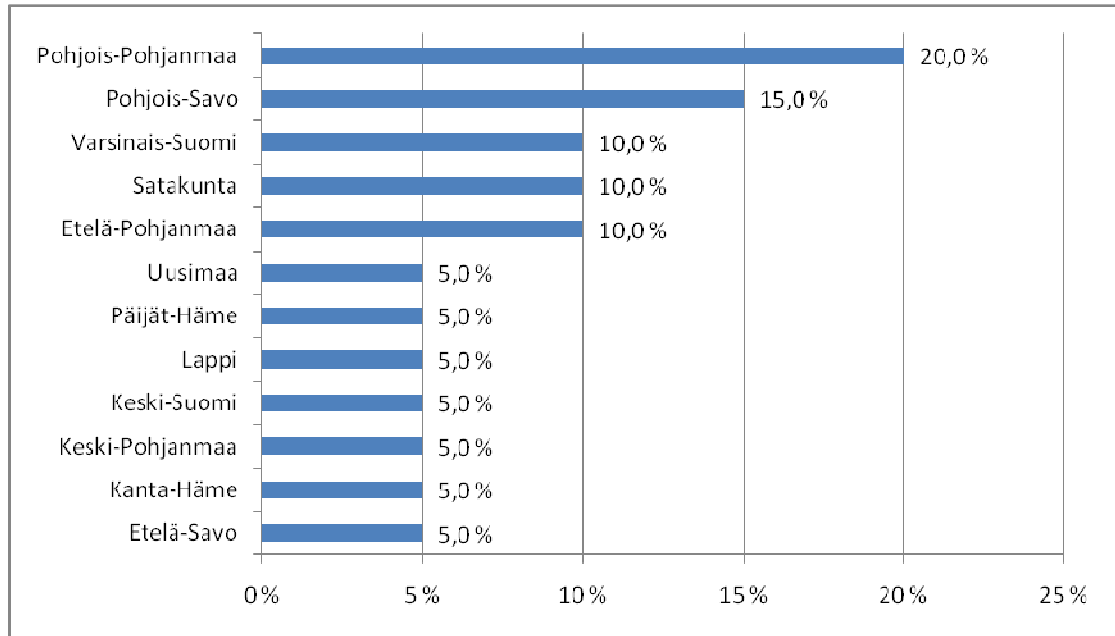
Sijaintimaakunnat

Kyselyyn vastanneista terveystarkastajista suurin osa oli Uudenmaan alueelta. Tarkemmat prosenttiosuudet kyselyyn vastanneiden terveystarkastajien toimipaikkojen sijaintimaakunnista on esitetty kuvassa 5.

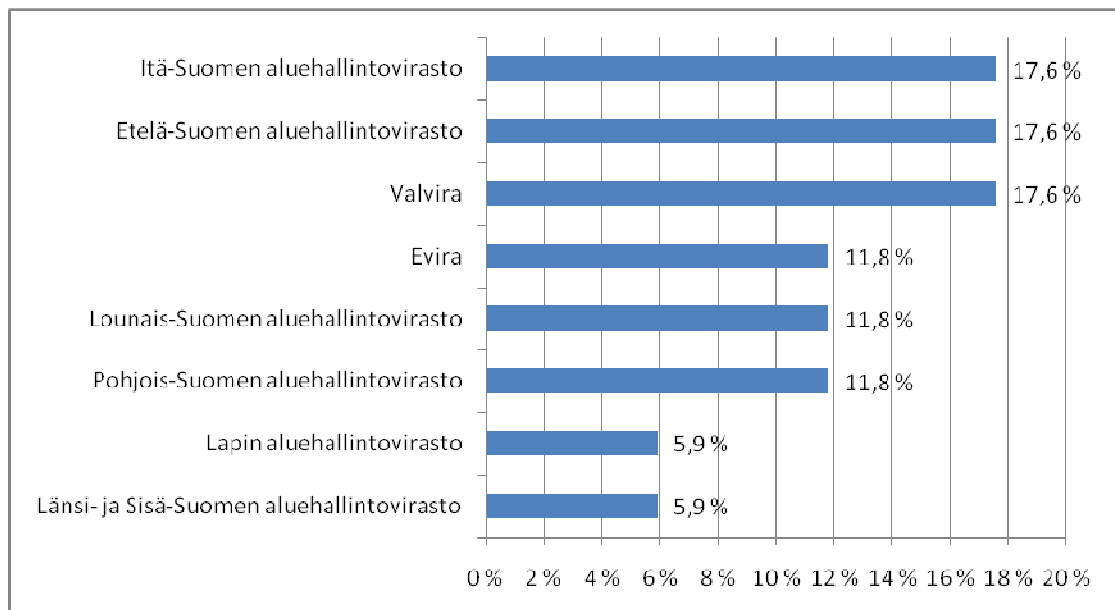

KUVA 5. Kyselyyn vastanneiden terveystarkastajien (n=84) toimipaikkojen sijaintimaakunnat

Terveysvalvonnan johtajille suunnatussa kyselyssä viidesosa vastaajista oli Pohjois-Pohjanmaan alueelta. Tarkemmat vastausprosentit on esitetty kuvassa 6. Aluehallintovirastojen osalta eniten saatiin vastauksia Itä- ja Etelä-Suomen aluehallintovirastoista. Tarkemmat prosenttiosuudet kyselyyn vastanneiden keskus- ja aluehallintovirastojen asiantuntijoiden toimipaikoista on esitetty kuvassa 7.

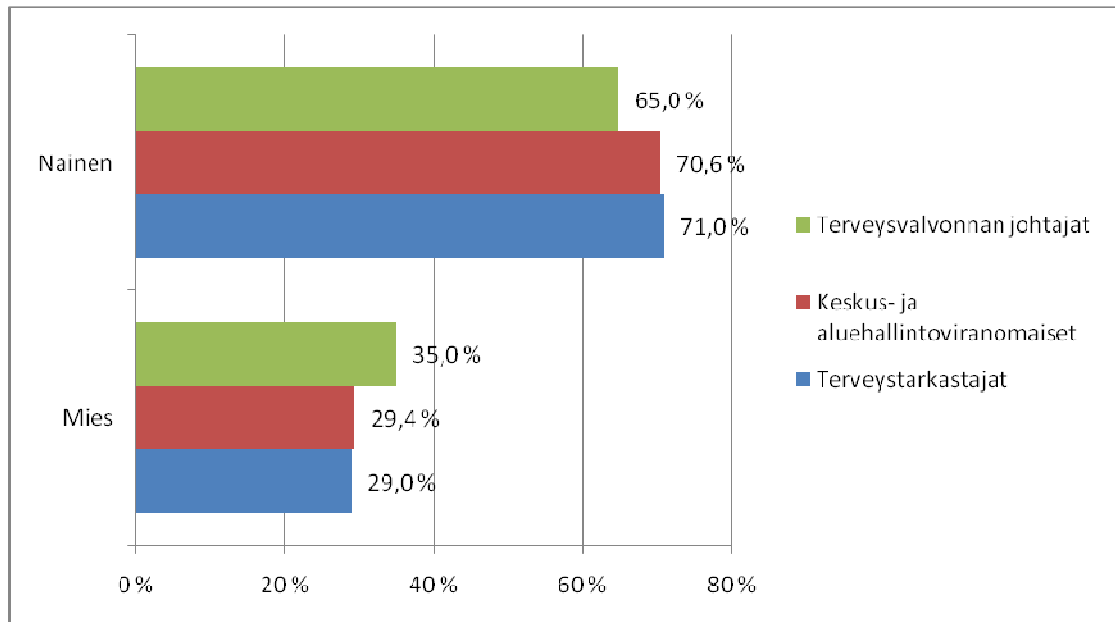
KUVA 6. Kyselyyn vastanneiden terveysturvallisuuden johtajien (n=20) toimipaikkojen sijaintimaakunnat

KUVA 7. Keskus- ja aluehallintovirastoissa työskentelevien kyselyyn vastanneiden (n=17) toimipaikat

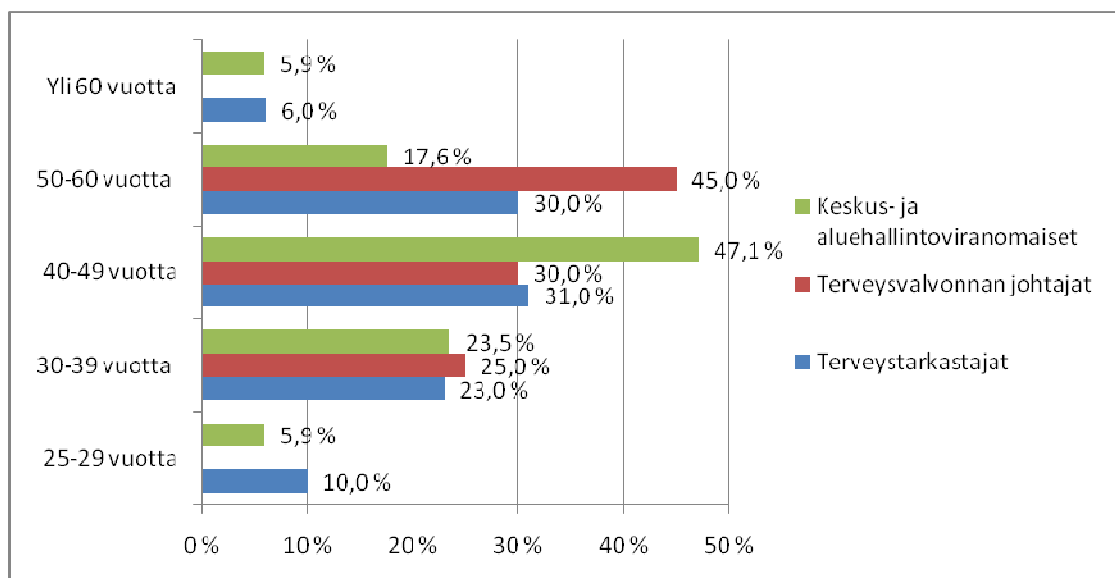
Sukupuolijakauma

Vastaajien sukupuolijakauma oli naisvoittoinen. Tarkemmat prosenttiosuudet sukupuolijakaumasta on esitetty kuvassa 8.

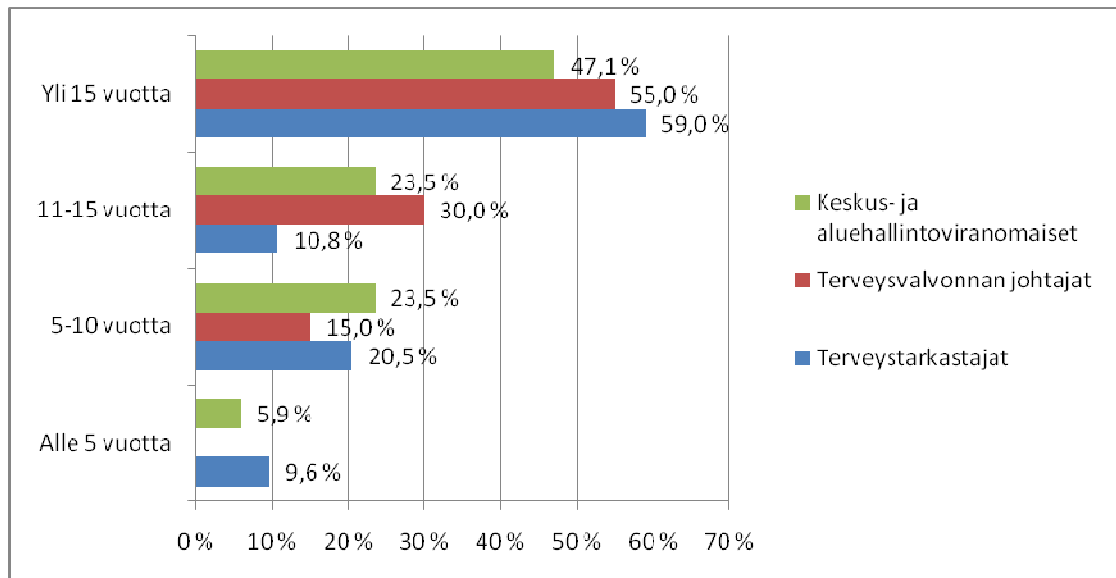

KUVA 8. Kyselyyn vastanneiden (n=120) sukupuolijakauma

Vastaajien ikäjakaumaa tarkasteltaessa suurin osa vastaajista kuului terveystarkastajien sekä keskus- ja aluehallintoviranomaisten osalta ikäluokkaan 40 - 49-vuotiaat. Terveysvalvonnan johtajista suurin osa vastaajista oli 50-60 -vuotiaita, kukaan vastaajista ei ollut alle 30-vuotias tai yli 60 -vuotias. Tarkemmat ikäjakaumat on esitetty kuvassa 9.

KUVA 9. Kyselyyn vastanneiden (n=120) ikäjakauma

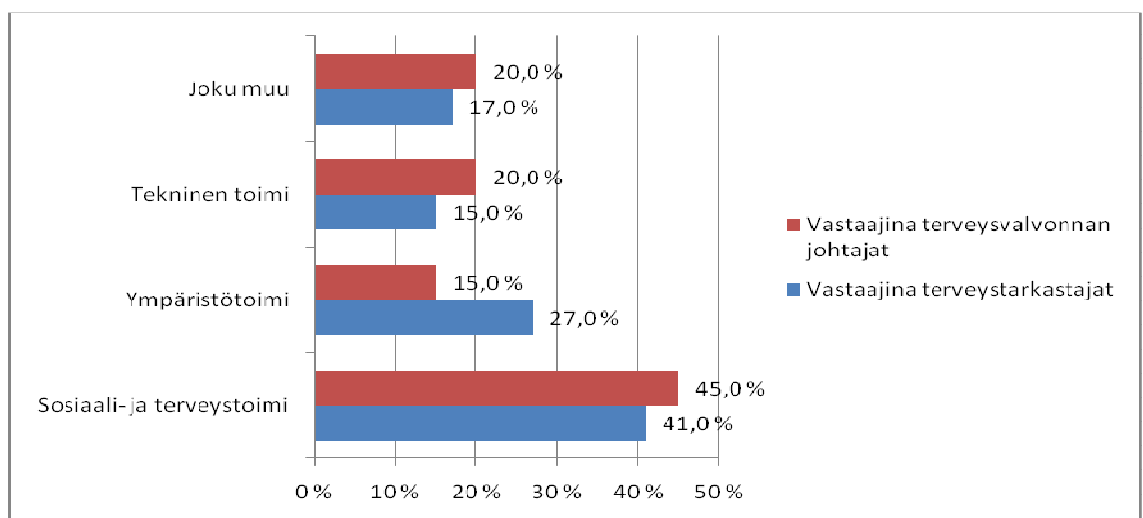

KUVA 10. Kyselyyn vastanneiden (n=120) työura vuosina

Kuvassa 10 on esitetty tarkemmat prosenttiosuudet vastaajien työurista. Suurin osa kaikista kyselyyn vastanneista oli työskennellyt ympäristöterveydenhuollon sektorilla yli 15 vuotta, terveystarkastajista eniten, lähes 60 %. Pitkää työuraa selittää myös osaltaan vastaajien ikäjakauma, jonka mukaan noin 70 % kaikista vastaajista on vähintään 40-vuotiaita. Terveysvalvonnan johtajista kukaan ei ollut työskennellyt alalla alle 5 vuotta.

Yksikön toimiala

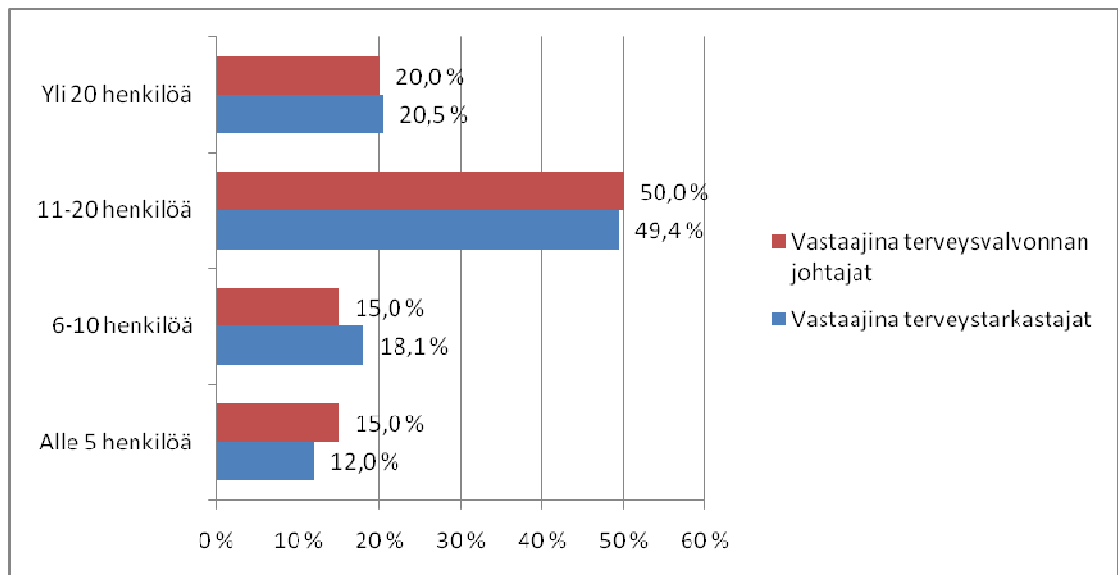
Kyselyyn vastanneiden terveystarkastajien ja terveysvalvonnan johtajien yksiköiden toimialat on esitetty kuvassa 11.

KUVA 11. Kyselyyn vastanneiden terveystarkastajien ja terveysvalvonnan johtajien (n=104) yksikön toimiala

Muita toimialoja olivat keskushallinto, kaupunginhallitus, konsernipalvelut, maankäyttö ja ympäristö, rakennusvalvonta ja ympäristö sekä sairaanhoitopiiri tai terveystoimi.

Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen valvontayksikön koon tulisi olla valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti 10-15 henkilötyövuotta tarkoituksenmukaisen työnjaon ja erikoistumisen mahdollistamiseksi. Tämän otannan mukaan noin 70 % kyselyyn vastanneista täyttäisi vaatimuksen valvontayksikkökoosta. Kuvassa 12 on esitetty tarkemmat luvut yksikön/yhteistoiminta-alueiden palveluksessa olevien määrästä.

KUVA 12. Ympäristöterveydenhuollon kyselyyn vastanneiden yksikön/yhteistoiminta-alueen palveluksessa olevan henkilöstön määrä

Terveystarkastajien ammatillisten tutkintojen prosenttiosuudet on esitetty taulukossa 3. Kyselyyn vastanneista terveystarkastajista suurin osa oli koulutukseltaan teknikoita, joista 80 % oli valmistunut Mikkelin teknillisestä oppilaitoksesta. Myös amk-insinööreistä 80 % oli valmistunut Mikkelin ammattikorkeakoulusta ja loput 20 % Hämeenlinnan, Turun sekä Pohjois-Karjalan ammattikorkeakouluista. Maisterit olivat valmistuneet Helsingin, Jyväskylän ja Kuopion yliopistoista.

TAULUKKO 3. Kyselyyn vastanneiden terveystarkastajien (n=84) koulutustaso

Ammatillinen tutkinto	(%)
Teknikko	46,4
Insinööri (amk)	41,7
Maisteri	9,5
Insinööri	3,6
DI	2,4
Insinööri (yamk)	1,2

Kyselyyn vastanneiden terveystarkastajien koulutustaso on esitetty taulukossa 4. Kyselyyn vastanneista terveystarkastajista suurimmalla osalla oli ylempi korkeakoulututkinto. Tehtävänimikkeitä oli terveystarkastajan lisäksi mm. ympäristöjohtaja, ympäristöterveydenhuollon yksikön päällikkö, ympäristöterveyspäällikkö ja hygieenikko-eläinlääkäri. Suurin osa terveystarkastajista (65 %) oli valmistunut Helsingin yliopistosta/ eläinlääketieteellisestä korkeakoulusta. Lisäksi oli valmistuttu Joensuun yliopistosta, Kuopion yliopistosta, Lapin yliopistosta, Mikkelin teknillisestä oppilaitoksesta sekä Turun ammattikorkeakoulusta.

TAULUKKO 4. Kyselyyn vastanneiden terveystarkastajien (n=20) koulutustaso

Koulutustaso	(%)
Ylempi korkeakoulututkinto	70
Lisensiaatti	15
Alempi korkeakoulututkinto	5
Tohtori	5
Teknikko	5

Kyselyyn vastanneiden keskus- ja aluehallintovirastojen ympäristöterveydenhuollon asiantuntijoiden koulutustaso on esitetty taulukossa 5. Suurimmalla osalla oli vähintään ylempi korkeakoulututkinto. Tehtävänimikkeitä olivat yksikönjohtaja, ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja, läänineläinlääkäri, läänin terveystarkastaja tai läänin elintarviketarkastaja. Suurin osa (noin 40 %) kyselyyn vastanneista oli

valmistunut Kuopion yliopistosta. Sen lisäksi oli valmistuttu Helsingin, Joensuun, Tampereen ja Oulun yliopistoista sekä Eläinlääketieteellisestä korkeakoulusta, Teknillisestä korkeakoulusta ja Tampereen ammattikorkeakoulusta.

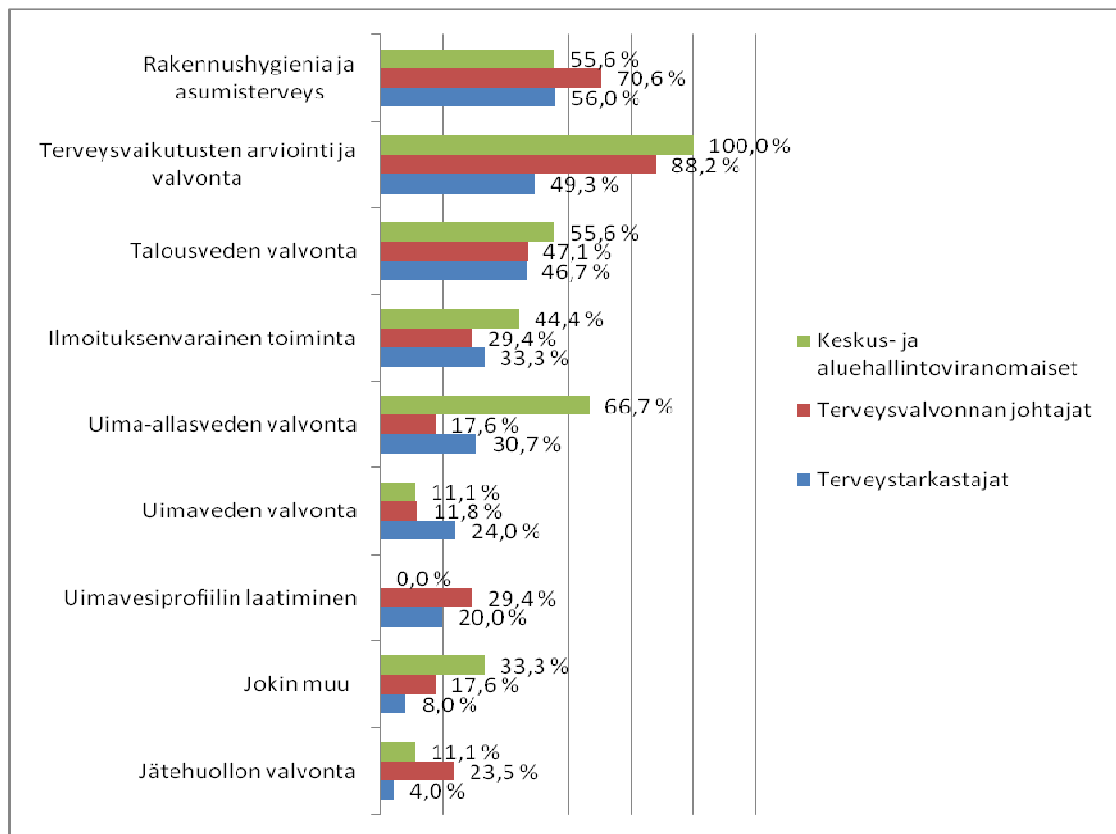
TAULUKKO 5. Kyselyyn vastanneiden keskus- ja aluehallintovirastojen ympäristöterveydenhuollon asiantuntijoiden (n=17) koulutustaso

Koulutustaso	(%)
Ylempi korkeakoulututkinto	64,7
Lisensiaatti	17,6
Tohtori	11,8
Alempi korkeakoulututkinto	5,9

8.2 Täydenniskoulutustarve

Kyselyn täydenniskoulutustarveosiossa kartoitettiin vastaajien täydenniskoulutustarpeita ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueilla. Osa-alueita olivat terveydensuojelu, elintarvikevalvonta, eläinlääkintä ja eläinsuojelu. Myös tupakkavalvonnan, kemikaalivalvonnan, kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuuden valvonnan sekä ympäristönsuojelun täydenniskoulutustarpeita kartoitettiin. Viimeisenä oli vielä yleinen osio, jossa kartoitettiin mm. näytteenottoon, johtamiseen, lainsäädäntöön ja kielipintoihin liittyviä koulutustarpeita.

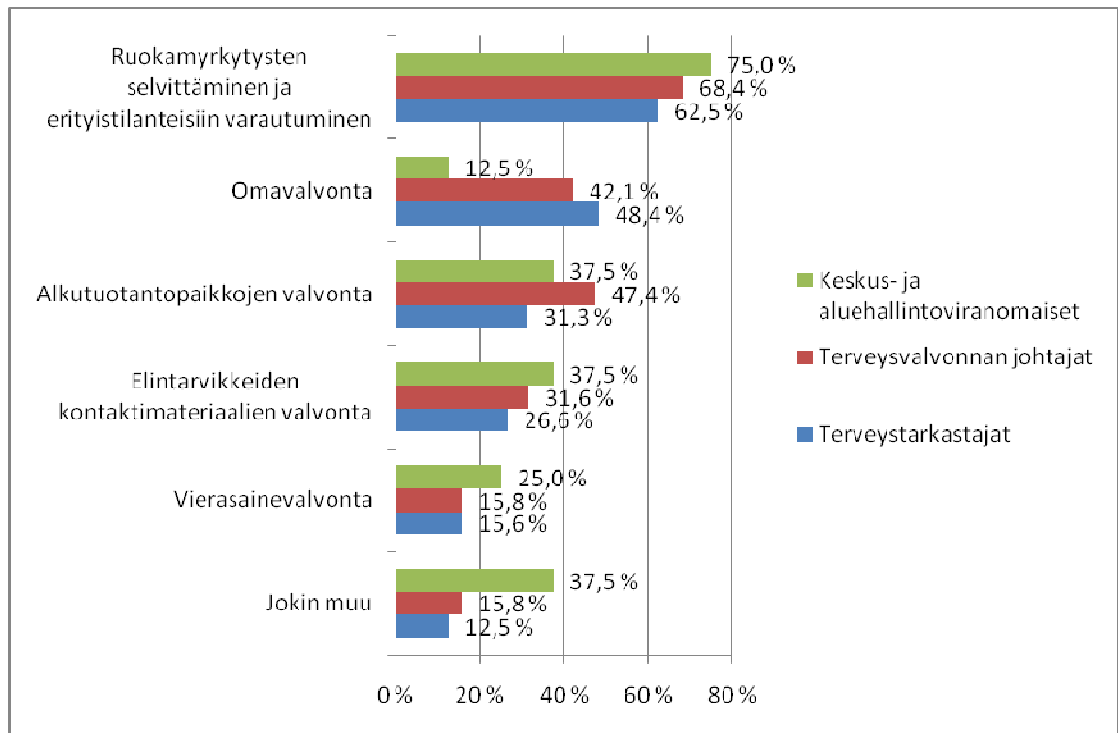
Terveydensuojelun osa-alueella eniten koulutustarpeita oli terveystarkastajien osalta rakennushygieniassa ja asumisterveydessä, talousveden valvonnassa ja terveysvaikutusten arvioinnissa ja valvonnassa. Terveysvalvonnan johtajien sekä keskus- ja aluehallintoviranomaisten suurimmat koulutustarpeet liittyvät terveysvaikutusten arviointiin ja valvontaan, rakennushygieniaan ja asumisterveyteen sekä uimaveden valvontaan (kuva 13). Avoimissa kommentteissa toivottiin täydenniskoulutusta myös erityistilanteisiin varautumisessa, riskinarvioinnissa ja hallinnassa, hallinnollisista pakkokeinoista ja viran suoman harkinnanvaraisen vallan käytöstä sekä muun muassa laivatarkastusten tekemisestä.

**KUVA 13. Kyselyyn vastanneiden (n=100) täydennyskoulutustarpeet terveyden-
suojelun eri osa-alueilla**

Elintarvikevalvonta

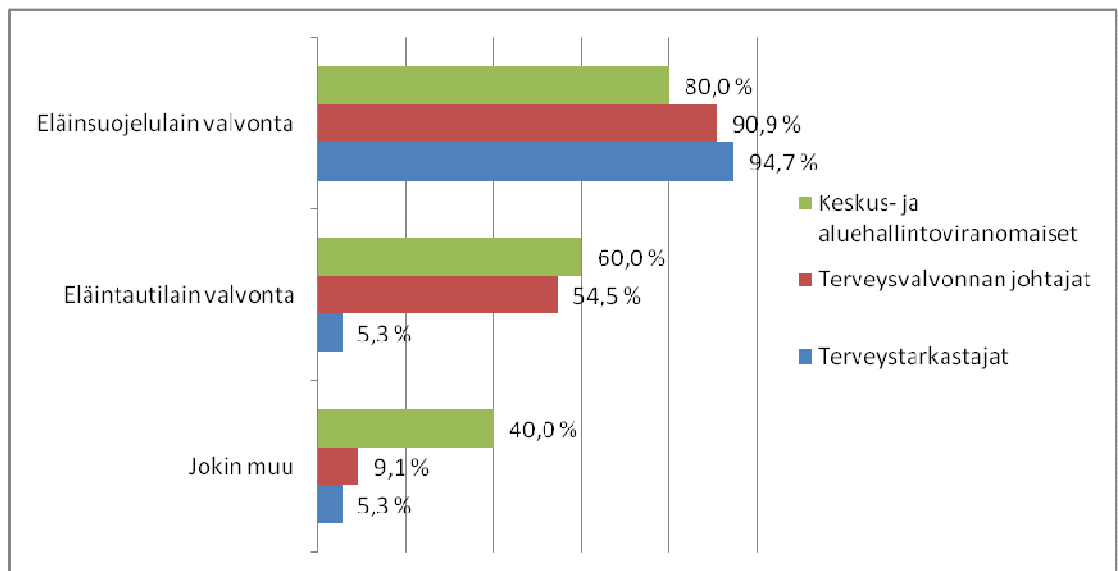
Kuvassa 14 on esitetty elintarvikevalvonnan koulutustarpeet. Kaikkien vastaajien suurimmat täydennyskoulutustarpeet elintarvikevalvonnessa liittyivät ruokamyrkytysten selvittämiseen ja erityistilanteisiin varautumiseen. Avoimissa kommentteissa esille tuli keskus- ja aluehallintoviranomaisten koulutustarve liittyen liha-, maito- ja kala-alan laitosvalvontaan sekä elintarvikehuoneistojen rakennustekniikkaan liittyvät asiat kuten ilmanvaihdon suunnittelu ja kylmälaitteiden kapasiteetin riittävyyden arviointi. Myös elintarvikekuljetuksista, pakkausmerkinnöistä ja elintarvikelainsäädännön tulkittamisesta toivottiin lisäkoulutusta. Lainsäädäntöjen uudistuminen tuo selkeästi täydennyskoulutustarvetta valvontaviranomaisille.

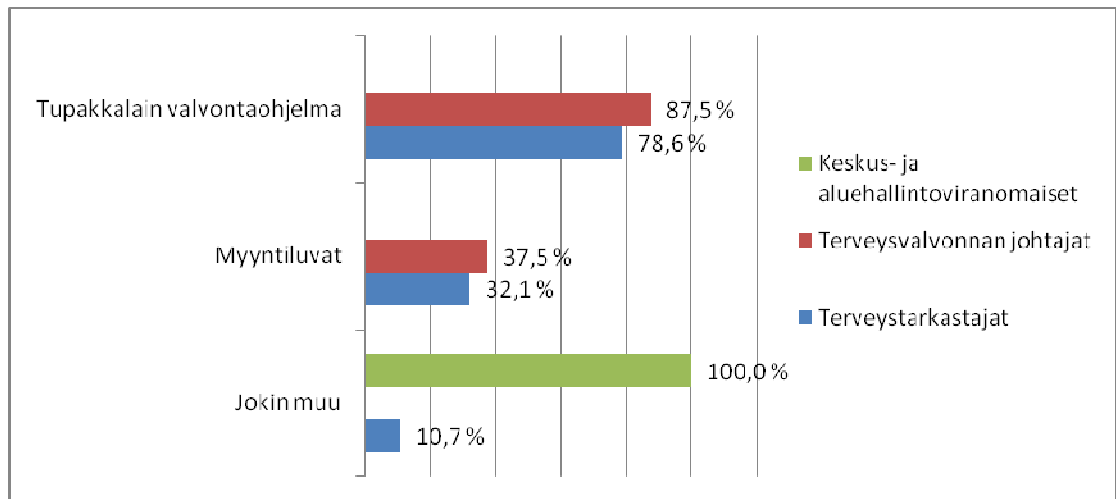
KUVA 14. Kyselyyn vastanneiden (n=90) täydennyskoulutustarpeet elintarvikevalvonnassa

Eläinlääkintä ja eläinsuojelu

Eläinlääkintään ja eläinsuojeluun liittyvät koulutustarpeet on esitetty kuvassa 15. Avoimissa kommentteissa toivottiin lisäksi koulutusta eläinlääkintähuollosta kokonaisuutena ja valvonnan yhdenvertaisuudesta.

KUVA 15. Kyselyyn vastanneiden (n=34) täydennyskoulutustarpeet eläinlääkinnässä ja eläinsuojelussa

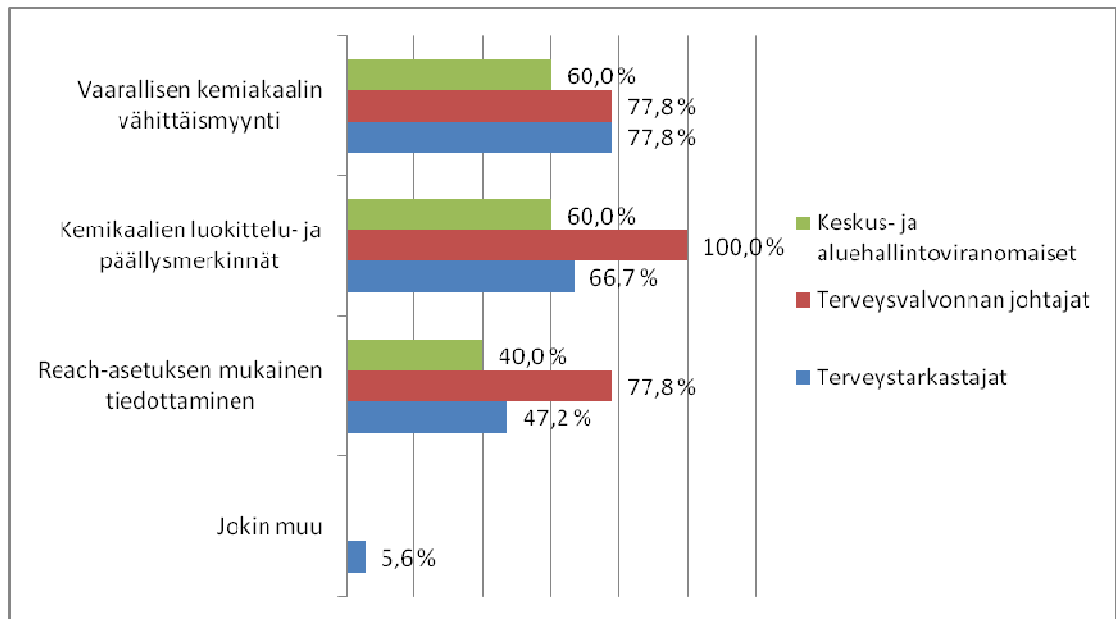

KUVA 16. Kyselyyn vastanneiden (n=37) täydennyskoulutustarpeet tupakkavalvonnassa

Tupakkavalvonnan osalta (kuva 16) lisäkoulutusta toivottiin lähinnä tupakkalain valvontaohjelmasta. Koulutusta toivoivat terveystarkastajat terveystarkastajat. Terveystarkastajien avoimissa kommenteissa mainittiin myös terassien rakenteet/tupakointi sekä viran suoman harkinnanvaraisen vallan käyttö. Myös savuttomien alueiden merkitseminen ja nikotiinivalmisteiden myynti tuli esille avoimissa kommenteissa. Keskus- ja aluehallinnon avoimissa kommenteissa tuotiin esille, että tupakkavalvonta pitäisi linkittää yhtenä tekijänä muuhun elinympäristöterveyteen osana laajempaa kokonaisuutta, lähinnä terveydensuojelun osana. Tällöin erillistä koulutustarvetta ei tupakkavalvonnassa niinkään ole.

Kemikaalivalvonta

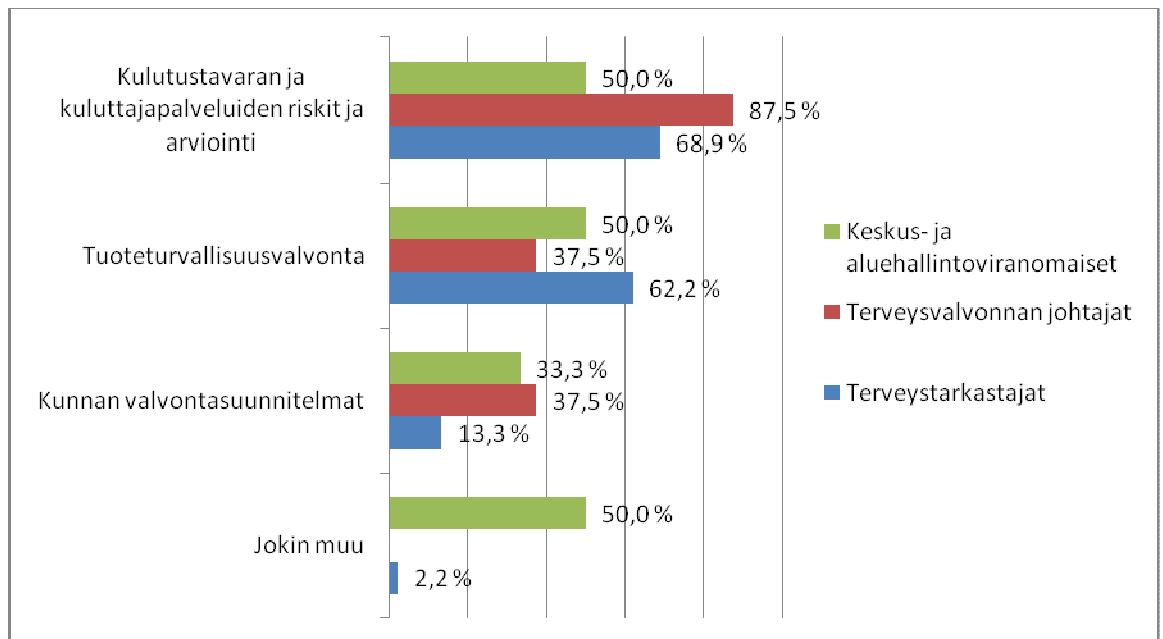
Kemikaalivalvonnan täydennyskoulutustarpeet on esitetty kuvassa 17. Suurimmat koulutustarpeet liittyivät kemikaalien luokitteluun ja päällysmarkintoihin. Niiden lisäksi toivottiin perustietoa tehtävien vaihtumisesta kentällä sekä sekä täsmäkoulutusta viranomaisille niiden valvontavelvoitteiden näkökulmasta. Tämän lisäksi avoimissa kommenteissa esitettiin koulutustarvetta eri viranomaisten vastuista kemikaalivalvonnassa ja kokonaisuuden hahmottamisen tärkeydestä tässä asiassa.

KUVA 17. Kyselyyn vastanneiden (n=49) täydenniskoulutustarpeet kemikaalivalvonnassa

Kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuuden valvonta

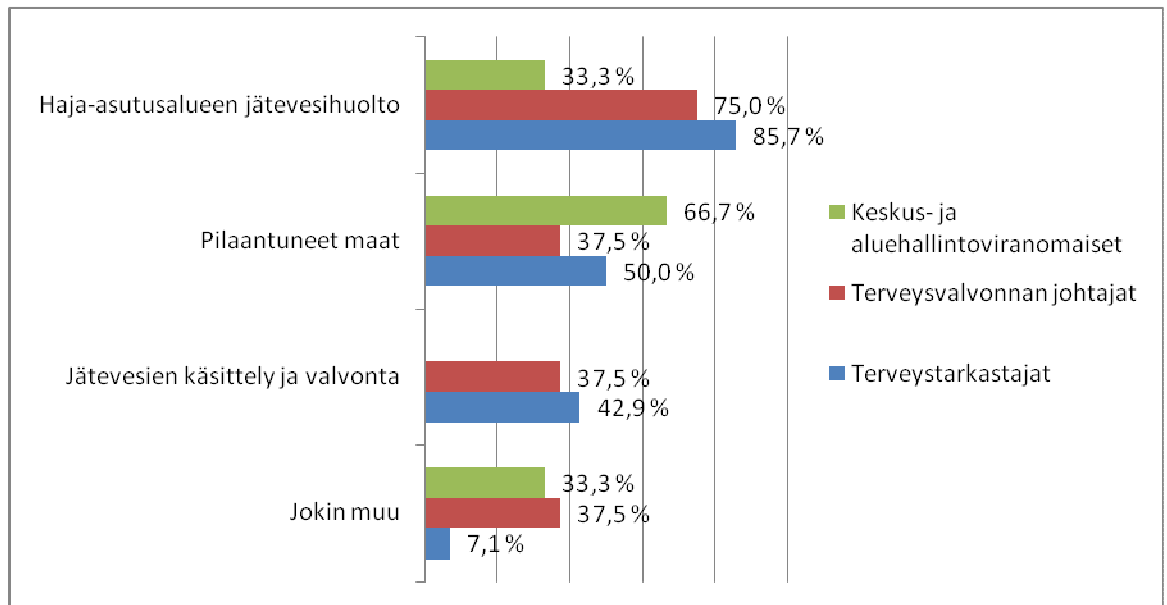
Kuluttajaturvallisuusvalvonnan koulutustarpeet on esitetty kuvassa 18. Keskus- ja aluehallintoviranomaisten avoimissa kommentissa tuli esille, että koulutusta tarvitaan tulevasta lakimuutoksesta sekä koko ympäristöterveydenhuollon riskinarvioinnista.

KUVA 18. Kyselyyn vastanneiden (n=66) täydenniskoulutustarpeet kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuuden valvonnassa

Ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojelu ei varsinaisesti kuulu ympäristöterveydenhuollon tehtäväkenttään, mutta myös tähän aihealueeseen liittyvät täydenniskoulutustarpeet haluttiin kartoittaa. Kuvan 19 mukaisesti täydenniskoulutustarpeet liittyivät eniten haja-asutusalueiden jätevesihuoltoon sekä pilaantuneisiin maihin. Avoimissa kommentteissa esille tulivat lainsäädännön muutokset sekä ympäristöluvut, pienet toiminnot ja lupavelvollisuuden rajatapaukset. Nämä kommentit tulivat terveystarkastajilta.

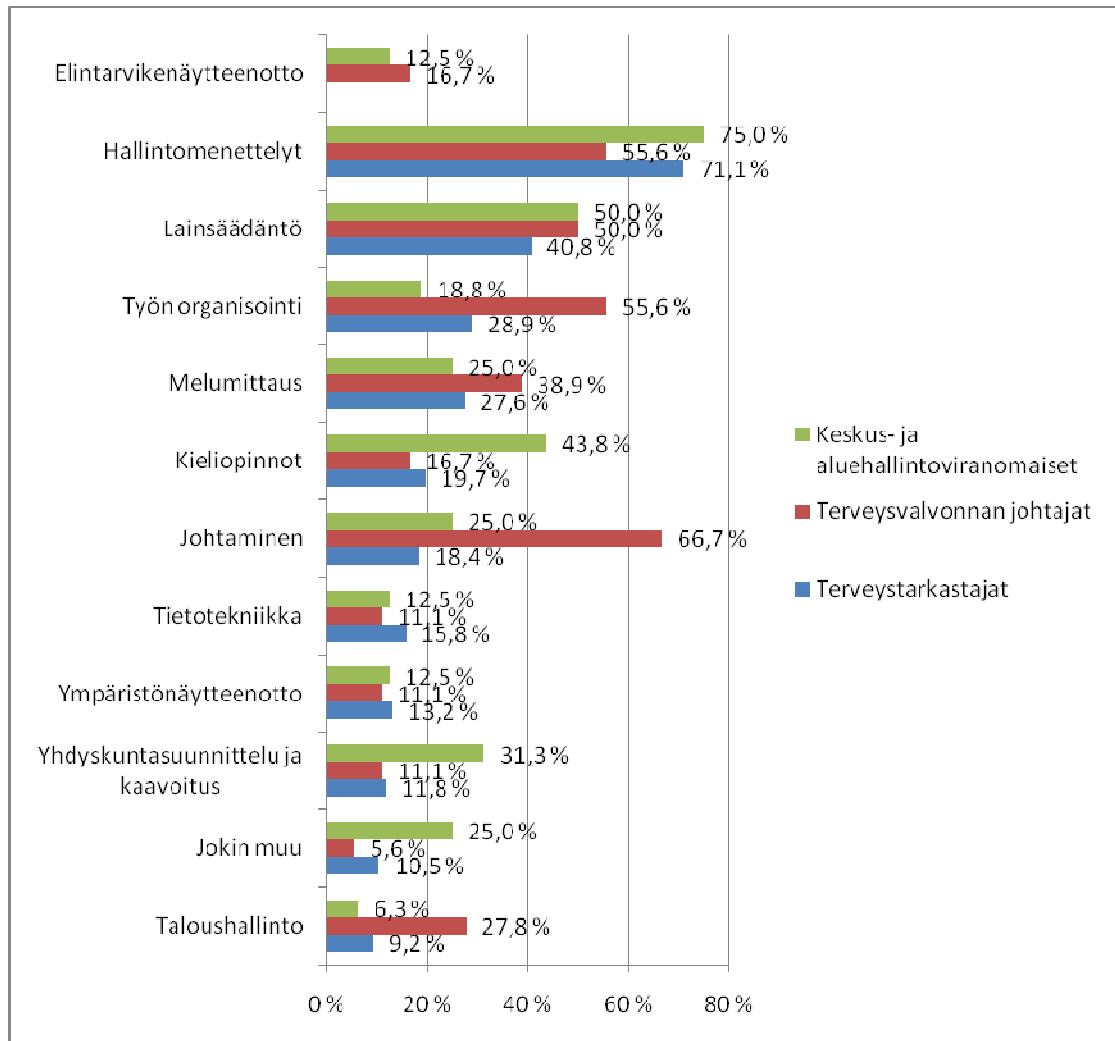

KUVA 19. Kyselyyn vastanneiden (n=24) täydenniskoulutustarpeet ympäristönsuojeluun liittyen

Yleinen osio

Kyselyn yleiseen osioon liittyvät täydenniskoulutustarpeet on esitetty kuvassa 20. Avoimissa kommentteissa koulutustarpeiksi nousivat Digia- tietojärjestelmä sekä tiedonsiirron kytkyt eri osa-alueille ja niiden hyödyntäminen yhdessä ohjelmatoimittajien kanssa. Lainsäädännön tulkintaohjeita toivottiin valtakunnallisella tasolla. Mittaamiseen, näytteenottoon ja niihin liittyviin epävarmuustekijöihin liittyvää koulutusta toivottiin myös avoimissa kommentteissa sekä asiakaspalvelutilanteiden hallintaan ja erityisesti mielenterveyshäiriöisten ja aineiden käyttäjien kohtaamiseen. Näiden lisäksi koulutustarpeita oli oikeustieteestä, yleisesti kaikista

valvontaohjelmista, suunnitelmallisesta valvonnasta sekä valtakunnallisesta ympäristöterveydenhuollon ohjaamisesta.

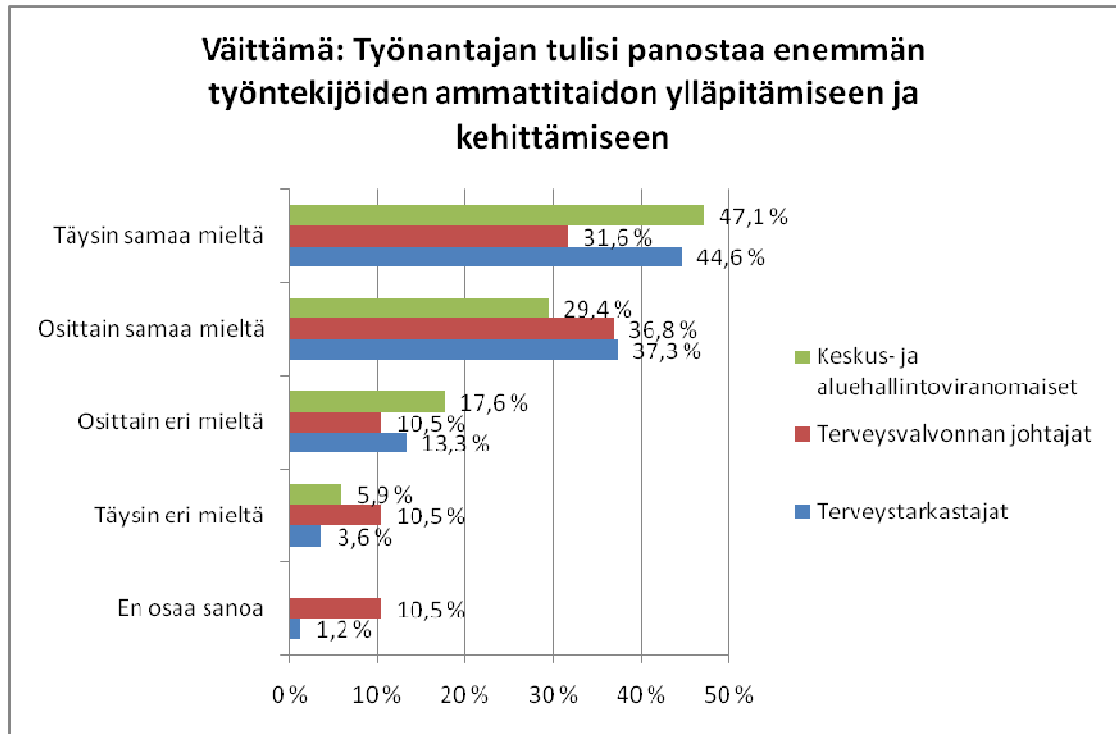

KUVA 20. Kyselyyn vastanneiden (n=108) täydenniskoulutustarpeet yleisessä osiossa

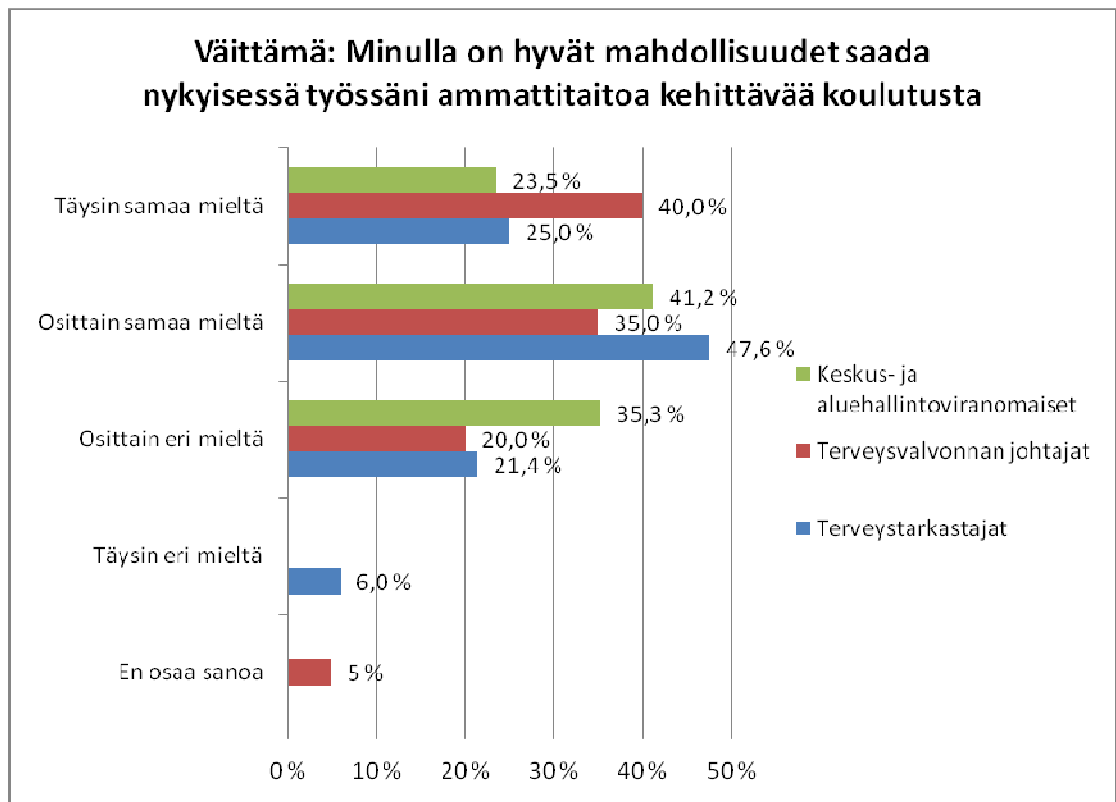
8.3 Kouluttautumismahdollisuudet

Kyselyyn osallistuneilta tiedusteltiin myös erilaisin väittämin heidän kouluttautumismahdollisuuksiaan ja halukkuutta kouluttautumiseen. Sen lisäksi heitä pyydettiin arvioimaan koulutustarjonnan riittävyyttä ja laatua. Ensimmäisessä väittämässä kysyttiin tulisiko työnantajan panostaa enemmän työntekijöiden ammattitaidon ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Tulosten mukaan (kuva 21) suurin osa vastaajista oli joko täysin tai osittain sitä mieltä, että työnantajan tulisi panostaa enemmän heidän ammattitaidon ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Toisessa väittämässä tiedusteltiin vastaajien mahdol-

lisuuksia saada ammattitaitoa kehittävää koulutusta (kuva 22).

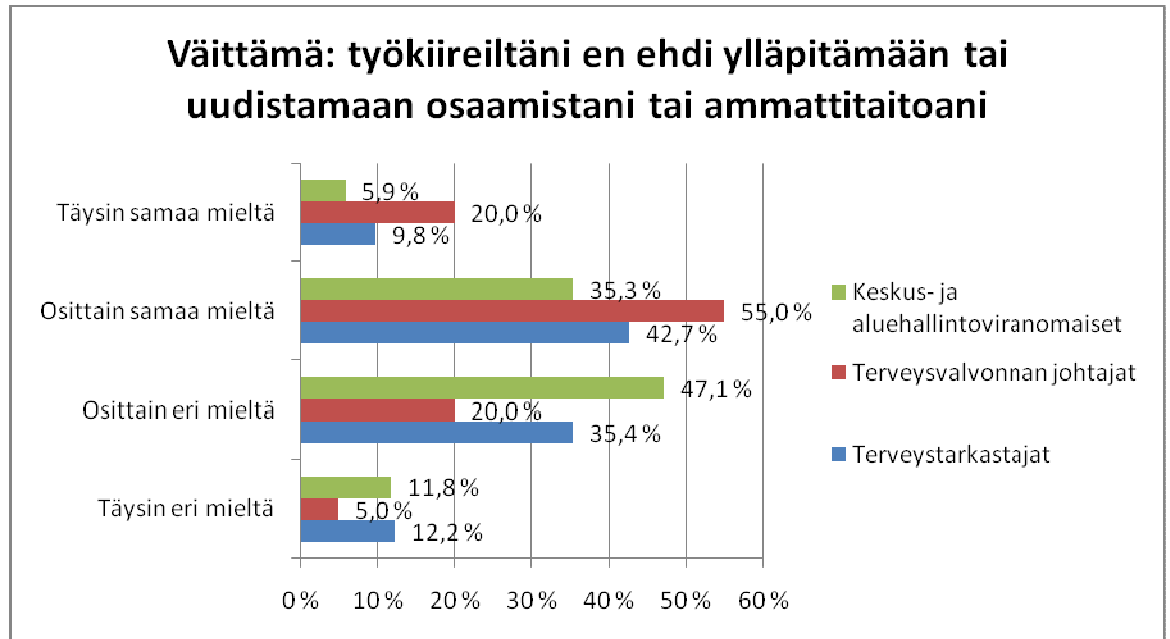

KUVA 21. Työnantajan panostus ammattitaidon ylläpitämiseen vastaajien mielestä (n=117)

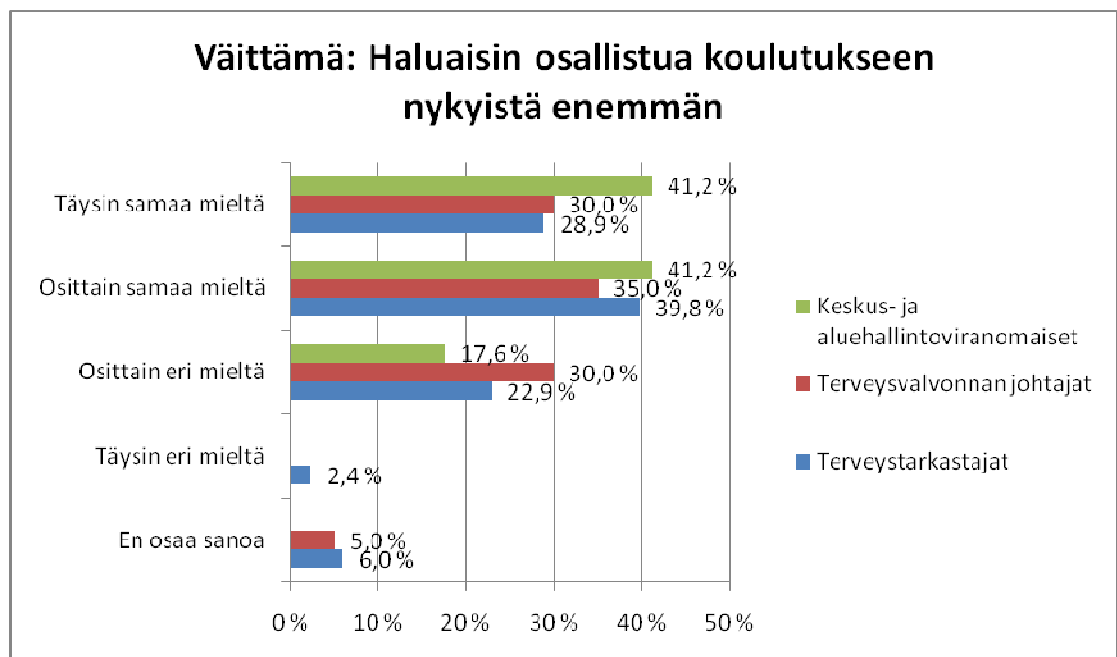

KUVA 22. Vastaajien (n=129) mielipiteet mahdollisuuksistaan saada ammattitaitoa kehittävää koulutusta

Seuraavassa väittämässä tiedusteltiin vastaajien työkiireitä ja ajankäyttöä ja heiltä kysyttiin, ennättävätkö he työkiireiltään ylläpitämään tai uudistamaan osaamistaan tai ammattitaitoaan. Terveysvalvonnan johtajien työkiireet olivat tulosten mukaan (kuva 23) suurimmat. Heistä 75 % oli asiasta täysin tai osittain samaa mieltä siitä, etteivät he ehdi työkiireiltään ylläpitämään tai uudistamaan osaamistaan.

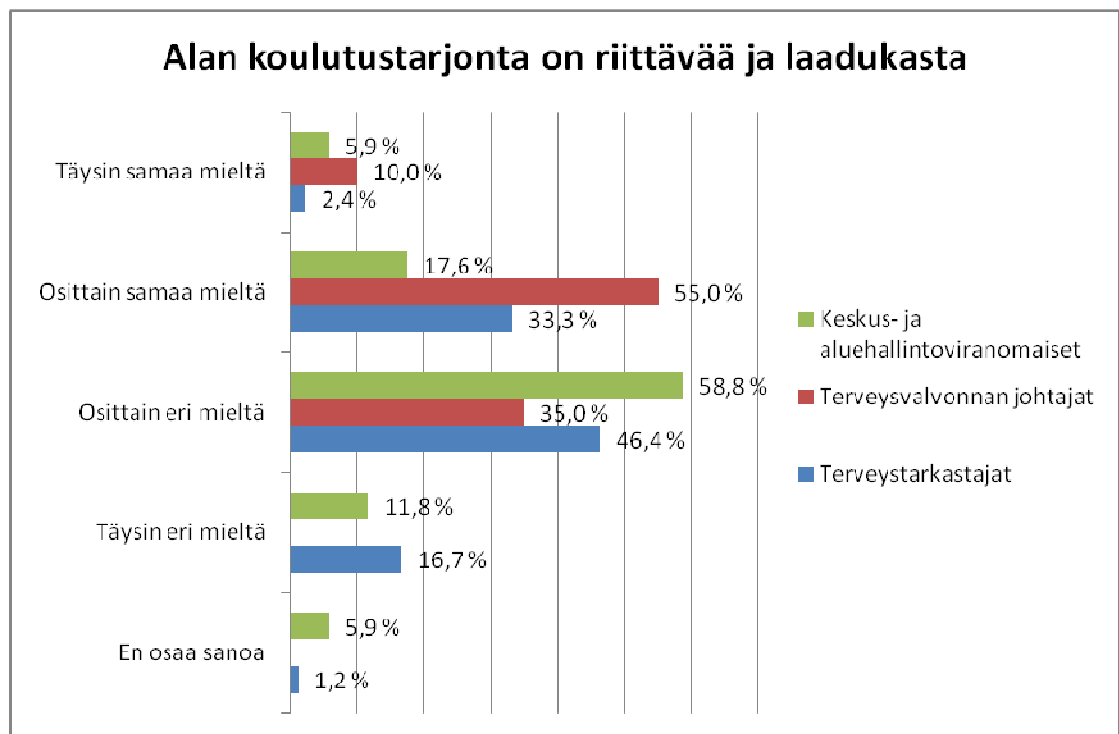
KUVA 23. Vastaajien (n=117) mielipiteet ammattitaidon ylläpitämisestä suhteessa työkiireisiin

KUVA 24. Vastaajien (n=118) mielipiteet koulutukseen osallistumismahdollisuudesta

Kysyttäessä haluaisiko vastaaja osallistua koulutukseen nykyistä enemmän (kuva 24), keskus- ja aluehallintovirastojen asiantuntijat olivat täysin tai osittain samaa mieltä asiasta yli 80 prosenttisesti, terveystarkastajat 65 prosenttisesti ja terveystarkastajat noin 68,7 prosenttisesti.

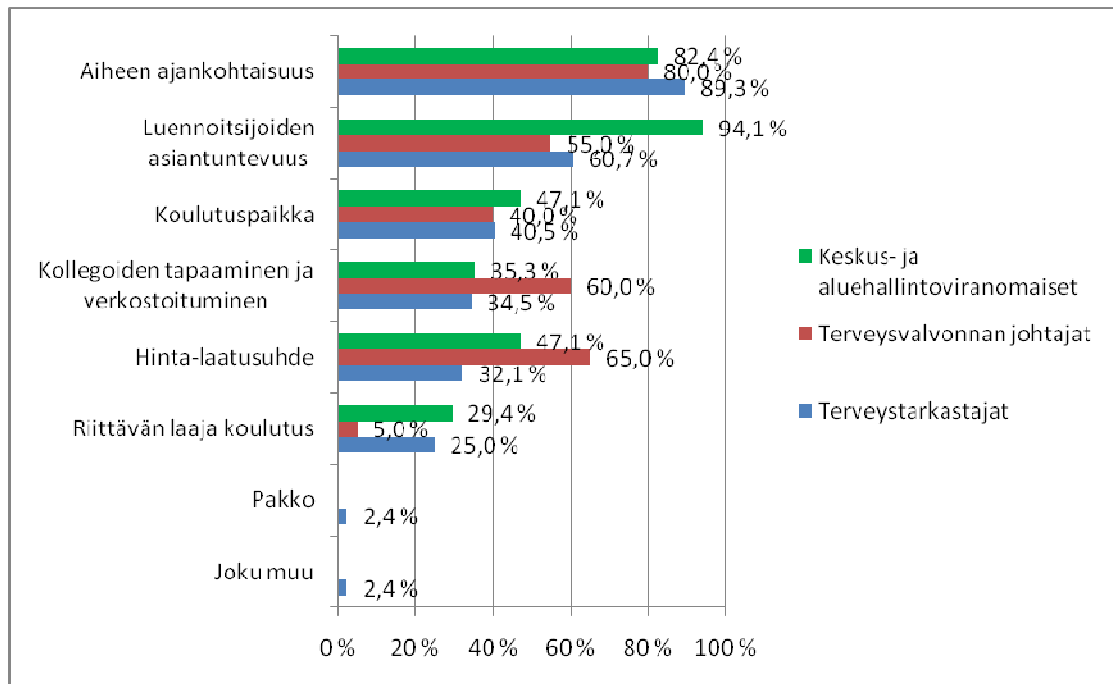
Pyydettyä arvioimaan alan koulutustarjonnan riittävyyttä ja laatua, vastauksiin tuli aika paljon hajontaa (kuva 25). Tulosten perusteella terveystarkastajat ovat kaikkein tyytyväisimpiä koulutuksen laatuun ja riittävyyteen.

KUVA 25. Koulutustarjonnan riittävyys ja laadukkuus vastaajien (n=129) mielestä

8.4 Koulutukseen hakeutumiseen vaikuttavat seikat

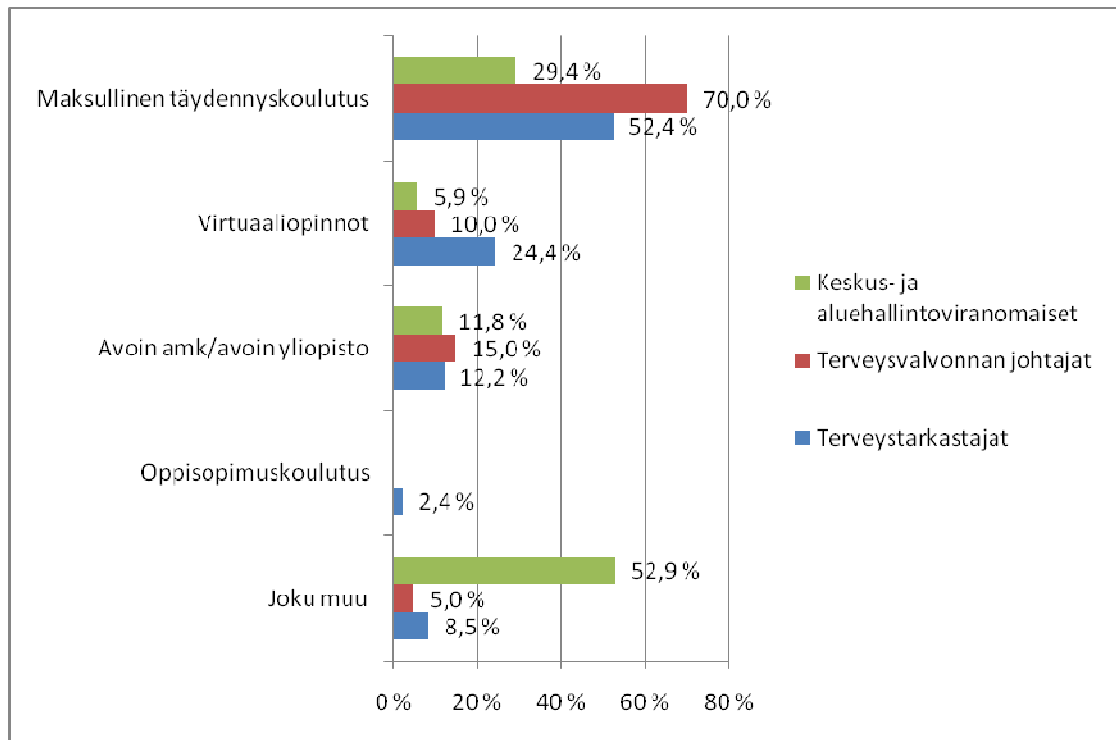
Tässä osiossa kyseltiin tärkeimpiä kriteerejä koulutukseen hakeutumiselle, sopivinta koulutusmuotoa, koulutuksen kestoa ja laajuutta. Myös sopivaa koulutuksen hintaa ja koulutusmäärärahaan liittyviä asioita tiedusteltiin. Tärkeimmiksi kriteereiksi nousi aiheen ajankohtaisuus ja luennoitsijoiden asiantuntevuus. Myös kollegoiden tapaamisella ja verkostoitumisella on suuri vaikutus koulutukseen hakeutumiseen (kuva 26).

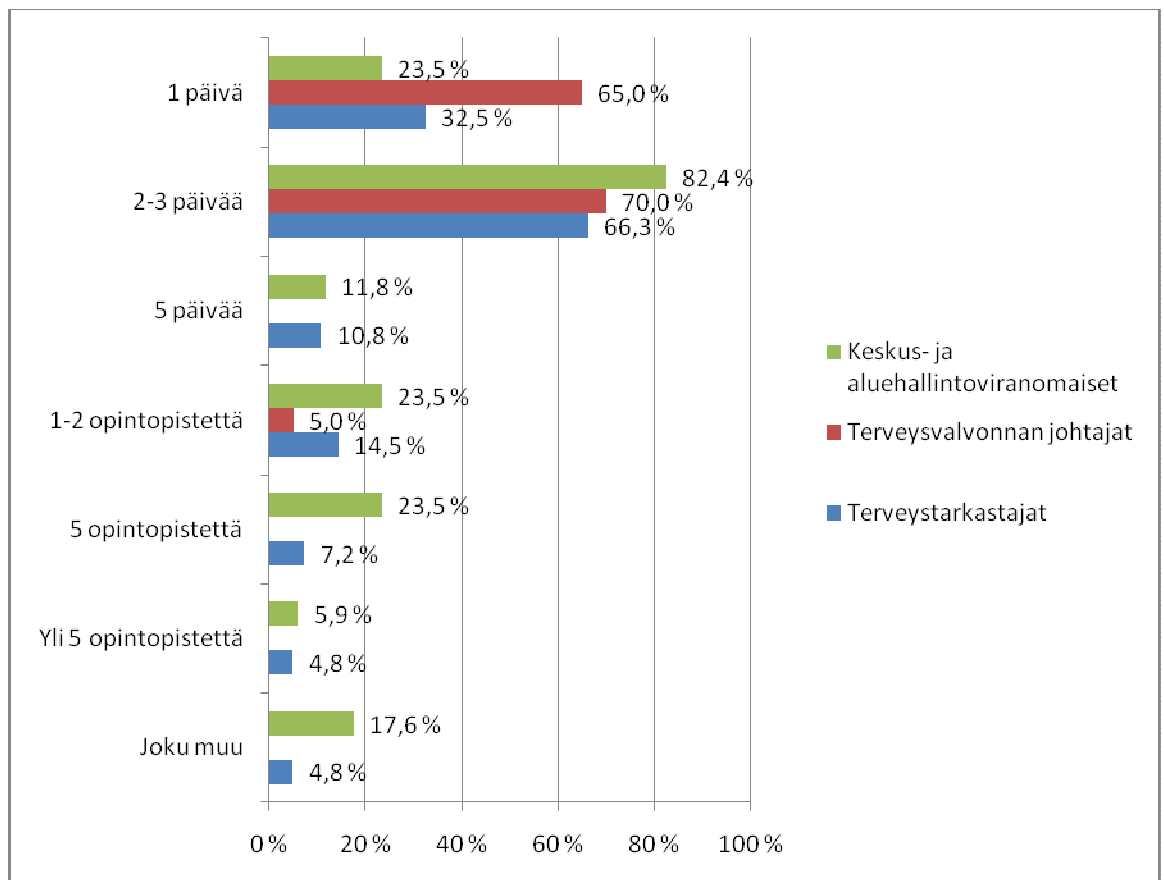
KUVA 26. Vastaajien (n=119) näkemykset tärkeimmistä kriteereistä koulutukseen hakeutumiselle

Kysyttäessä sopivinta koulutusmuotoa, terveystarkastajien ja terveysvalvonnan johtajien mielestä se oli maksullinen täydenniskoulutus. Keskus- ja aluehallintoviranomaisten mielestä sopivimpina pidettiin 1-2 päivää kestäviä teemapäiviä tai syventäviä lyhyitä koulutuspäiviä (kuva 27). Myös maksuton täydenniskoulutus ja ohjaavan ministeriön ja keskusviraston koulutus sekä avoimen yliopiston opinnot tulivat esille avoimissa kommentteissa.

Kysyttäessä kuinka monta koulutuspäivää tulisi vuosittain olla, terveystarkastajien vastauksissa keskiarvoksi saatiin 7 päivää, vaihteluvälin ollessa 2 - 22. Terveysvalvonnan johtajien vastauksista keskiarvoksi saatiin 6 ja vaihteluväli oli 3 - 15. Keskus- ja aluehallintoviranomaisten vastauksista keskiarvoksi saatiin 10 päivää vaihteluvälin ollessa 4 - 20. Eli hyvin samantapaisia ajatuksia oli kaikissa ryhmissä kysyttäessä koulutuspäivien määrää vuodessa.

KUVA 27. Vastaajien (n=117) mielestä sopivin täydennyskoulutusmuoto

KUVA 28. Vastaajien (n=118) mielestä sopivin koulutuksen kesto tai laajuus

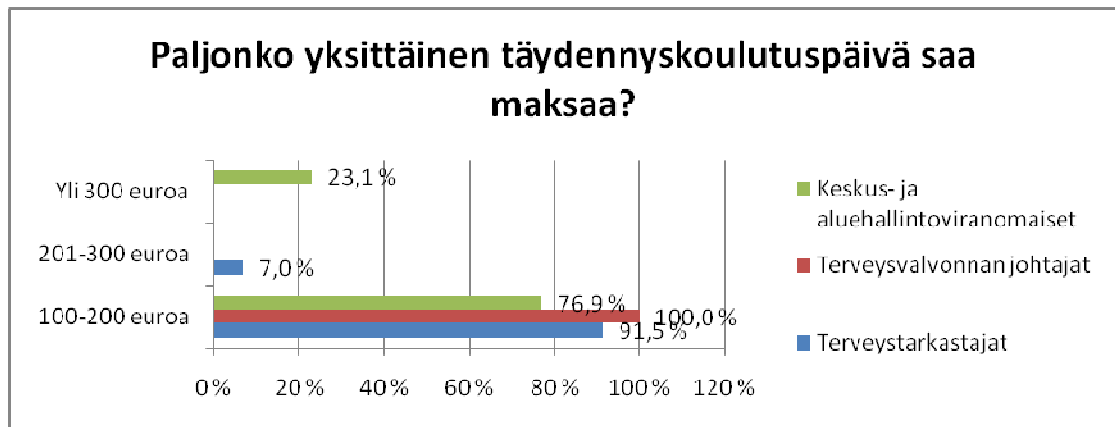
Kuvassa 28 on esitetty vastaajien mielestä sopivin koulutuksen kesto tai laajuus. Avoimien kommenttien mukaan kesto riippuu koulutuksesta ja aiheesta. Yhden kommentin mukaan ammattitaidon ylläpitämiseksi työn ohessa tarvittaisiin laajempia koulutuskokonaisuuksia. Koulutukset voisivat kestoltaan olla pitkäaikaisia, kuitenkin korkeintaan yksi vuosi. Koulutusten tulisi olla mahdollista käydä läpi työajan puitteissa, jolloin lähiopetusta voisi olla esimerkiksi kolme päivää kuukaudessa.

Terveysvalvonnan johtajilta ja keskus- ja aluehallintoviranomaisilta kysyttiin myös minkä organisaation järjestämään koulutukseen he olivat osallistuneet viimeisen kahden vuoden aikana (taulukko 6).

TAULUKKO 6. Vastaajien osallistuminen eri tahojen koulutuksiin

Keskus- ja aluehallintoviranomaiset	Terveysvalvonnan johtajat
Aluehallintovirasto	Aluehallintovirasto
Elintarvike ja Terveys lehti	Elintarvikehygieenikkoyhdistys
Evira	Elintarvike ja Terveys lehti
EU	Eläinlääkärihygieenikkojen yhdistys
FAO	Evira
HAUS	FCG Efero
Helsingin yliopisto	Kunnallinen ympäristö- ja terveydenhoitoyhdistys
Itä-Suomen yliopisto	Kuopion yliopisto
Kuluttajavirasto	Mikkelin ammattikorkeakoulu
Kuopion yliopiston täydennyskoulutuskeskus	Palmenia
Mikkelin ammattikorkeakoulu	Savonia ammattikorkeakoulu
STM	STM
Tukes	Suomen Eläinlääkäriliitto
Työterveyslaitos	Tampereen yliopisto
Valvira	Tukes
Vesi- ja viemäriyhdistys	Vantaan kaupunki
YM	Ympäristö ja Terveys lehti
Ympäristö ja Terveys lehti	Ympäristökeskus

Vastauksissa tuli esille suuri määrä ympäristöterveydenhuollon kouluttajia. Niiden joukossa oli sekä yliopistoja, ammattikorkeakouluja, keskus- ja aluehallintovirastoja, järjestöjä ja yhdistyksiä sekä tutkimuslaitoksia ja alan lehtiä.

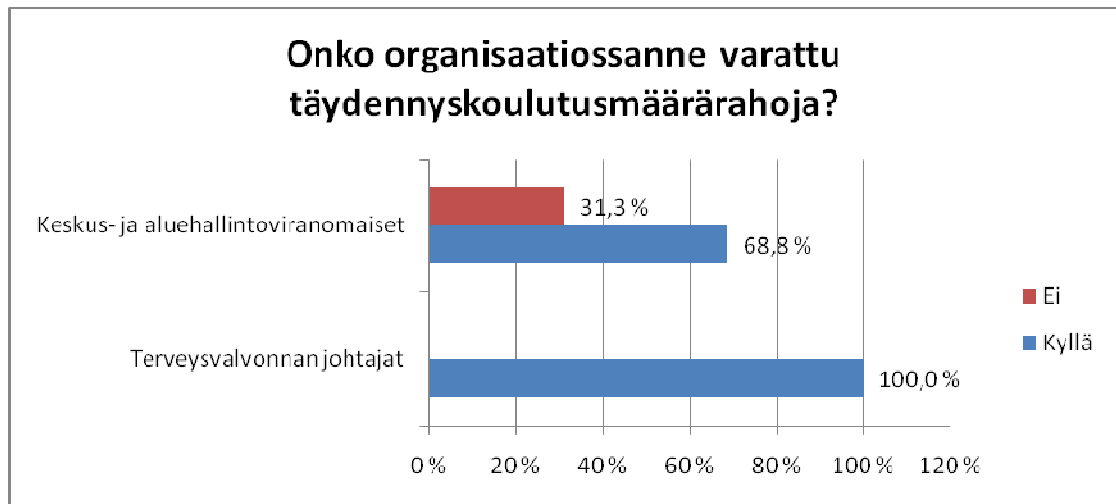

KUVA 29. Koulutuspäivän maksimihinta

Yksittäisen koulutuspäivän hintaa kysyttäessä yli 90 % terveystarkastajista oli sitä mieltä, että koulutuspäivä voi maksaa 100-200 euroa. Terveysvalvonnan johtajista kaikki vastasivat, että yksittäinen koulutuspäivä saa maksaa 100-200 euroa ja samaa mieltä oli vajaa 80 % keskus- ja aluehallintoviranomaisista (kuva 29).

Terveysvalvonnan johtajilta sekä keskus- ja aluehallintoviranomaisilta kysyttiin lisäksi sitä, oliko organisaatiossa varattu koulutusmäärärahoja henkilöstön täydennyskoulutukseen. Terveysvalvonnan johtajista kaikki vastasivat että määrärahoja oli varattu, keskus- ja aluehallintotasolla rahoja oli varattu reilu 70 % tapauksista ja vajaa kolmasosa vastasi, että rahoja ei ollut varattu (kuva 30).

Kunnissa koulutusmäärärahaa oli varattu keskimäärin 510 euroa/henkilö/vuosi vaihteluvälillä ollessa 250-850 euroa. Keskus- ja aluehallintotasolla tähän kysymykseen vastasi 10 henkilöä, joista yksi ilmoitti määrärahan suuruudeksi 500 euroa/vuosi ja kaksi vastaajaa 1000 euroa/vuosi. Vastaajista puolet ei ollut tietoinen koulutusmäärärahan suuruudesta ja loput 20 % ilmoitti koulutusmäärärahojen olevan riittävät. Tämän kyselyn mukaan kuntapuolen koulutusmäärärahat ovat selkeästi pienemmät kuin keskus- ja aluehallintotasolla.

KUVA 30. Organisaation täydennyskoulutukseen varattu määrärahatilanne

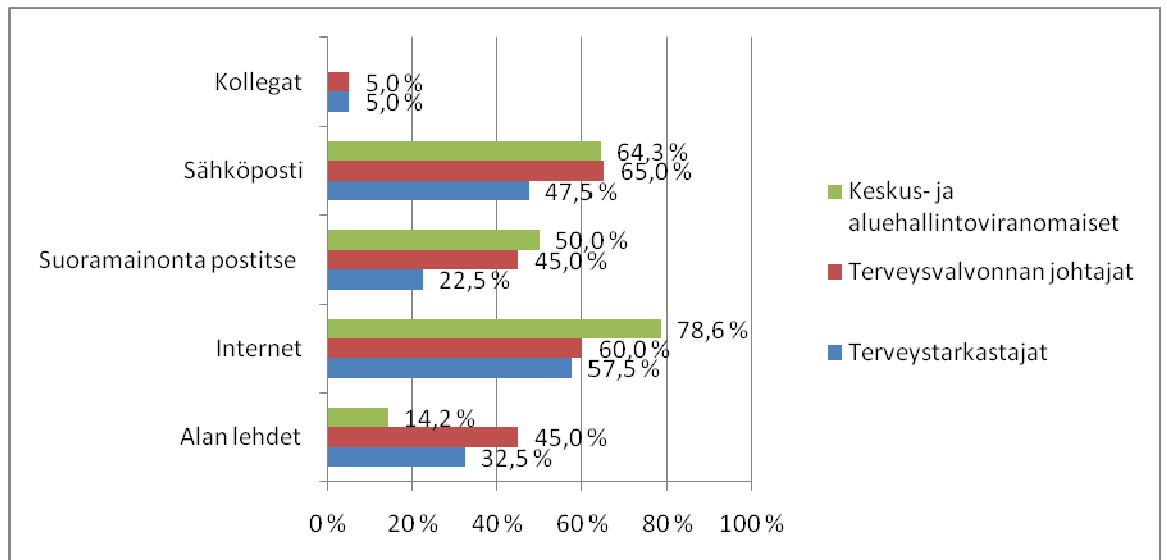
Täydennyskoulutuskustannusten jako

Kyselyssä tiedusteltiin keskus- ja aluehallintoviranomaisten mielipidettä täydennyskoulutuskustannusten jaosta. Lähes puolet vastaajista (46 %) oli sitä mieltä, että ohjaavien ministeriöiden tulisi vastata täydennyskoulutuksesta aiheutuvista kustannuksista. Viidesosa vastaajista oli sitä mieltä, että kustannukset kuuluvat työnantajalle ja reilun kolmanneksen mielestä kustannukset tulee jakaa työnantajan ja valtion kesken.

Avoimissa kommentteissa tuotiin esille, että kunnissa työskenteleville täytyy olla tarjolla kohtuuhintaista koulutusta ja ministeriöiden tulisi olla enemmän mukana ja vastaamassa, että täydennyskoulutusta annetaan ja laatu on hyvää. Koulutustarjonnan tulisi olla kaikkien saatavilla riippumatta siitä, missä päin Suomea asuu. Kunnilla on rajalliset resurssit matkamäärärahoissa.

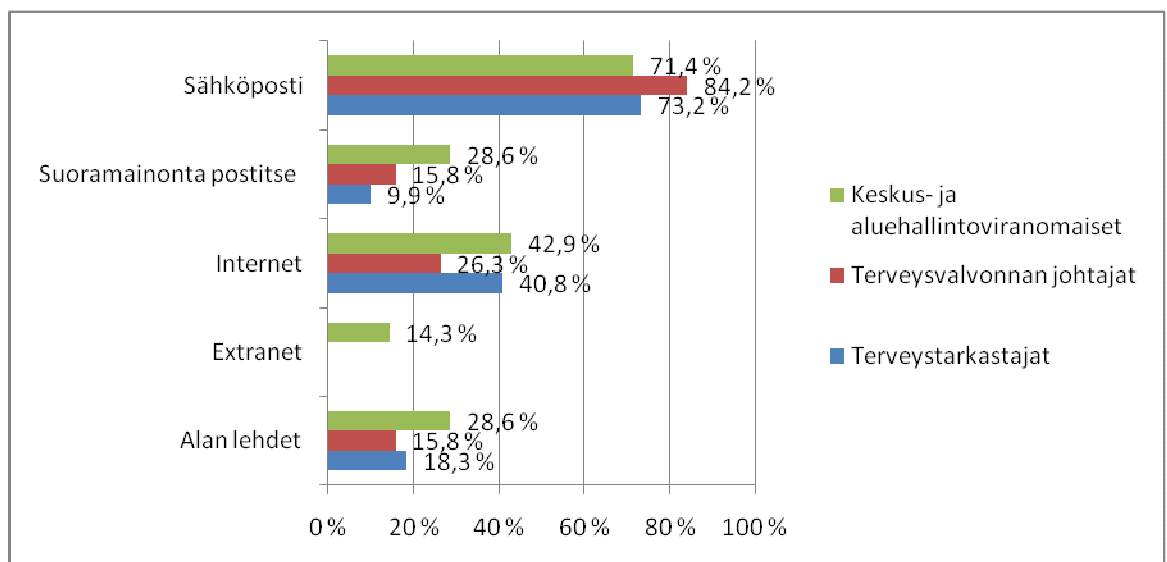
8.5 Täydennyskoulutuksesta tiedottaminen

Tässä osiossa kyselyn kohderyhmiltä tiedusteltiin, mistä he löytävät tietoa itseään kiinnostavasta täydennyskoulutuksesta ja mitä kanavia pitkin täydennyskoulutuksesta tulisi tiedottaa. Täydennyskoulutuksesta saadaan tietoa eniten internetin ja sähköpostin kautta (kuva 31).

KUVA 31. Kohteet, joista täydennyskoulutuksesta löydetään tietoa

Kysyttäessä mitä kanavia pitkin koulutuksista tulisi tiedottaa, suurin osa oli sitä mieltä, että sähköpostin kautta (kuva 32). Kommenteissa tuli ehdotus, että ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutus tulisi kasata jollekin omalle sivustolle, jolloin eri koulutuksen tarjoajien valikoimista muodostuisi ympäristöterveydenhuollon oma kokonaisuus.

KUVA 32. Tiedotuskanavat, joita tulisi käyttää koulutuksesta tiedottamisessa

Kaikilta kohderyhmiltä kysyttiin, ovatko he kuulleet ympäristöterveydenhuollon lakisääteisestä täydennyskoulutuksesta. Terveystarkastajista vajaa 50 % oli kuullut asiasta,

keskus- ja aluehallinnon viranomaisista vajaa 65 % ja terveystarkastajien johtajista 80 % oli kuullut asiasta (kuva 33).

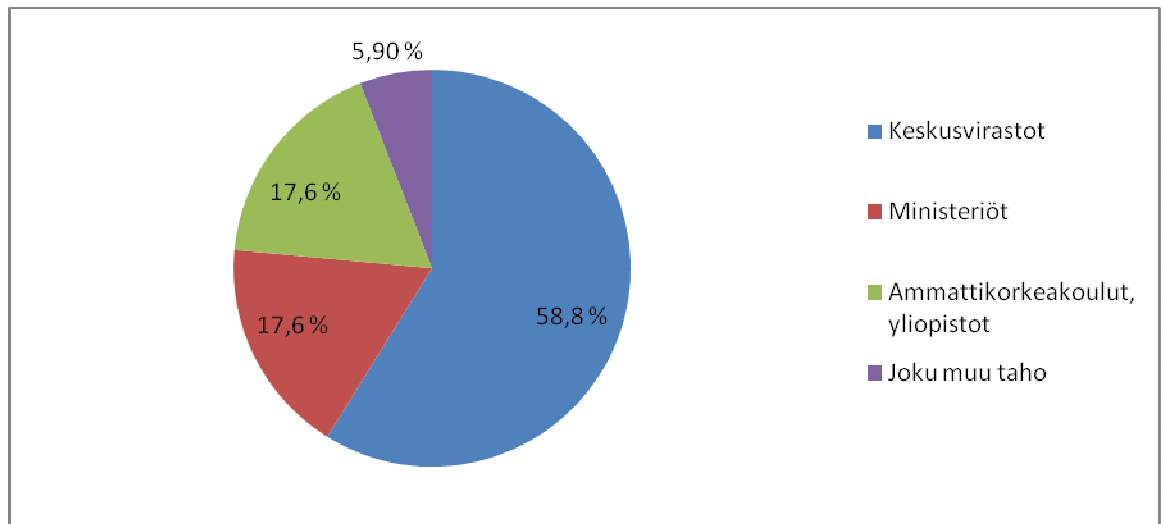
KUVA 33. Vastaajien tietoisuus lakisääteisestä ympäristöterveydenhuollon täydenniskoulutuksesta

8.6 Täydenniskoulutuksen koordinointi ja koulutuksen laadun määrittäminen

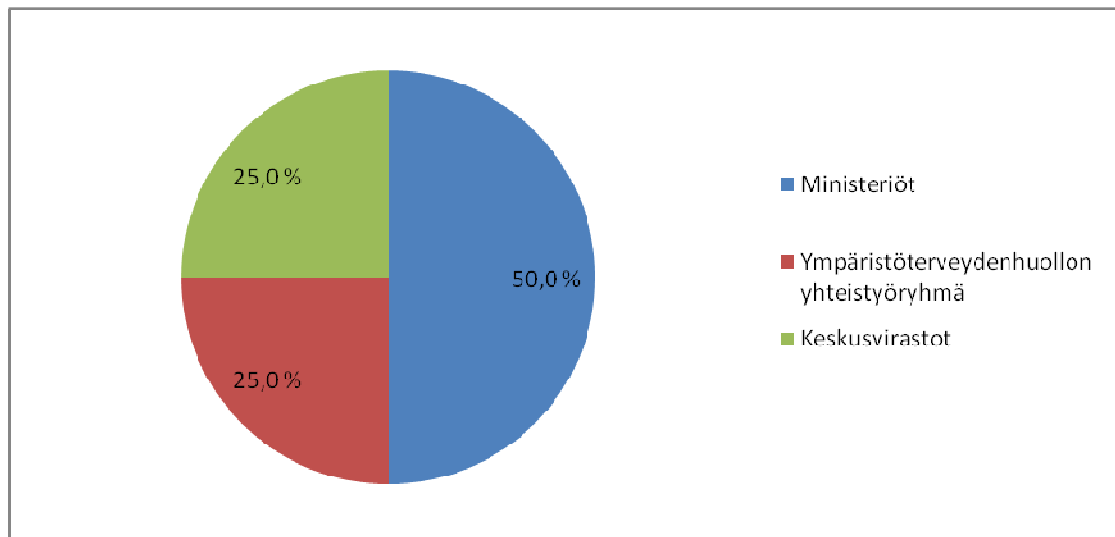
Keskus- ja aluehallintoviraston ympäristöterveydenhuollon asiantuntijoilta kysyttiin täydenniskoulutuksen koordinointiin ja koulutuksen laadun määrittämiseen liittyviä kysymyksiä. Kysyttäessä luontevimmasta ympäristöterveydenhuollon koordinoijasta suurin osa (58,8 %) vastaajista oli sitä mieltä, että se olisi keskusvirastot (kuva 34).

Avoimien kommenttien mukaan ohjaavat keskusvirastot eli Evira, Tukes ja Valvira yhdessä voisivat koordinoida ympäristöterveydenhuollon täydenniskoulutusta. Jonkun mielestä luontevin taho olisi olemassa olevat koulutusorganisaatiot yhdessä, jonka koulutuksen suunnitteluun osallistuisivat ympäristöterveydenhuollosta vastaavat ministeriöt ja keskusvirastot. Koulutusta antavien tahojen lisäksi koordinointiin voisi lisätä ministeriöiden alaiset tutkimuslaitokset (STUK, THL, TTL, Tukes ja Syke).

Kyselyssä tiedusteltiin myös täydenniskoulutuksen laatuvaatimuksen määrittävää tahoja ja puolet vastaajista oli sitä mieltä, että se olisi ministeriöt. Neljäsosa vastaajista oli keskusvirastojen tai ympäristöterveydenhuollon yhteistyöryhmän kannalla (kuva 35).

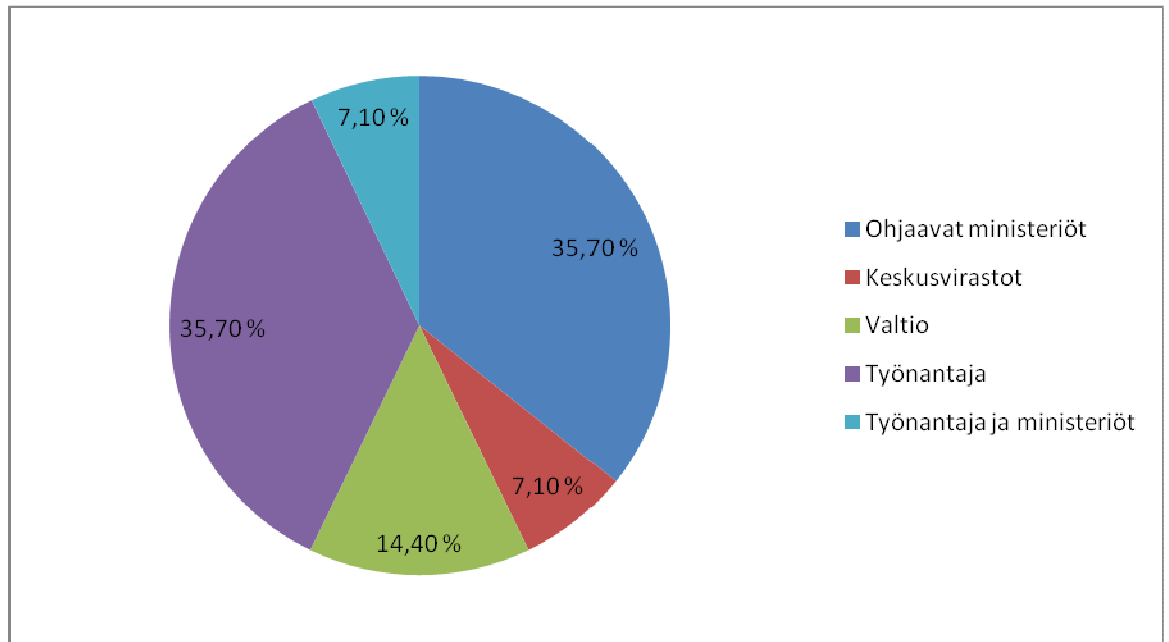
KUVA 34. Vastaajien (n=17) mielestä luontevin täydenniskoulutuksen koordinoija

KUVA 35. Vastaajien (n=17) mielestä sopivin täydenniskoulutuksen laatuvaatimukset määrittävä taho/elin

8.7 Täydenniskoulutukseen liittyvien kustannusten jako

Kyselyssä tiedusteltiin keskus- ja aluehallintoviranomaisilta sitä, minkä tahon tulisi vastata täydenniskoulutukseen liittyvistä kustannuksista. Mielenpiteet jakaantuivat aika paljon. Reilu 35 % oli sitä mieltä, että kustannuksista tulisi vastata ohjaavien ministeriöiden, sama prosenttimäärä oli sellaisia vastauksia, että kustannukset kuuluvat työnantajalle. Tarkat prosenttiosuudet on esitetty kuvassa 36.

KUVA 36. Tahot, joiden tulisi vastata lakisääteisen täydenniskoulutuksen kustannuksista (n=14)

8.8 Vapaat kommentit

Ympäristöterveydenhuollon täydenniskoulutuksen järjestämiseen ja koulutustarjontaan liittyviä kommentteja tuli terveystarkastajilta 27, keskus- ja aluehallintoviranomaisilta 7 ja terveysvalvonnan johtajilta 5. Kommenteista on tehty referoidut yhteenvedot.

Yhteenveto terveystarkastajien kommenteista:

- *Kouluttautumiseen on kiinnostusta, mutta koulutukseen pääsemisen suurin este on koulutuksen liian kallis hinta ja kuntien vähäiset koulutusmäärärahat (useita kommentteja)*
- *Ympäristöterveydenhuollon täydenniskoulutus tulisi säätää lakitasolla niin selkeästi, että viranomaisen päättäjät ymmärtävät asian ja suhtautuvat siihen vakavasti ja vähimmäiskoulutustarve tulisi määritellä esim. vuosittaisten koulutuspäivien määrä (2 kommenttia)*

- *Koulutusten tulisi olla mahdollisimman käytännönläheisiä, eli pitäisi saada malleja siitä, kuinka asiat hoidetaan käytännössä (muutamia kommentteja)*
- *Koulutusten tulisi olla kohdennettuja teemakoulutuksia, jossa yhtä asiaa käsiteltäisiin syvällisesti koska valvontayksiköissäkin tehtävät on jaettu ja tarvitaan erikoistumista (useita kommentteja)*
- *Koulutusta tulisi lisätä merkittävästi ja koulutuksia tulisi olla muuallakin kuin Etelä-Suomi painoitteisesti koska matkakulut lisäävät kustannuksia, myös video-koulutusmahdollisuutta tulisi hyödyntää (useita kommentteja)*
- *Yliopistokoulutuksen saaneille ei ole tarjolla laajempaa ”korkeampaa” maksutonta/edullista erikoistumiskoulutusta. Alle viiden päivän koulutuksia ei hyväksytä työnantajan nimikirjaan, joten ne eivät saatuna koulutuksena näy virallisesti missään (yksi kommentti)*

Yhteenvedo terveysvalvonnan johtajien kommentteista:

- *Parhaita koulutuspäiviä ovat sellaiset, joissa perehdytään yhteen aiheeseen kunnolla koko päivän. Päivät, joissa puhutaan yhdestä aiheesta 20 minuuttia, ovat huonompia (2 kommenttia)*
- *Koulutusten tulisi olla ruohonjuuritason koulutusta, miten lait, asetukset ja ohjeet sovelletaan käytäntöön (1 kommentti)*

Yhteenvedo keskus- ja aluehallintovirastojen ympäristöterveydenhuollon asiantuntijoiden kommentteista:

- *Koulutustarjontaa on liian vähän ja matkat ja osallistumismaksut voivat muodostua esteeksi*
- *Kaikilla toimialoilla on yhteisiä koulutustarpeita mm. valvontatarpeen arviointiin, suunnitelmalliseen valvontaan, tietojärjestelmähankkeisiin ja esim. hallinnollisiin pakkokeinoihin liittyen. Voisi olla järkevää järjestää yhteistyössä koulutuspäiviä em. teemoihin liittyen ja koskien ympäristöterveydenhuoltoa kokonaisuute-*

na. Tämä voisi olla keskusvirastojen yhdessä koordinoimaa koulutusta. Ns. eri-koistumispakettien kehittäminen voitaisiin tehdä yhteistyössä ko. keskusviraston ja esim. yliopiston tms. kanssa. Näillä koulutuspäivillä voitaisiin mennä sitten syvemmälle johonkin tiettyyn sektoriin

- *Yleensä tarjolla oleva koulutus on pintapuolista eikä riittävän käytännön läheistä ja syventävää*
- *On erittäin tärkeää ja tarpeellista, että ympäristöterveydenhuollon koulutusta koordinoitaisiin ja olisi säännöllistä eri aihealueita koskevaa täydenniskoulutusta saatavilla säännöllisin väliajoin*
- *Jonkun tahon (ministeriöt) tulisi koota kokonaisuutena nämä yhteen ja kehittää ympäristöterveydenhuollon koulutuspaketti näiden tahojen kanssa kaikki ympäristöterveydenhuollon osa-alueet läpikäyden*

8.9 Aiemmat tutkimukset

Ympäristöterveydenhuollon täydenniskoulutuksesta ei ole tehty aiempaa tutkimusta tässä laajuudessa, mutta eläinlääkäreiden täydenniskoulutustarpeita on viimeksi kartoitettu vuoden 2010 alussa Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin toimesta. Ruralia-instituutti selvitti eläinlääkäreiden täydenniskoulutustarpeita eläinlääkärien jatkokoulutuksen tuotekehityshankkeen tiimoilta. Selvityksen mukaan eläinlääkäreiden todettiin olevan aktiivisia täydenniskoulutukseen osallistujia ja jatkokoulutukseen ollaan oltu tyytyväisiä. Suosituimmiksi opetusmenetelmiksi osoittautuivat asiantuntijaluennot ja käytännön harjoitukset. Merkittävimmiä esteiksi täydenniskoulutukseen osallistumiselle nousivat rahoitukseen liittyvät seikat ja ajan puute. Yli 85 % vastaajista oli sitä mieltä, että työnantajan tulee vastata täydenniskoulutuksen kustannuksista. Selvityksen mukaan eläinlääkäreiden tärkein täydenniskoulutuksen tiedotuskanava on Eläinlääkärilehti.

9 YHTEENVETO

Tämän tutkimuksen päätavoitteena oli selvittää, kuinka ympäristöterveydenhuollon ammatillista osaamista kehittävä täydennyskoulutus tulisi valtakunnallisesti järjestää. Tehtävänä oli myös kartoittaa tulevaisuuden täydennyskoulutustarpeita ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueilla sekä selvittää sitä, mikä taho olisi luontevin täydennyskoulutuksen koordinoija, miten täydennyskoulutuksen laadunvarmistus tulisi järjestää ja miten syntyneet kustannukset jaettaisiin. Tutkimuksessa selvitettiin myös ympäristöterveydenhuollon lainsäädännöllistä perustaa.

Kyselytulosten perusteella valvontaviranomaisten täydennyskoulutustarve on suuri johtuen ympäristöterveydenhuoltoon liittyvän lainsäädännön laajuudesta, tehtävien monimutkaisuudesta, ympäristöterveydenhuollon rakennemuutoksesta ja työelämän ja tietoyhteiskunnan muuttuvista osaamistarpeista ja -haasteista.

9.1 Koulutusmuodot

Tuloksista käy ilmi, että valvontaviranomaiset haluavat tiettyyn osaamisalueeseen liittyvää syvällistä teemakoulutusta, jossa tietystä teemasta annetaan erityisosaamistasolle menevää koulutusta. Koulutuksen tulisi lisäksi olla käytännönläheistä ja sovellettavissa täydennyskoulutukseen osallistuvan henkilön työhön. Sopivimpana koulutusmuotona pidettiin 2-3 päivää kestävästä maksullisesta täydennyskoulutuksesta, joka maksaa 100-200 €/päivä.

9.2 Osallistumismahdollisuudet ja koulutukseen hakeutumisen kriteerit

Vastaajien mielestä koulutukseen osallistumisen mahdollisuuksia tulisi kehittää. Suurin osa vastaajista haluaisi osallistua enemmän täydennyskoulutukseen, mutta sen estää lähinnä määrärahojen puute ja työkiireet. Työnantajan tulisi myös panostaa enemmän työntekijöiden ammatillisen osaamisen varmistamiseen ja kehittämiseen.

Tärkeimmät kriteerit koulutukseen hakeutumiselle ovat aiheen ajankohtaisuus ja luennoitsijoiden asiantuntevuus.

9.3 Koulutuksesta tiedottaminen

Täydennyskoulutuksesta haettiin eniten tietoa internetin kautta. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että täydennyskoulutuksista tulisi tiedottaa suoraan henkilön sähköpostiin. Muita tärkeitä kanavia ovat alan lehdet, kouluttajaorganisaatioiden suoramarkkinointi ja kollegat. Kommentoissa todettiin, että yliopistojen tms. oppilaitosten nettisivuilta ei ennätä etsimään tietoa koulutuksista ja niistä ei aina tule täsmämainoksia. Internetissä tietoa etsitään mm. kouluttajaorganisaatioiden ja keskusvirastojen sivuilta ja koulutuskalentereista. Myös alan lehtien nettisivuja käytetään koulutusten tiedonhankinnassa.

Kaikilta kohderyhmiltä kysyttiin myös ovatko he kuulleet ympäristöterveydenhuollon lakisäätteisestä täydennyskoulutuksesta. Terveystarkastajista vajaa 50 % oli kuullut asiasta, keskus- ja aluehallinnon viranomaisista vajaa 65 % ja terveysvalvonnan johtajista 80 % oli kuullut asiasta (kuva 33). Tulos ei sinänsä ollut yllättävä. Täydennyskoulutusvelvoite on kirjattu kansanterveyslakiin, mutta sitä ei ole tarkemmin määritelly missään asetuksessa toisin kuin esimerkiksi terveydenhuollon henkilöstön osalta, joita koskee sosiaali- ja terveysministeriön asetus ja suositus terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksesta.

9.4 Koulutuksen koordinointi ja kustannusten jako

Ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutuksen koordinointi valtakunnallisesti nähtiin erittäin tärkeäksi ja tarpeelliseksi asiaksi. Vastausten perusteella jonkun tahon tulisi koota kokonaisuutena täydennyskoulutukseen liittyvät asiat yhteen ja kehittää ympäristöterveydenhuollon koulutuspaketti kaikki ympäristöterveydenhuollon osa-alueet läpikäyden.

Keskus- ja aluehallintoviranomaisten mukaan täydennyskoulutuksen luontevin koordinoija on keskusvirastot ja laatuvaatimukset määrittävä taho ministeriöt. Reilu kolmasosa vastaajista oli sitä mieltä, että ministeriöiden tulisi vastata kustannuksista. Saman verran vastaajista oli sitä mieltä, että kustannukset kuuluvat työnantajalle. Ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutuksesta halutaan myös selkeä ohje, jossa on määritelty vähimmäistäydennyskoulutuspäivien määrä vuodessa.

9.5 Koulutustarpeet ympäristöterveydenhuollossa

Suurimmat koulutustarpeet kaikkien kyselyyn vastanneiden ryhmien osalta *terveyden-suojelun* alueella liittyivät rakennushygieniaan ja asumisterveyteen, terveysvaikutusten arviointiin sekä talousveden valvontaan. Rakennushygieniaan ja asumisterveyteen liittyvää täydennyskoulutustarvetta selittää asuinrakennusten ja koulujen lisääntyneet kosteus- ja homeongelmat valtakunnallisesti sekä asumisterveyteen liittyvien ongelmien monitahoisuus.

Avoimissa kommentteissa toivottiin täydennyskoulutusta myös erityistilanteisiin varautumisessa, riskinarvioinnissa ja hallinnassa, hallinnollisista pakkokeinoista ja viran suoman harkinnanvaraisen vallan käytöstä sekä muun muassa laivatarkastusten tekemisestä. Riskinarviointi ja hallinta tulevat vielä jatkossa korostumaan ympäristöterveydenhuollossa yhä enemmän, koska ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan valvonnan tulisi olla hyvin suunnitelmallista ja suunnitelmien laatimisen tulee perustua valvontakohteiden kartoitukseen, riskinarviointiin sekä valvonnan kattavuuden varmistamiseen. Esimerkiksi elintarvikevalvonnan osalta haasteita asettavat uudentyyppiset valvontakohteet ja sellaiset kohteet, joille ei ole ilmoitus- tai hyväksymismenettelyä.

Elintarvikevalvonnan osalta suurin täydennyskoulutustarve liittyi ruokamyrkytysten selvittämiseen ja erityistilanteisiin varautumiseen. Viime vuosina sattuneet laajat vesivälitteiset epidemiat lienevät ainakin yksi syy siihen, miksi kyseessä olevaa koulutusta tarvitaan. Omavalvonnan koulutustarve oli suurinta terveystarkastajilla ja terveysvalvonnan johtajilla.

Eläinlääkinnän ja eläinsuojelun osalta täydennyskoulutusta toivottiin eniten eläinsuojelulain valvontaan liittyen. Uusi eläinlääkintähuoltolaki tuli voimaan 1.11.2009 ja sen myötä kunnille on tullut velvoite laatia eläinlääkintähuollosta suunnitelma, jonka tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalveluiden tuottamistavasta, saatavuudesta ja laadusta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Suunnitelman tulee olla valmis viimeistään kaksi vuotta lain voimaantulosta eli 1.11.2011. Aihe on siis tällä hetkellä hyvin ajankohtainen, samoin

kuin valvonnan yhdenvertaisuus, mikä askarruttaa sekä terveystarkastajia että ympäristöterveydenhuollon ohjaavia tahoja.

Tupakkavalvonnan osalta koulutustarpeet liittyivät tupakkalain valvontaohjelmaan. Tupakkavalvonta pitäisi linkittää yhtenä tekijänä muuhun elinympäristöterveyteen osana laajempaa kokonaisuutta, lähinnä terveydensuojelun osana. Tällöin erillistä koulutustarvetta ei tupakkavalvonnassa niinkään ole.

Kemikaalivalvonnan täydennyskoulutustarpeet liittyivät kemikaalien luokitteluun ja päällyksmerkintöihin. Kemikaalivalvontaa ollaan järjestämässä siten, että tuotevalvontatehtävät on esitetty keskitettäväksi vuoden 2011 alussa Evirasta, Sykestä ja Valvirasta Turvatekniikan keskukseseen. Kemikaalilain kokonaisuudistuksella voi olla vaikutuksia kunnan kemikaaliviranomaisen toimintaan, joten tämäkin aihe on hyvin ajankohtainen ja siitä halutaan koulutusta.

Kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuuden valvontaan liittyvät koulutustarpeet liittyivät niiden aiheuttamien riskeihin ja riskinarviointiin. Koulutusta tarvitaan tulevasta lakimuutoksesta sekä koko ympäristöterveydenhuollon riskinarviointiin. Lakiesitys uudesta kuluttajaturvallisuuslaista toisi muutoksia valvontaviranomaisten toimintaan. Lain tarkoitus on selkiyttää valvontaviranomaisten toimivaltuuksia, valvonnan suunnittelua ja hallinnollisia pakkokeinoja koskevia säännöksiä.

Vaikka **ympäristönsuojelu** ei varsinaisesti kuulu ympäristöterveydenhuollon tehtäväkenttään, haluttiin myös siihen liittyvät täydennyskoulutustarpeet kartoittaa. Täydennyskoulutustarpeet liittyivät eniten haja-asutusalueiden jätevesihuoltoon sekä pilaantuneisiin maihin.

Yleisessä täydennyskoulutustarveosiossa terveystarkastajien osalta suurimmat koulutustarpeet liittyivät hallintomenettelyihin ja lainsäädäntöön ja terveystarkastajien johtajien osalta johtamiseen ja työn organisointiin sekä hallintomenettelyihin. Keskus- ja aluehallintoviranomaiset toivoivat koulutusta hallintomenettelyissä ja lainsäädännössä ja sen lisäksi myös kieliopinnoista. Lainsäädännön tulkintaohjeita toivottiin valtakunnallisella tasolla, tämä liittyyneen paljon puhuttuun valvonnan yhdenvertaisuuteen ja tasapuolisuuteen.

9.6 Haasteita kouluttajatahoille

Ympäristöterveydenhuollon valvontaviranomaisten koulutustarpeet aiheuttavat myös koulutusorganisaatioille suuria haasteita. Koulutusorganisaatioiden tulee olla ajan tasalla ympäristöterveydenhuollon koulutustarpeista ja niiden tulisi pystyä vastaamaan koulutustarpeisiin ja – haasteisiin suhteellisen nopealla aikataululla. Tämä kaikki edellyttää tiivistä yhteistyötä ja jatkuvaa vuoropuhelua työelämän kanssa. Kuntien vähäisten koulutusmäärärahojen vuoksi valvontaviranomaiset eivät yleensä voi osallistua kuin muutamiin koulutuksiin vuosittain ja silloin koulutusten tulisi olla hyvin suunniteltua ja oman erityisalan osaamista kehittävää täsmäkoulutusta, jotta siitä olisi vastaavaa hyötyä valvontaviranomaisille.

10 YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON TÄYDENNYSKOULUTUKSEN KEHITTÄMINEN, TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Kyselytutkimuksen ja opinnäytetyöhön liittyvän tiedonhankinnan kautta muodostetun mielikuvan mukaan esitän lopuksi toimenpide-ehdotuksia jatkotoimenpiteiksi ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutuksen järjestämiseksi valtakunnallisesti.

Koulutuksen koordinointi

Täydennyskoulutusta tulisi koordinoida yhden ”toimijan” taholta. Tämä toimija voisi olla esimerkiksi ympäristöterveydenhuollon yhteistyöryhmä tai -neuvottelukunta, jossa olisi jäseniä ohjaavista ministeriöistä, keskusvirastoista, kunnan yhteistoiminta-alueelta sekä tärkeimmistä koulutusorganisaatioista. Tämän toimijan tehtävänä olisi arvioida ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutustarpeita sekä seurata täydennyskoulutuksen toteutumista ja laatia vuosittain ympäristöterveydenhuollon yhteinen koulutuskalenteri, jotta koulutukset löytyisivät keskitetysti samasta paikasta.

Koulutuksen laadun varmistus

Koulutuksen laadun varmistamiseksi tulisi määrittää täydennyskoulutuksen laatukriteerit ja asettaa koulutukselle selkeät tavoitteet, jotka kouluttajatahon tulisi täyttää.

Laatukriteerit määrittävä taho voisi mahdollisesti olla sama kuin koulutuksen valtakunnallinen koordinoija. Koulutuksen sisällön ja tavoitteiden tulisi vastata annettuja laatukriteereitä. Kouluttajatahon tehtävänä olisi itse koulutustilaisuuden järjestämisen lisäksi koulutustilaisuuden arviointi. Osallistujilta tulisi kerätä palaute sekä antaa koulutuksesta osallistumistodistus. Seuranta varten tulisi luoda ympäristöterveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutusrekisteri. Rekisteri olisi luontevaa luoda jo olemassa olevia ympäristöterveydenhuollon tietojärjestelmiä hyväksikäyttäen.

Täydennyskoulutuksen kesto, muoto ja rahoitus

Kyselyn perusteella täydennyskoulutuspäiviä voisi olla keskimäärin 8 päivää vuodessa. Koulutuksen rahoittaisi pääsääntöisesti työnantaja ja ministeriöt. Yksi kannatettava koulutusmuoto on oppisopimustyyppinen koulutus, joka on sekä osallistujalle että työnantajalle maksutonta. Ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutuksesta tulisi laatia selkeä ohje, jossa on muun muassa määritelty vähimmäistäydennyskoulutuspäivien määrä vuodessa ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueille huomioiden lainsäädännön vaatimukset ja muutokset.

11 POHDINTA

Selvityksessä käytetty aineisto saatiin Webropol kyselyjen kautta. Aineisto oli riittävän laaja terveystarkastajien vastausten osalta, mutta terveystarkastajien ja keskus- ja aluehallintoviranomaisten osalta aineisto oli melko suppea ja niiden perusteella saatuja tuloksia ei välttämättä voida yleistää valtakunnallisesti. Terveystarkastajien ja keskus- ja aluehallintoviranomaisten vastausprosentti jäi pieneksi osittain sen vuoksi, että kyselyajankohta ajoittui lähelle kesälomia.

Tulosten analysoinnin kannalta olisi ollut parempi ratkaisu se, että kyselylomake olisi ollut kaikille kohderyhmille samanlainen, jolloin saadusta aineistosta olisi voinut tehdä luotettavia tilastollisia analyyskejä. Aineistosta ajettiin frekvenssit ja ristiintaulukot ja ristiintaulukoista nähtiin, että tapauksia oli liian vähän. Näistä kolmesta ryhmästä kaksi oli kooltaan liian pieniä, jotta olisi saatu aikaan tilastollisia eroja ryhmien välillä.

Kyselyjä tehdään nykyään paljon ja niihin ei aina ole aikaa vastata työkiireiden vuoksi. Työkiireet olivat mahdollisesti yksi syy alhaiseen vastausprosenttiin. Lisäksi kysymysten muoto ja määrä oli kyselyn kannalta haastavaa ja mahdollisesti myös yksi osatekijä siihen, että vastausprosentit eivät olleet kovin korkeat. Kyselylomakkeessa oli sekä strukturoituja, puolistrukturoituja että avoimia kysymyksiä ja niitä oli melko paljon. Avoimista kysymyksistä saatiin kuitenkin esille tärkeää lisäinfoa.

Tämän selvityksen tavoitteina oli kartoittaa täydennyskoulutustarpeita ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueilla ja saada tietoa siitä, kuinka koulutus tulisi järjestää valtakunnallisesti ja minkälaista koulutusta työelämä vaatii. Nämä tavoitteet saavutettiin. Täydennyskoulutustarpeita oli kaikilla ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueilla. Täydennyskoulutustarvekartoituksesta on selkeää hyötyä ympäristöterveydenhuollon kouluttajille: kartoitus antaa vastauksia alan suurimmista täydennyskoulutustarpeista sekä toivotuista koulutusmuodoista ja koulutuksen kestosta. Näiden tietojen pohjalta voi suunnitella työelämää palvelevaa ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutusta.

Ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutuksesta ei ole aiemmin tehty selvityksiä tässä laajuudessa, joten työ oli hyvin tarpeellinen. Ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutusasia oli myös ajankohtainen aihe, koska sitä pohditaan tällä hetkellä valtakunnallisesti sekä ministeriö- että keskusvirastotasolla. Tämä selvitys antaa suuntaviivoja kyseessä oleville tahoille siitä, miten koulutus tulisi koordinoida ja kuinka koulutuksen laatu tulisi varmistaa. Vastausten perusteella ympäristöterveydenhuollon henkilöstö odottaa myös tarkempaa oheistusta lakisäätteisestä täydennyskoulutuksesta sen sisällön, laadun ja seurannan osalta. Tämä selvitys on tuottanut uutta tietoa täydennyskoulutuksen osalta ympäristöterveydenhuollon alalle.

Alun perin suunnitelmissa oli myös selvittää, kuinka ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutus on järjestetty muissa maissa, mutta se jäi pois tästä työstä selvityksen laajuuden vuoksi. Jatkotutkimuksena voisi selvittää, miten ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutus on järjestetty esimerkiksi muissa Pohjoismaissa ja Englannissa, jossa ympäristöterveydenhuollolla on pitkät perinteet.

LÄHTEET

Aluehallintovirasto 2011. WWW-dokumentti. <http://www.avi.fi/fi/virastot>

Päivitetty 25.1.2011. Luettu 29.1.2011.

Ammattikorkeakoululaki 9.5.2003/351. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. Ei päivitystietoa. Luettu 30.1.2011.

Aronen, Kauko 2009. Ympäristöterveydenhuollon uudistuksen arviointi. Suomen Kuntaliitto. Kuntatalon paino, Helsinki. 1. painos. ISBN 978-952-213-456-1.

Aronen, Kauko, Laamanen, Elina 2006. Kokeilusta seudullisiin yksiköihin. Ympäristöterveydenhuollon alueellisen yhteistoimintakokeilun (YTAKE) II vaiheen arviointi. Suomen Kuntaliitto. Kuntatalon paino, Helsinki. 1. painos. ISBN 952-213-092-3.

Auvinen, Pekka & Dal Maso, R. & Kallberg, K. & Putkuri, P. & Suomalainen, K. 2005. Opetussuunnitelma ammattikorkeakoulussa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. ISBN 951-604-046-2

Avoin amk, 2008. Avoin ammattikorkeakoulu, strategia 2009-2012. Verkkojulkaisu. http://www.amk.fi/material/images/avoinamk.fi/5k38q5LKM/AvoinAMK_strategia_09_12_211008.pdf

Avoin yliopisto, 2010. Tiedot yliopistoittain. <http://www.avoinyliopisto.fi/>

WWW-dokumentti. Ei päivitystietoa. Luettu 30.1.2011.

Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2007-2011

Elintarvikelaki 23/2006. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. Ei päivitystietoa. Luettu 7.7.2010.

Eläinlääkintähuoltolaki 765/2009. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. Ei päivitystietoa. Luettu 20.11.2010.

Eläinlääkäreiden erikoistumiskoulutusta selvittävä raportti, Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:17

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 882/2004. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. Ei päivitystietoa. Luettu 20.11.2010.

Euroopan yhteisöjen komissio 2000. Elinikäinen oppiminen. Komission yksiköiden valmisteluasiakirja. Verkkojulkaisu. <http://ec.europa.eu/education>

Evira, 2007. Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2007-2011. Helsinki. Verkkojulkaisu. <http://www.evira.fi/uploads/WebShopFiles/1198066027963.pdf>

Evira, 2010a. Ei päivitystietoa. Luettu 3.12.2010. <http://www.evira.fi/portal/fi/evira/esittely/toiminta/valvonta/>

Evira, 2010b. <http://www.evira.fi/portal/fi/evira/esittely/toiminta/valvonta/>
Luettu 20.11.2010

Forsbacka A., ym. 2010. Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma 2011-2014. Sähköinen julkaisu. Helsinki. ISBN 978-952-225-074-2 (pdf)

Gröhn, I. (toim.) 2009. Näkökulmia korkea-asteen oppisopimuksen kehittämiseen. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. ISBN 978-952-5685-38-1

Hartikainen, Tarja 2008. Ympäristöterveydenhuolto kunnassa. WWW-dokumentti. <http://www.kunnat.net>. Päivitetty 20.10.2008. Luettu 3.12.2010.

Hartikainen, Tarja 2010. Ympäristöterveydenhuolto. WWW-dokumentti. <http://www.kunnat.net>. Päivitetty 3.2.2010. Luettu 7.7.2010.

Heikinheimo, A., Kuusi, M., Mylly, V., Pietola, K., Tuominen, P., Valkonen, J. & Korkeala, H. 2010. Tulevaisuuden tutkimustarpeet elintarviketurvallisuusriskien hal-

litsemiseksi. Sektoritutkimuksen neuvottelukunta. Osaaminen, työ ja hyvinvointi. Verkkojulkaisu.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Tiede/setu/liitteet/Setu_2-2010.pdf

Hietaniemi-Virtanen, Niina 2010. Kohti uutta täydennyskoulutusmallia Tampereen yliopistossa. Tampereen yliopistopaino. Verkkojulkaisu ISBN 978-951-44-8007-2
<http://tampub.uta.fi>

Hotti 2009. Sosiaali- ja terveydenhuollon täydennyskoulutus 2009, muistio. Kunnallinen työmarkkinalaitos

Kansanterveyslaki 66/1972. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. Ei päivitystietoa. Luettu 20.11.2010.

Keinänen, Jari 2009. Kunnallinen ympäristöterveydenhuolto. Vammala: Ympäristö ja terveys lehti

<http://www.ymparistojaterveys.fi/wp-content/uploads/2009/03/ythesitee.pdf>

Kemikaalilaki 744/1989. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. Ei päivitystietoa. Luettu 20.11.2010.

Kuluttajatarvikkeiden ja kuluttajaturvallisuudesta annettu laki 75/2004. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. Ei päivitystietoa. Luettu 20.11.2010.

Kunnallinen työmarkkinalaitos 2008. Kunnallisen henkilöstön osaamisen kehittämistä koskeva suositus sekä työ- ja virkaehtosopimus ammattiyhdistyskoulutuksesta. Verkkojulkaisu. <http://www.kuntatyonantajat.fi>

Laki Elintarviketurvallisuusvirastosta 25/2006.

WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. Ei päivitystietoa. Luettu 23.1.2011.

Laki sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta 669/2008. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. Ei päivitystietoa. Luettu 23.1.2011.

Laki turvallisuus- ja kemikaalivirastosta 1261/2010. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. Ei päivitystietoa. Luettu 23.1.2011.

Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta 410/2009. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. Ei päivitystietoa. Luettu 20.11.2010.

Lepistö, Outi 2008. Hyvän hallinnon periaate ympäristöterveydenhuollon pakkokeinomenettelyssä. Akateeminen väitöskirja. Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2010. Aikuiskoulutus. WWW-dokumentti. Ei päivitystietoa. Luettu 3.12.2010.

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/aikuiskoulutus_ja_vapaa_sivistystyoe/opiskelu_ja_tutkinnot/

Opetusministeriö, 2005. Elinikäinen oppiminen yliopistoissa – työryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:38. Opetusministeriö. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto.

Opetusministeriö, 2007. Koulutus ja tutkimus 2007-2012. Opetusministeriön kehittämissuunnitelma 2007. Helsinki: Opetusministeriö

Opetusministeriö 2008. Korkeakoulujen aikuiskoulutuksen nykytila ja kehittämiskohdeet. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:38. Sähköinen julkaisu 978-952-485-631-7 (pdf) <http://www.minedu.fi/OPM/julkaisut>

Opetusministeriö, 2009. Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:11. Helsinki: Opetusministeriö. ISSN 1797-951X

Opintoluotsi, 2010. Yliopistojen täydennyskoulutus. WWW-dokumentti. http://www.opintoluotsi.fi/Opiskelu/Lisa_ja_taydennyskoulutus/Yliopistojen_taydennyskoulutus/

Sosiaali- ja terveysministeriö, 2004. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen tutkimusraportti, 2004. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2004:3

Sosiaali- ja terveysministeriö, 2010. WWW-dokumentti.

<http://www.stm.fi/hyvinvointi/ymparistoterveys> Päivitetty 28.10.2010. Luettu 3.12.2010.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus 1194/2003. WWW-dokumentti.

<http://www.finlex.fi>. Ei päivitystietoa. Luettu 20.11.2010.

Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistio 2003:30. Kunnallisen ympäristöterveydenhuollon valvonnan maksullisuuden laajentamista selvittäneen työryhmän muistio.

Staff, Mikko 2009. Aluehallintovirastojen ja Valviran tulosohtaus -ohjausmekanismit, toimivalta sekä suunnitteluasiakirjat. WWW-dokumentti.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=606859&name=DLFE-10180.pdf. Luettu 9.1.2011.

TEM, 2010. Kuluttaja-asiat. WWW-dokumentti. <http://www.tem.fi/>. Päivitetty 18.11.2010. Luettu 3.12.2010.

Terveystieteiden tutkimuskeskuksen tutkimusraportti 763/1994. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. Ei päivitystietoa. Luettu 20.11.2010.

Tukes, 2010. Kuluttajaturvallisuus. WWW-dokumentti. Ei päivitystietoa. Luettu 20.11.2010.

<http://www.tukes.fi/fi/Kuluttajaturvallisuus/Tuoteturvallisuusvalvonta/Valvontaviranomaiset/>

Tupakkalaki 963/1976. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. Ei päivitystietoa. Luettu 20.11.2010.

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. Ei päivitystietoa. Luettu 4.12.2010

Valtioneuvoston periaatepäätös 1.3.2007. Valtioneuvoston periaatepäätös 30.10.2003 annetun elintarvikevalvonnan kehittämistä koskevan periaatepäätöksen muuttamisesta. WWW-dokumentti. Luettu 3.12.2010. http://www.mmm.fi/attachments/mmm/tiedotteet/5na1h7p5E/VN_periaatepaatos_elintarvikevalvonta.pdf

Valtiovarainministeriö, 2009. Aluehallintovirastojen strategia-asiakirja. WWW-dokumentti. Valtiovarainministeriön julkaisuja 29a/2009 http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/04_hallinnon_kehittaminen/20090917Alueha/aluehallinto_kannet_netti.pdf. Luettu 9.1.2011.

Valvira, 2010. Ohjaus ja valvonta. WWW-dokumentti. Ei päivitystietoa. Luettu 3.12.2010. http://www.valvira.fi/ohjaus_ja_valvonta Luettu 20.11.2010

Yliopistolaki 558/2009. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. Ei päivitystietoa. Luettu 21.11.2010.

Ympäristöministeriö, 2010. Tehtävät ja tavoitteet. WWW-dokumentti. <http://www.ymparisto.fi>. Päivitetty 19.10.2010. Luettu 3.12.2010.

LIITE 1(1).

**YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON
KYSELYTUTKIMUKSESSA KÄYTETTY
TUTKIMUSLOMAKE/TERVEYSTARKASTAJAT**

**TÄYDENNYSKOULUTUSTARVE
SAATEKIRJE JA**

Saate terveystarkastajille lähtevään viestiin koskien ympäristöterveydenhuollon täydenniskoulutuksen kehittämistä ja täydenniskoulutustarpeita.

Arvoisa ympäristöterveydenhuollon asiantuntija,

Mitä ympäristöterveydenhuollon täydenniskoulutusta on tarjolla?

Mitä kanavia pitkin tietoa koulutuksesta on saatavilla?

Mitä täydenniskoulutusta tarvittaisiin?

Tämä kysely on osa YAMK-tutkintoon liittyvää opinnäytetyötäni, joka käsittelee ympäristöterveydenhuollon lakisääteisen täydenniskoulutuksen nykytilaa ja kehittämistä. Opinnäytetyön tilaajana on sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.

Tämä kysely on osoitettu ympäristöterveydenhuollossa toimiville tarkastajille. Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa täydenniskoulutustarpeista ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueilla. Kyselyn avulla selvitetään myös koulutukseen hakeutumiseen sekä täydenniskoulutuksesta tiedottamiseen liittyviä asioita.

Vastaamalla tähän kyselyyn olette mukana kehittämässä ympäristöterveydenhuollon täydenniskoulutusta, joka on oleellista ammatillisen osaamisen ylläpitämisen ja kehittymisen kannalta. Kyselyyn vastaamiseen menee aikaa noin 10 minuuttia. Tutkimuksen kannalta vastauksenne on erittäin tärkeä! Kyselystä ei selviä vastaajan henkilöllisyys ja kaikki kyselyn tiedot käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti.

Kyselyyn voi vastata 26.4.-5.5.2010 välisenä aikana.

Yhteistyöstä kiittäen,

Tuula Kettunen, ins.(AMK), opettaja
Mikkelin ammattikorkeakoulu/ympäristöteknologia
PL 181, 50101 Mikkelä
p. 040-8420502
tuula.kettunen@mamk.fi

Linkki kyselyyn:

1. TAUSTATIEDOT

a) Missä maakunnassa toimipaikkanne sijaitsee?

☐ Ahvenanmaa	☐ Keski-Pohjanmaa	☐ Pohjois-Pohjanmaa
☐ Etelä-Karjala	☐ Keski-Suomi	☐ Pohjois-Savo
☐ Etelä-Pohjanmaa	☐ Kymenlaakso	☐ Päijät-Häme
☐ Etelä-Savo	☐ Lappi	☐ Satakunta
☐ Itä-Uusimaa	☐ Pirkanmaa	☐ Uusimaa
☐ Kainuu	☐ Pohjanmaa	☐ Varsinais-Suomi
☐ Kanta-Häme	☐ Pohjois-Karjala	

b) Sukupuoli

- Mies
 Nainen

c) Ikä

- < 25
 25-29
 30-39
 40-49
 50-60
 > 60

d) Työura vuosina

- < 5 v
 5-10 v.
 11-15 v
 > 15 v.

e) Tehtävänimike?

f) Ammatilliset tutkinnot/suuntautuminen

- Teknikko/_____ Insinööri/_____ Ins.(AMK)/_____
 Ins. (YAMK) _____ Maisteri/ _____ DI / _____
 Muu, mikä? _____

g) Mistä oppilaitoksesta olette valmistunut? _____

h) Valmistumisvuosi? _____

i) Minkä toimialan osana yksikkönne on?

- Sosiaali- ja terveystoimi
 Ympäristötoimi
 Tekninen toimi
 Joku muu, mikä? _____

j) Ympäristöterveydenhuollon yksikön/yhteistoiminta alueen palveluksessa olevien määrä?

- < 5 hlöä
 6-10 hlöä
 11-20 hlöä
 > 20 hlöä

2. TÄYDENNYSKOULUTUSTARVE (voi valita useamman vaihtoehdon)

a) Terveysturvajärjestelmä

- Talousveden valvonta
- Uimaveden valvonta
- Uimavesiprofiilin laadinta
- Uima-allasveden valvonta
- Jätehuollon valvonta
- Rakennushygienia ja asumisterveys
- Terveysturvajärjestelmien arviointi ja valvonta
- Ilmoituksenvarainen toiminta
- Jokin muu, mikä? _____

b) Elintarvikevalvonta

- Ruokamyrkytysten selvittäminen ja erityistilanteisiin varautuminen
- Omavalvonta
- Alkutuotantopaikkojen valvonta
- Vierasainevalvonta
- Elintarvikkeiden kontaktimateriaalien valvonta
- Jokin muu, mikä? _____

c) Eläinlääkintä ja eläinsuojelu

- Eläinsuojelulain valvonta
- Eläintautilain valvonta
- Jokin muu, mikä? _____

d) Tupakkavalvonta

- Tupakkalain valvontaohjelma
- Myyntiluvat
- Jokin muu, mikä? _____

e) Kemikaalivalvonta

- Kemikaalien luokittelu ja päällysmarkinnat
- Reachasetuksen mukainen tiedottaminen
- Vaarallisen kemikaalin vähittäismyynti
- Jokin muu, mikä? _____

f) Kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuuden valvonta

- Tuoteturvallisuusvalvonta
- Kunnan valvontasuunnitelmat
- Kulutustavaran ja kuluttajapalveluiden riskit ja arviointi
- Jokin muu, mikä? _____

g) Ympäristönsuojelu

- Jätevesien käsittely ja valvonta
- Haja-asutusalueen jätevesihuolto
- Pilaantuneet maat
- Jokin muu, mikä? _____

h) Yleinen

- Yhdyskuntasuunnittelu ja kaavoitus
- Melumittaus
- Elintarvikenäytteenotto
- Ympäristönäytteenotto
- Hallintomenettelyt
- Johtaminen
- Työn organisointi
- Tietotekniikka
- Kieliopinnot
- Taloushallinto
- Lainsäädäntö
- Jokin muu, mikä? _____

3. KOULUTTAUTUMISMAHDOLLISUUDET

Vastaa seuraaviin kysymyksiin merkitsemällä ruksi sopivaan kohtaan:

(Täysin samaa mieltä/Osittain samaa mieltä/Osittain eri mieltä/Täysin eri mieltä/En osaa sanoa)

- Työnantajan tulisi panostaa enemmän työntekijöiden ammattitaidon ylläpitämiseen ja kehittämiseen
- Minulla on hyvät mahdollisuudet saada nykyisessä työssäni ammattitaitoa kehittävää koulutusta
- Työkiireiltäni en ehdi ylläpitämään tai uudistamaan osaamistani tai ammattitaitoani
- Tarvisisin lisäkoulutusta selviytyäkseni hyvin nykyisistä työtehtävistäni
- Osaamiseni on vanhentunut, eikä vastaa työelämän
- Haluaisin osallistua koulutukseen nykyistä
- Alan koulutustarjonta on riittävää ja laadukasta

4. KOULUTUKSEEN HAKEUTUMISEEN VAIKUTTAVAT SEIKAT

a) Tärkeimmät kriteerit koulutukseen hakeutumiselle?

- Aiheen ajankohtaisuus
- Luennoitsijoiden asiantuntevuus
- Hintalaatusuhde
- Riittävän laaja koulutus
- Kollegoiden tapaaminen ja verkostoituminen
- Koulutuspaikka
- Pakko
- Joku muu, mikä? _____

b) Sopivin koulutusmuoto?

- Avoin amk/avoin yliopisto
- Maksullinen täydennyskoulutus
- Oppisopimuskoulutus
- Virtuaaliopinnot
- Joku muu, mikä? _____

c) Sopiva koulutuksen kesto tai laajuus

- 1 pv
- 2-3 pv
- 5 pv
- 1-2 opintopistettä (1 opintopiste = 27 tuntia opiskelijan työtä)
- 5 opintopistettä
- > 5 opintopistettä
- Joku muu, mikä? _____

d) Kuinka monta koulutuspäivää/vuosi tulisi keskimäärin olla? _____

e) Paljonko yksittäinen täydennyskoulutuspäivä saa mielestänne maksaa?

- 100-200 euroa
- 201-300 euroa
- > 300 euroa

5. TÄYDENNYSKOULUTUKSESTA TIEDOTTAMINEN

- a) Mistä löydätte tietoa itseänne kiinnostavasta täydennyskoulutuksesta? _____
- b) Mitä kanavia pitkin koulutuksista tulisi tiedottaa? _____
- c) Oletteko kuullut ympäristöterveydenhuollon lakisääteisestä täydennyskoulutuksesta?
 - Kyllä
 - En

6. SANA ON VAPAA _____

LIITE 2(1).

**YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON TÄYDENNYSKOULUTUSTARVE
KYSELYTUTKIMUKSESSA KÄYTETTY SAATEKIRJE JA
TUTKIMUSLOMAKE/TERVEYSVALVONNAN JOHTAJAT**

Saate terveysvalvonnan johtajille lähtevään viestiin koskien ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutuksen kehittämistä ja täydennyskoulutustarpeita.

Arvoisa ympäristöterveydenhuollon asiantuntija,

Mitä ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutusta on tarjolla?

Mitä kanavia pitkin tietoa koulutuksesta on saatavilla?

Mitä täydennyskoulutusta tarvittaisiin?

Tämä kysely on osa YAMK-tutkintoon liittyvää opinnäytetyötäni, joka käsittelee ympäristöterveydenhuollon lakisääteisen täydennyskoulutuksen nykytilaa ja kehittämistä. Opinnäytetyön tilaajana on sosiaali- ja terveysministeriö.

Tämä kysely on osoitettu ympäristöterveydenhuollossa toimiville terveysvalvonnan johtajille. Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa täydennyskoulutustarpeista ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueilla. Kyselyn avulla selvitetään myös koulutukseen hakeutumiseen sekä täydennyskoulutuksesta tiedottamiseen liittyviä asioita.

Vastaamalla tähän kyselyyn olette mukana kehittämässä ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutusta, joka on oleellista ammatillisen osaamisen ylläpitämisen ja kehittymisen kannalta. Kyselyyn vastaamiseen menee aikaa noin 10 minuuttia. Tutkimuksen kannalta vastauksenne on erittäin tärkeä! Kyselystä ei selviä vastaajan henkilöllisyys ja kaikki kyselyn tiedot käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti.

Kyselyyn voi vastata 14.6.-25.6.2010 välisenä aikana.

Yhteistyöstä kiittäen,

Tuula Kettunen, ins.(AMK), opettaja
Mikkelin ammattikorkeakoulu/ympäristöteknologia
PL 181, 50101 Mikkelä
p. 040-8420502
tuula.kettunen@mamk.fi

Linkki kyselyyn:

1. TAUSTATIEDOT

a) Missä maakunnassa toimipaikkanne sijaitsee?

- Ahvenanmaa Keski-Pohjanmaa Pohjois-Pohjanmaa
 Etelä-Karjala Keski-Suomi Pohjois-Savo
 Etelä-Pohjanmaa Kymenlaakso Päijät-Häme
 Etelä-Savo Lappi Satakunta
 Itä-Uusimaa Pirkanmaa Uusimaa
 Kainuu Pohjanmaa Varsinais-Suomi
 Kanta-Häme Pohjois-Karjala

b) Sukupuoli

- Mies
 Nainen

c) Ikä

- < 25
 25-29
 30-39
 40-49
 50-60
 > 60

d) Työura vuosina

- < 5 v
 5-10 v.
 11-15 v
 > 15 v.

e) Tehtävänimike?

f) Koulutustaso

- Alempi korkeakoulututkinto Ylempi korkeakoulututkinto
 Licensiaatti Tohtori
 Muu, mikä? _____

g) Mistä oppilaitoksesta olette valmistunut? _____

h) Valmistumisvuosi? _____

i) Minkä toimialan osana yksikkönne on?

- Sosiaali- ja terveystoimi
 Ympäristötoimi
 Tekninen toimi
 Joku muu, mikä? _____

j) Ympäristöterveydenhuollon yksikön/yhteistoiminta alueen palveluksessa olevien määrä?

- < 5 hlöä
 6-10 hlöä
 11-20 hlöä
 > 20 hlöä

2. TÄYDENNYSKOULUTUSTARVE (voi valita useamman vaihtoehdon)

a) Terveydensuojelu

- Talousveden valvonta
- Uimaveden valvonta
- Uimavesiprofiilin laadinta
- Uima-allasveden valvonta
- Jätehuollon valvonta
- Rakennushygienia ja asumisterveys
- Terveysvaikutusten arviointi ja valvonta
- Ilmoituksenvarainen toiminta
- Jokin muu, mikä? _____

b) Elintarvikevalvonta

- Ruokamyrkytysten selvittäminen ja erityistilanteisiin varautuminen
- Omavalvonta
- Alkutuotantopaikkojen valvonta
- Vierasainevalvonta
- Elintarvikkeiden kontaktimateriaalien valvonta
- Jokin muu, mikä? _____

c) Eläinlääkintä ja eläinsuojelu

- Eläinsuojelulain valvonta
- Eläintautilain valvonta
- Jokin muu, mikä? _____

d) Tupakkavalvonta

- Tupakkalain valvontaohjelma
- Myyntiluvat
- Jokin muu, mikä? _____

e) Kemikaalivalvonta

- Kemikaalien luokittelu ja päällymerkinnät
- Reachasetuksen mukainen tiedottaminen
- Vaarallisen kemikaalin vähittäismyynti
- Jokin muu, mikä? _____

f) Kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuuden valvonta

- Tuoteturvallisuusvalvonta
- Kunnan valvontasuunnitelmat
- Kulutustavaran ja kuluttajapalveluiden riskit ja arviointi
- Jokin muu, mikä? _____

g) Ympäristönsuojelu

- Jätevesien käsittely ja valvonta
- Haja-asutusalueen jätevesihuolto
- Pilaantuneet maat
- Jokin muu, mikä? _____

h) Yleinen

- Yhdyskuntasuunnittelu ja kaavoitus
- Melumittaus
- Elintarvikenäytteenotto
- Ympäristönäytteenotto
- Hallintomenettelyt
- Johtaminen
- Työn organisointi
- Tietotekniikka
- Kielioinnit
- Taloushallinto
- Lainsäädäntö
- Jokin muu, mikä? _____

3. KOULUTTAUTUMISMAHDOLLISUUDET

Vastaa seuraaviin kysymyksiin merkitsemällä ruksi sopivaan kohtaan:

(Täysin samaa mieltä/Osittain samaa mieltä/Osittain eri mieltä/Täysin eri mieltä/En osaa sanoa)

- Työnantajan tulisi panostaa enemmän työntekijöiden ammattitaidon ylläpitämiseen ja kehittämiseen
- Minulla on hyvät mahdollisuudet saada nykyisessä työssäni ammattitaitoa kehittävä koulutusta
- Työkiireiltäni en ehdi ylläpitämään tai uudistamaan osaamistani tai ammattitaitoani
- Haluaisin osallistua koulutukseen nykyistä
- Alan koulutustarjonta on riittävää ja laadukasta

4. KOULUTUKSEEN HAKEUTUMISEEN VAIKUTTAVAT SEIKAT

a) Tärkeimmät kriteerit koulutukseen hakeutumiselle?

- Aiheen ajankohtaisuus
- Luennoitsijoiden asiantuntevuus
- Hintalaatusuhde
- Riittävän laaja koulutus
- Kollegoiden tapaaminen ja verkostoituminen
- Koulutuspaikka
- Pakko
- Joku muu, mikä? _____

b) Sopivin koulutusmuoto?

- Avoin amk/avoin yliopisto
- Maksullinen täydennyskoulutus
- Oppisopimuskoulutus
- Virtuaaliopinnot
- Joku muu, mikä? _____

c) Sopiva koulutuksen kesto tai laajuus

- 1 pv
- 2-3 pv
- 5 pv
- 1-2 opintopistettä (1 opintopiste = 27 tuntia opiskelijan työtä)
- 5 opintopistettä
- > 5 opintopistettä
- Joku muu, mikä? _____

d) Minkä organisaation järjestämään täydennyskoulutukseen olette osallistunut viimeisen kahden vuoden aikana? _____

e) Kuinka monta koulutuspäivää/vuosi tulisi keskimäärin olla? _____

f) Paljonko yksittäinen täydennyskoulutuspäivä saa mielestänne maksaa?

- 100-200 euroa
- 201-300 euroa
- > 300 euroa

LIITE 2(5).

g) Onko organisaatiossanne varattu koulutusmäärärahoja työntekijöiden lakisääteiseen täydennyskoulutukseen?

Kyllä

Ei

h) Jos koulutusmäärärahaa on varattu, niin kuinka paljon keskimäärin? (€/hlö/vuosi)_____

5. TÄYDENNYSKOULUTUKSESTA TIEDOTTAMINEN

a) Mistä löydätte tietoa itseänne kiinnostavasta täydennyskoulutuksesta?_____

b) Mitä kanavia pitkin koulutuksista tulisi tiedottaa?_____

c) Oletteko kuullut ympäristöterveydenhuollon lakisääteisestä täydennyskoulutuksesta?

Kyllä

En

6. SANA ON VAPAA_____

LIITE 3(1).

YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON TÄYDENNYSKOULUTUSTARVE KYSELYTUTKIMUKSESSA KÄYTETTY SAATEKIRJE JA TUTKIMUSLOMAKE/KESKUS- JA ALUEHALLINTOVIRASTOT

Saate keskus- ja aluehallintovirastoille lähtevään viestiin koskien ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutuksen kehittämistä ja täydennyskoulutustarpeita.

Arvoisa ympäristöterveydenhuollon asiantuntija,

Mitä ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutusta on tarjolla?

Mitä kanavia pitkin tietoa koulutuksesta on saatavilla?

Mitä täydennyskoulutusta tarvittaisiin?

Tämä kysely on osa YAMK-tutkintoon liittyvää opinnäytetyötäni, joka käsittelee ympäristöterveydenhuollon lakisääteisen täydennyskoulutuksen nykytilaa ja kehittämistä. Opinnäytetyön tilaajana on sosiaali- ja terveysministeriö.

Tämä kysely on osoitettu keskusvirastoissa ja aluehallintovirastoissa työskenteleville ympäristöterveydenhuollon asiantuntijoille. Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa täydennyskoulutustarpeista ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueilla. Kyselyn avulla selvitetään myös koulutukseen hakeutumiseen sekä täydennyskoulutuksesta tiedottamiseen liittyviä asioita.

Vastaamalla tähän kyselyyn olette mukana kehittämässä ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutusta, joka on oleellista ammatillisen osaamisen ylläpitämisen ja kehittymisen kannalta. Kyselyyn vastaamiseen menee aikaa noin 10 minuuttia. Tutkimuksen kannalta vastauksenne on erittäin tärkeä! Kyselystä ei selviä vastaajan henkilöllisyys ja kaikki kyselyn tiedot käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti.

Kyselyyn voi vastata 15.-25.6.2010 välisenä aikana.

Yhteistyöstä kiittäen,

Tuula Kettunen, ins.(AMK), opettaja
Mikkelin ammattikorkeakoulu/ympäristöteknologia
PL 181, 50101 Mikkelä
p. 040-8420502
tuula.kettunen@mamk.fi

Linkki kyselyyn:

1. TAUSTATIEDOT

a) Missä toimipaikassa työskentelette?

- Evira
- Kuntaliitto
- Tukes
- Valvira
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- Itä-Suomen aluehallintovirasto
- Lounais-Suomen aluehallintovirasto
- Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
- Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
- Lapin aluehallintovirasto

b) Sukupuoli

- Mies
- Nainen

c) Ikä

- < 25
- 25-29
- 30-39
- 40-49
- 50-60
- > 60

d) Työura vuosina

- < 5 v
- 5-10 v.
- 11-15 v
- > 15 v.

e) Tehtävänimike? _____

f) Koulutustaso

- Alempi korkeakoulututkinto Ylempi korkeakoulututkinto
- Licensiaatti Tohtori
- Muu, mikä? _____

g) Mistä oppilaitoksesta olette valmistunut? _____

h) Valmistumisvuosi? _____

2. TÄYDENNYSKOULUTUSTARVE (voi valita useamman vaihtoehdon)

a) Terveysturvallisuus

- Talousveden valvonta
- Uimaveden valvonta
- Uimavesiprofiilin laadinta
- Uima-allasveden valvonta
- Jätehuollon valvonta
- Rakennushygienia ja asumisterveys
- Terveysturvallisuuden arviointi ja valvonta
- Ilmoituksenvarainen toiminta
- Jokin muu, mikä? _____

b) Elintarvikevalvonta

- Ruokamyrkytysten selvittäminen ja erityistilanteisiin varautuminen
- Omavalvonta
- Alkutuotantopaikkojen valvonta
- Vierasainevalvonta
- Elintarvikkeiden kontaktimateriaalien valvonta
- Jokin muu, mikä? _____

c) Eläinlääkintä ja eläinsuojelu

- Eläinsuojelulain valvonta
- Eläintautilain valvonta
- Jokin muu, mikä? _____

d) Tupakkavalvonta

- Tupakkalain valvontaohjelma
- Myyntiluvat
- Jokin muu, mikä? _____

e) Kemikaalivalvonta

- Kemikaalien luokittelu ja päällysmarkinnat
- Reachasetuksen mukainen tiedottaminen
- Vaarallisen kemikaalin vähittäismyynti
- Jokin muu, mikä? _____

f) Kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuuden valvonta

- Tuoteturvallisuusvalvonta
- Kunnan valvontasuunnitelmat
- Kulutustavaran ja kuluttajapalveluiden riskit ja arviointi
- Jokin muu, mikä? _____

g) Ympäristönsuojelu

- Jätevesien käsittely ja valvonta
- Haja-asutusalueen jätevesihuolto
- Pilaantuneet maat
- Jokin muu, mikä? _____

h) Yleinen

- Yhdyskuntasuunnittelu ja kaavoitus
- Melumittaus
- Elintarvikenäytteenotto
- Ympäristönäytteenotto
- Hallintomenettelyt
- Johtaminen
- Työn organisointi
- Tietotekniikka
- Kielioinnit
- Taloushallinto
- Lainsäädäntö
- Jokin muu, mikä? _____

3. KOULUTTAUTUMISMAHDOLLISUUDET

Vastaa seuraaviin kysymyksiin merkitsemällä ruksi sopivaan kohtaan:

(Täysin samaa mieltä/Osittain samaa mieltä/Osittain eri mieltä/Täysin eri mieltä/En osaa sanoa)

- Työnantajan tulisi panostaa enemmän työntekijöiden ammattitaidon ylläpitämiseen ja kehittämiseen
- Minulla on hyvät mahdollisuudet saada nykyisessä työssäni ammattitaitoa kehittävä koulutusta
- Työkiireiltäni en ehdi ylläpitämään tai uudistamaan osaamistani tai ammattitaitoani
- Haluaisin osallistua koulutukseen nykyistä
- Alan koulutustarjonta on riittävää ja laadukasta

4. KOULUTUKSEEN HAKEUTUMISEEN VAIKUTTAVAT SEIKAT

a) Tärkeimmät kriteerit koulutukseen hakeutumiselle?

- Aiheen ajankohtaisuus
- Luennoitsijoiden asiantuntemus
- Hintalaatusuhde
- Riittävän laaja koulutus
- Kollegoiden tapaaminen ja verkostoituminen
- Koulutuspaikka
- Pakko
- Joku muu, mikä? _____

b) Sopivin koulutusmuoto?

- Avoin amk/avoin yliopisto
- Maksullinen täydennyskoulutus
- Oppisopimuskoulutus
- Virtuaaliopinnot
- Joku muu, mikä? _____

c) Sopiva koulutuksen kesto tai laajuus

- 1 pv
- 2-3 pv
- 5 pv
- 1-2 opintopistettä (1 opintopiste = 27 tuntia opiskelijan työtä)
- 5 opintopistettä
- > 5 opintopistettä
- Joku muu, mikä? _____

d) Minkä organisaation järjestämään täydennyskoulutukseen olette osallistunut viimeisen kahden vuoden aikana? _____

e) Kuinka monta koulutuspäivää/vuosi tulisi keskimäärin olla? _____

f) Paljonko yksittäinen täydennyskoulutuspäivä saa mielestänne maksaa?

- 100-200 euroa
- 201-300 euroa
- > 300 euroa

g) Onko organisaatiossanne varattu koulutusmäärärahoja työntekijöiden lakisääteiseen täydennyskoulutukseen?

- Kyllä
- Ei

LIITE 3(5).

h) Jos koulutusmäärärahaa on varattu, niin kuinka paljon keskimäärin? (€/hlö/vuosi) _____

5. OMAN ORGANISAATIONNE JÄRJESTÄMÄ TÄYDENNYSKOULUTUS

a) Järjestättekö ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutusta?

Kyllä

Ei

b) Mikäli järjestätte ympäristöterveydenhuollon koulutusta, niin kuinka monta koulutuspäivää keskimäärin vuodessa? _____

c) Mitä ympäristöterveydenhuoltoon liittyviä koulutuksia olette suunnitellut vuodelle 2011? _____

d) Mitä kanavia pitkin tiedotatte koulutuksistanne? _____

6. TÄYDENNYSKOULUTUKSESTA TIEDOTTAMINEN

a) Mistä löydätte tietoa itseänne kiinnostavasta täydennyskoulutuksesta? _____

b) Mitä kanavia pitkin koulutuksista tulisi tiedottaa? _____

c) Oletteko kuullut ympäristöterveydenhuollon lakisääteisestä täydennyskoulutuksesta?

Kyllä

En

7. TÄYDENNYSKOULUTUKSEN JÄRJESTÄMINEN

a) Mikä taho voisi mielestänne olla luontevin ympäristöterveydenhuollon lakisääteisen täydennyskoulutuksen koordinoija?

Ministeriöt, mikä? _____

Keskusvirastot, mikä? _____

Aluehallintovirastot, mikä? _____

Ammattikorkeakoulut, yliopistot, mikä? _____

Järjestöt, liitot, mikä? _____

Joku muu taho, mikä? _____

b) Mikä taho tai elin voisi mielestänne määrittää/vahvistaa sen, että eri organisaatioiden antama ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutus täyttää laatuvaatimukset?

Ministeriöt, mikä? _____

Keskusvirastot, mikä? _____

Ympäristöterveydenhuollon yhteistyöryhmä

Aluehallintovirastot, mikä? _____

Kunta

Kuntaliitto

Ammattikorkeakoulut, yliopistot, mikä? _____

Joku muu taho, mikä? _____

c) Minkä tahon tai tahojen tulisi mielestänne vastata lakisääteisen ympäristöterveydenhuollon täydennyskoulutuksen kustannuksista? _____

8. SANA ON VAPAA _____